

Betrekken bij
PS-vergadering van
9 november 2022

Transcript (woordelijk verslag)

van de vergadering van de
Statencommissie Omgevingsbeleid

gehouden op 12 oktober 2022

Transcript

Vergadering van de Statencommissie Omgevingsbeleid

Woensdag 12 oktober 2022

Locatie: Statenzaal

Aanwezig:

mevrouw A. Udinga (voorzitter)
de heer M.A.M. Berends (PvdA)
de heer E. Bos (GroenLinks)
de heer R.A.A. Bosch (PvdA)
de heer R.W. Camies (JA21)
de heer F.P. Duut (JA21)
mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)
de heer T.A. Koopmans (PVV)
mevrouw F.S. Mensen-Maat (PvdA)
de heer J.J. Moes (VVD)
de heer W.L.H. Moinat (SP)
de heer K. Neutel (CDA)
de heer J.R. Oosting (VVD)
mevrouw S.J. Peeks (Partij voor de Dieren)
de heer H.J. Pragt (D66)
de heer R.R. Pruijscher (ChristenUnie)
de heer J.J. Rook (GroenLinks)
de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal Drenthe)
de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)
mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)
de heer S.J. Vegter (CDA)
de heer A. Vorenkamp (PVV)
de heer H. van de Weg (SP)
de heer J.R. Wiersema (Sterk Lokaal Drenthe)
mevrouw B. Zouine (D66)
mevrouw R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)
mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD)

de heer J. Beerlings, statenadviseur

Voorts aanwezig de leden van GS:

mevrouw N. Vedelaar (PvdA)
de heer H. Brink (VVD)
de heer H.G. Jumelet (CDA)

Afwezig:

de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)
de heer J.W. Drukker (JA21)
mevrouw S.D. Kort (STIP)
mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)
de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)

Gedeputeerde J.N. Kuipers (GroenLinks)
Gedeputeerde T. Stelpstra (ChristenUnie)

1. Opening

De voorzitter: Goedemorgen leden van de commissie OGB. Ik heb even een mededeling. We hebben namelijk een issue met gemeenten oplossingen en daardoor kan de stream momenteel niet gestart worden. Dat is een landelijk probleem. Ze zijn heel erg hard bezig om dit probleem op te lossen. Maar we willen heel graag, zeker vandaag, dat de discussie goed gevolgd kan worden. Dus we zetten nu op de website een mededeling dat de stream niet werkt en dat iedereen die de discussie heel graag wil volgen, vandaag naar het provinciehuis kan komen. Daar moeten we de mensen even de tijd voor geven en dat betekent dat wij de vergadering een halfuur schorsen en dat we om 10 uur starten met onze commissievergadering. Dus excuses voor het ongemak. We gaan een kopje koffie drinken, maar om 10 uur hervatten wij de vergadering. Tot straks

De voorzitter: Goedemorgen aanwezigen in de zaal en mensen die kijken, luisteren via internet en in dit geval is dat het YouTube-kanaal. Want zoals u weet zijn wij een halfuurtje later gestart dan op de agenda stond, en dat had te maken met een storing die bij gemeenten oplossingen is in het streamen van onze vergadering. Heel vervelend, maar door een halfuurtje later te starten hebben wij hopelijk iedereen in de gelegenheid gesteld om óf naar deze vergadering in Assen te komen, óf om het YouTube-kanaal te openen dat nu op de website zichtbaar is. Dus we gaan beginnen en daar ben ik heel erg blij mee. We hebben afmeldingen ontvangen van de heer Veldsema van de ChristenUnie, van mevrouw Kort van STIP, van mevrouw Vedder van het CDA en zij wordt vervangen door de heer Neutel, van de heer Drukker van JA21, van de heer Johnny Bos van Forum voor Democratie, en dat was het. Niet vervangen, zegt de heer Neutel. Niet? Dus die is er gewoon. Dan is mij dat verkeerd ingefluisterd. Excuus. Gedeputeerde Stelpstra heeft zich afgemeld vanwege de Europese week in Brussel en gedeputeerde Kuipers is afwezig in verband met een afspraak in Den Haag met de minister van Infrastructuur en Waterstaat. Er hebben zich voor vandaag zeven sprekers gemeld en daar zijn we natuurlijk altijd heel erg blij mee.

2. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: We gaan verder met de vaststelling van de agenda. Ons reglement van orde maakt het mogelijk om in te spreken over zaken die geen agendapunt betreffen en mevrouw Muller heeft zich gemeld om hier gebruik van te maken. Ik stel dan ook voor mevrouw Muller te laten inspreken na het agendapunt mededelingen, als Agendapunt 3a. Is iedereen daarmee akkoord? Dat is het geval.

3. Mededelingen

De voorzitter: en over mededelingen kunnen we heel kort zijn, want er zijn geen mededelingen. En dat maakt dat wij meteen doorgaan met het inspreekrecht.

3a. Inspreekrecht

De voorzitter: Mevrouw Muller, u komt inspreken over de wolf. Ik verzoek u om naar voren te komen. We hebben al even kort voor gesproken, dus u weet hoe de procedure is. U krijgt 5 minuten de tijd om uw verhaal te doen en daarna is er eventueel mogelijkheid tot het stellen van

korte, verhelderende vragen. Als u op het knopje van het microfoontje drukt, gaat uw tijd in, zeggen ze dan zo mooi. Ik wens u heel veel succes. Gaat uw gang.

Mevrouw Muller (inspreker): Allereerst wil ik mijn dank uitspreken dat ik hier kort het woord mag doen. Ik zal mij even voorstellen: Mijn naam is Annet Muller. Ik woon in de Oude Willem kant in Appelscha en ik sta hier als vertegenwoordiger van een groep bezorgde dierhouders. Ik wil graag mijn essay die ik geschreven heb met de titel 'Wijs met wolven' bij u onder de aandacht brengen. Ik ben vanaf december 2021 bezig geweest met het werken aan dit essay. De aanleiding hiervoor was de zorg van een groep dierhouders omtrent de aanwezigheid van wolven in Nederland. Met dit essay wil ik mensen informeren over datgene waar dierhouders tegenaan lopen in hun strijd om hun dieren veilig te houden. De afgelopen weken is Drenthe volop in het nieuws met betrekking tot de situatie met wolven. Op 3 oktober is er in Diever een bijeenkomst geweest, waar ik ook aanwezig was. Gisteren stond hier een dierenhouder met zijn dode geit in de kruiwagen in de hal. Ik heb op 3 oktober goed geluisterd naar hoe de heer Jumelet en de heer Jager op de vragen uit de zaal reageerden. En de berichten in de media over het standpunt van de provincie Drenthe heb ik ook gelezen. Ik weet daarom dat de provincie Drenthe de nek uitsteekt om iets te ondernemen tegen de wolf. Ik hoef hier dus ook niet te spreken over de toenemende aantallen slachtoffers, ook niet over het verdriet van de eigenaren, over de angst van mensen en de stress die de zorgen om hun dieren teweegbrengen. Ik hoef het ook niet te hebben over hoe mensen zich niet meer op hun werk kunnen concentreren, omdat ze niet voor het donker thuis kunnen zijn om hun dieren veilig binnen te kunnen zetten. Of hoe mensen hartklachten krijgen door de chronische stress, want u bent er gelukkig al voldoende van op de hoogte. Maar nog niet iedereen is doordrongen van de ramp die zich aan Nederland aan het voltrekken is. De marketingtrein Wolf dendert hard door ons land, met ecologen als machinist en natuurorganisaties als conducteur. En waar het buitenland, zoals het Yellowstone Park, veelvuldig aangehaald wordt als voorbeeld voor de mooie kanten en de goede kanten van de aanwezigheid van wolven in de natuur, wordt met hetzelfde gemak, hetgeen zich in ons eigen land afspeelt, gebagatelliseerd. Daarom even een vergelijking met het buitenland: De Kaukasus, waar veelvuldig wolven voorkomen, 400.000 km²; Yellowstone Park, 9000 km²; Veluwe, 2000 km². En dan kom ik in Drenthe, Drents-Friese Wold, 65 km²; Dwingelderveld 37 km². Bijna 18 miljoen mensen in Nederland. We staan wereldwijd op de vierde plaats qua bevolkingsdichtheid. Dat hele kleine stukje aarde, waar Nederland de wolven vrij spel geeft om zich voort te planten. Waar fotografen zich verdringen om het mooiste plaatje te schieten en ondertussen heel dicht bij die wolven te komen. Waar bij mooi weer natuurgebieden en hun parkeerplaatsen worden afgesloten, omdat het er veel te druk is. Nergens ter wereld bevinden wolven zich in zo'n absurde situatie als in Nederland. Iedereen die kan rekenen en het logische verstand gebruikt, weet dat dit ook voor die arme wolven op een drama uit gaat lopen. Eerst ongebreideld laten voortplanten, om straks de nieuwe aanwas met dezelfde vaart dood te moeten schieten, omdat het onhoudbaar is geworden en. Aan wiens handen kleeft dan het bloed van die arme wolven en van al die weidedieren die ondertussen ook gesneuveld zijn? Gelukkig snapt de provincie Drenthe het spreekwoord 'Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald'. Ik heb daar respect voor, maar ik begrijp ook dat het een lastige weg is om te gaan. Daarom hoop ik dat mijn essay, die ik straks graag aan de voorzitter wil aanbieden, een bijdrage kan zijn in de informatievoorziening. Binnenkort lanceer ik ook de website www.wijsmetwolven.nl waarmee ik doorga met het aandragen van gefundeerd informatie met betrouwbare bronnen. En ik wil mijn hulp graag aanbieden. Mocht er iets zijn wat ik kan doen om te helpen, laat het me weten. Ik ga er voor. Bedankt voor uw aandacht.

De voorzitter: Hartelijk dank. Ik begrijp dat u nu iets wilt overhandigen. Zullen we dat nu doen? [Het essay wordt overhandigd]. Wij zullen er natuurlijk voor zorgen dat niet alleen de Statenleden maar dat provincie breed dit essay wordt gedeeld, zodat iedereen er kennis van kan nemen. Ik kan me voorstellen dat er wellicht commissieleden zijn die verhelderende vragen willen stellen. Wie kan ik het woord geven? Mijnheer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Dat is eigenlijk niet eens een keer een concrete vraag. Ik wil mevrouw Muller ontzettend bedanken voor de toevoegingen, de informatie onderdelen. U bent weggebleven bij de echte emotie, maar houdt zich bij de feiten. Ik ben ontzettend benieuwd naar het essay. En ontzettend goed dat u de zorgen op deze manier nog een keer weer deelt. Dat was eigenlijk mijn toevoeging.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Schoenmaker voor het compliment aan onze spreker. Andere mensen? De heer Moes van de VVD.

De heer Moes: Dank u wel voor uw verhaal. Ik ken het stuk al, want u heeft het al enkele weken geleden gepubliceerd. Nou is er, uit mijn hoofd, 8 november ook een debat over Natuur en de Tweede Kamer. Er zijn vragen gesteld door verschillende fracties over de wolf. Heeft u het essay-stuk ook al verzonden naar de Tweede Kamer of nog niet?

Mevrouw Muller (inspreker): Nee, nog niet.

De voorzitter: Nog een vervolgvraag mijnheer Moes? Want ik denk dat er een vervolgvraag is.

De heer Moes: Gaat u dat nog doen? Gaat u dat nog doen? Heeft u daar hulp bij nodig?

Mevrouw Muller: Ja, dat ben ik van plan, maar ik wilde eerst vandaag dit moment gehad hebben en daarna gaat het naar alle politieke partijen en naar de Tweede Kamer.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Heel erg bedankt voor uw verhaal. En ik begrijp dat u de website heeft opgericht en een essay heeft geschreven met hoe u ertegenaan kijkt en de feiten die u gevonden heeft. Ik zit een beetje te dubben met het woord 'onafhankelijk'. Ik kan me voorstellen dat u de feiten die u belangrijk vindt en de informatie die op uw website staat die u belangrijk vindt, daar een podium krijgen. En dat vind ik ook helemaal mooi. Maar om dat als onafhankelijke informatie te beschouwen... Weet u ook van de website waar de onafhankelijke informatie van de bezorgde boeren versus de ecologen en dat allemaal in balans gereed is, gedateerd, waar we die informatie kunnen vinden? Zou u die website ook kunnen noemen?

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Slagt. Een korte, verhelderende vraag is iets korter dan wat u net liet horen. Maar mevrouw Muller gaat antwoord geven.

Mevrouw Muller (inspreker): Ja, ik weet niet precies op welke website u nu doelt?

De voorzitter: Mevrouw Slagt, welke website wordt bedoeld?

Mevrouw Slagt: Misschien is die website er nog niet en zou die er moeten komen. Maar misschien... Ik kan me voorstellen dat de werkgroep en het nationaal Wolvenplan die hiermee bezig zijn, alle informatie van beide zijden goed in kaart heeft gebracht. Maar misschien weet mevrouw Muller daar meer van? Ik in ieder geval niet.

Mevrouw Muller (inspreker): Nee, zo'n website is er op dit moment niet. Daarom vroeg ik u ook: Misschien heb ik iets gemist. Maar voor zover ik weet, en ik heb alles nageplozen, is zo'n website er niet. Maar naar mijn mening zou dat heel welkom zijn, dat er zo'n website zou komen. En aan de andere kant is het natuurlijk logisch dat iemand vanuit zijn eigen paradigma datgene publiceert waar hij achter staat. Bij ieder onderzoek is het zo dat het paradigma van de onderzoeker daarin ook doorwerkt. En dat is in dit geval van mijn essay niet anders.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga naar mijnheer Duut van JA21.

De heer Duut: Dank u voorzitter. Mevrouw Muller dank voor uw betoog. Ik heb een korte vraag. Wat is, om u van uw zorg af te helpen, in uw beleving de meest belangrijke maatregel die we zouden moeten nemen om de wolf te weren.

Mevrouw Muller: De wolf uit Nederland te weren. Misschien, maar daar heb ik me nog niet voldoende in verdiept, dat er op de Veluwe wel voldoende ruimte zou kunnen zijn voor een aantal roedels wolven, maar hier in Drenthe en in deze omgeving met die kleine versnipperde natuur, zie ik dat niet voor me hoe dat voor de wolf en voor de dierhouders gaat werken.

De voorzitter: Heer Duut.

De heer Duut: Ik mag nog een heel klein dingetje doen, maar ik bedoelde eigenlijk: Bent u voor verjagen, bejagen, waar denkt u aan?

Mevrouw Muller (inspreker): Ik denk dat daar naar gekeken moet worden, dat het gesprek daarover op gang gebracht moet worden, om dan te kijken wat de beste optie is. Ik ben niet per definitie voor het afknallen van die dieren, want ook het welzijn van de wolf gaat mij aan het hart. Maar we zouden kunnen kijken: Op welke manier zou de wolf uit bepaalde gebieden van Nederland geweerd kunnen worden, of misschien teruggeplaatst worden naar gebieden waar ze ongebreideld kunnen leven in een ongerepte natuur?

De voorzitter: Ik kijk rond. Ja, mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. U zegt, u biedt aan om te helpen in dit vraagstuk. En het is een misdaad om de wolf iets aan te doen. Daar bent u mee bekend. Dus als wij ons dan richten op het beschermen van de gehouden dieren, dan denk ik dat daar nog heel veel te winnen valt. Dat denk ik niet alleen, het is duidelijk dat gehouden dieren in Drenthe heel slecht beschermd staan. En kunt u daarin helpen, om die dieren beter te beschermen, de gehouden dieren?

Mevrouw Muller (inspreker): Daar zou ik zeker het een en ander over kunnen... Daar staat in mijn essay ook het een en ander over geschreven. Maar wat bij het beschermen van de dieren vaak over het hoofd wordt gezien, en dat is ook een van de redenen waarom ik dat essay heb geschreven, zijn allerlei praktijksituaties waar dierhouders tegen aanlopen om hun dieren te beschermen. En ik kan u uit eigen ervaring een praktijksituatie vertellen. Mijn land is wolfproof omheind, maar er zijn twee wolven aan de buitenkant van mijn omheining geweest, waardoor

mijn paarden zo in paniek raakten van de aanwezigheid van die wolven, dat een van mijn paarden in die paniek gevallen is, geblesseerd geraakt is. Ik heb haar in moeten laten slapen daarvoor. Kijk, dan kun je een wolfproof omheining hebben, maar dat betekent niet dat de bedreigingen en de problemen daarmee ook verholpen zijn.

De voorzitter. Dank u wel. We gaan naar mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters. Dank u wel voorzitter. Ik ga het essay uiteraard lezen. Ik ben erg benieuwd. Een van de onderdelen in het debat dat we hier gehad hebben, is toch ook om te kijken of we het faunabeheer moeten heroverwegen, juist om de prooi, het voer, voor onder andere de wolf ook te laten lopen. Hebt u dat ook meegenomen in uw essay?

Mevrouw Muller (inspreker). Nee. Dit essay is het verhaal van de dierenhouders en datgene waar zij in de praktijk tegen aanlopen. Dat is daarin uitgediept en vervolgens ga ik op de website die ik binnenkort ga lanceren verder in op dat soort thema's. Ik eindig in mijn essay ook dat het niet volledig is en dat er nog heel veel vraagstukken open liggen waar we naar zouden kunnen kijken. Vandaar ook dat ik op die website daarmee verder wil gaan.

De voorzitter. Dank u wel. Uit die hoek niet meer. Ik kijk nog een keer rond. Dat waren dan voor nu alle vragen aan uw adres. Ik dank u hartelijk voor uw bijdrage. U mag het knopje weer uitdoen en teruggaan naar de plek en dan gaan wij verder met onze Agenda.

4. Besluitenlijst van de vergadering van 7 september

De voorzitter. Dank u wel, want we gaan verder met punt 4, de besluitenlijst van de vergadering van 7 september 2022 en de lijst met toezeggingen. Heeft iemand iets op te merken over de Besluitenlijst? Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren?

Mevrouw Zuiker. Ik heb een vraag over... Sorry, over de toezeggingenlijst. Ik stop even.

De voorzitter. U mag wel meteen door, want er waren inderdaad volgens mij geen opmerkingen over de besluitenlijst, dus u mag wat mij betreft meteen doorgaan met uw opmerkingen over de toezeggingenlijst.

Mevrouw Zuiker. Dank u wel. Gedeputeerde Jumelet heeft toegezegd dat we een kaart krijgen met een overzicht van de Drentse jachtvelden, waar deze gelegen zijn, dat was 12 juli dat hij dat per mail heeft laten weten, en dat is 13 juli nog een keer herhaald. Maar we hebben de kaarten nog niet. Kan de gedeputeerde misschien aangeven waarom het zolang duurt?

De voorzitter. Dank u wel. Is er nog iemand anders die iets wil zeggen over de toezeggingenlijst? Niet, dan kijk ik mijnheer Jumelet aan of u vanaf hier graag het antwoord wil geven op de vraag van mevrouw Zuiker.

Gedeputeerde Jumelet. Dank u wel voorzitter. De vraag is gesteld, inderdaad rondom 12 juli en ik heb dat ook nog bevestigd in de mail. De vraag is ook gesteld aan de FBE, want het gaat over die jachtvelden, het gaat over de kaart, één kaart. Nu is het zo dat in de praktijk de WBE's en de FBE's beschikken over kaarten. Die moeten wij dan vervolgens opvragen en dat is nog niet zo heel makkelijk. En als het over 12, of over beter gezegd 26 WBE's gaat, dan moet u die kaarten

hebben om één kaart te kunnen maken. Ik heb dat ook nog even nagevraagd in de afgelopen weken, hoe de stand van zaken is. Nog niet alle WBE's hebben dat aangeleverd en dat betekent dat de FBE dat nog niet kan leveren. Die vraag is trouwens ook 2 jaar geleden gesteld, deze vraag die u gesteld heeft, over de jachtvelden in Overijssel. Daar kon het uiteindelijk niet worden opgeleverd, doordat er niet werd geleverd door de WBE's. Wij hebben in ieder geval de intentie om dat wel te doen. Mij is toegezegd dat dat op korte termijn nog een keer zal worden uitgevraagd, om vervolgens ook dat antwoord te kunnen geven op uw vraag. Maar we willen in ieder geval die kaarten van de WBE's maken tot één kaart en dat is dan even digitaal een opgave. Maar de intentie is er om dat op korte termijn te doen. Maar ik ben dan, zeg ik nu in alle openheid, daar ook afhankelijk van het aanleveren. Want we zijn zelf niet in het bezit, dat is in het bezit van de WBE's, dan weer in relatie tot de FBE's. Want wij spreken zelf niet met de WBE's maar met de FBE, die dat weer uitzet bij de WBE. Zo werkt dat. En voor de kijkers: Wildbeheereenheid en faunabeheereenheid Drenthe.

De voorzitter. Heel goed, dank u wel. Mevrouw Zuiker nog in tweede instantie?

Mevrouw Zuiker. Ik begrijp dus dat er al kaarten zijn, dus als dat nog heel lang gaat duren, dan zouden we misschien eerst de kaarten kunnen krijgen, desnoods niet in een overzicht, maar apart van de kaarten die al aangeleverd zijn.

De voorzitter. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet. Voorzitter, er werd gevraagd om een kaart, dus ik ging ervan uit dat het een kaart is. Maar we kijken ook gewoon heel praktisch wat we kunnen aanleveren. De intentie is in ieder geval de vraag te beantwoorden. Maar ik maak u even inzichtelijk hoe zo'n eenvoudige vraag soms heel ingewikkeld is om te beantwoorden, omdat het ook afhankelijk is van andere partijen, die dan het kaartmateriaal moeten aanleveren. Voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel. Dan nemen we verder de lijst van toezeggingen voor kennisgeving aan.

5. Ingekomen stukken

De voorzitter. en we gaan verder met punt 5, de ingekomen stukken. Toegezonden is een lijst met ingekomen stukken: A.1 t/m A.21, B.1 t/m B.25 en C.2. Er kunnen schriftelijke vragen gesteld worden tot dinsdagmorgen 9.00 uur voorafgaand aan de commissievergaderingen en er zijn meerdere schriftelijke vragen over de Lis gesteld. Deze vragen zijn ook op het SIS gezet en aan u en de gedeputeerden gemaild. Er zijn ook meerdere verzoeken voor agendering binnengekomen en de deadline hiervoor is donderdag 27 oktober voor 9.00 uur. Dan, de vorige commissievergadering is gesproken over het vervolg van agendapunt Stikstof. Het presidium heeft besloten om dit een vervolg te geven in een vast en breder agendapunt: Het Nationaal Programma Landelijk Gebied, het NPLG. Vragen over de Lis die betrekking hebben op het NPLG worden bij dit agendapunt dan ook behandeld. Dit is in dit geval alleen de vraag van de fractie van de PVV over A.18. Gedeputeerde Kuipers heeft aangegeven op dit moment in Den Haag te zijn voor een overleg met de minister, maar hij zou wel graag persoonlijk antwoord willen geven over de vragen met betrekking tot Lis-stuk A.12. Ik heb voor de Agenda al eventjes afgesproken met D66 en Partij voor de Dieren dat dit akkoord is. Dus hij gaat aan het eind van de vergadering antwoord geven op de vragen A.12.

Mevrouw Kleine Deters: Het is misschien goed dat u het onderwerp van A.12 even benoemd. (De beantwoording van de gedeputeerde staat aan het eind van agendapunt 5.)

De voorzitter: Dat is goed, dat is... Het UPDA hoor ik. Iets met grondwater toch, was het? Even kijken. Oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa. Inderdaad, daar gaan we het dan aan het eind van de vergadering nog heel even over hebben. Dan gaan we verder met de vragen die zijn binnengekomen en we beginnen met A.9. De fractie van GroenLinks heeft daar een vraag over. Het betreft het Advies rapport Herafweging verwerking productiewater Schoonebeek. Gaat uw gang mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Inmiddels hebben wij gisteren een brief van de gedeputeerde ontvangen, maar die geeft nog niet antwoord op al mijn vragen, of van mijn twee vragen. Dus mijn eerste vraag vervalt eigenlijk een beetje. Tijdens de informatiebijeenkomst in Schoonebeek voor de zomer benoemde de NAM, dat zij in de vakantie in augustus een vergunning zou indienen om nieuwe putten te boren, of een vergunning met tegelijkertijd een stuk vergunning voor nieuwe transportleidingen. Onze fractie ervaarde veel weerstand tijdens de bijeenkomst over de plannen om vervuild injectie water in Drenthe te injecteren en daarbij het probleem van Twente naar Drenthe te verplaatsen. Onze fractie heeft goed de website van mijnbouwvergunningen in de gaten gehouden, maar nog niets tot inzage gezien. En daar hebben we dus de nadere uitleg gehad in de brief die we gisteren ontvangen hebben van de gedeputeerde. We vroegen ons nog wel af: Wanneer kunnen we dan wel die vergunningen verwachten? Heeft de gedeputeerde daar iets meer zicht op om dat aan de Statenleden te duiden? Dat zou fijn zijn. En tegelijkertijd benoemde de NAM, en daar hebben we geen antwoord op gekregen in de brief van gisteren, tijdens de bijeenkomst dat de lege gasvelden Schoonebeek niet meer te koop stonden. Dat was tegenstrijdig met eerdere berichten die ze algemeen bekend hadden gemaakt. Kan GS daar ook nog iets over vertellen, over de stand van zaken, over het te koop staan van de NAM-velden?

De voorzitter: Dank u wel. Aangezien gedeputeerde Stelstra afwezig is, neemt mevrouw Vedelaar de zaken waar. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Vedelaar: Voorzitter dank u wel. Fijn dat de eerste vraag met de brief van gisteren beantwoord is. Ten aanzien van de twee andere vragen. De eerste gaat over: Wanneer is die vergunningaanvraag dan wel te verwachten, en hoe zit het precies met de berichtgeving over te koop of niet te koop staan? Wij beschikken niet over extra aanvullende informatie over te koop staande gasvelden anders dan dat die mededeling daar is gedaan. En we hebben ook nu nog niet in zicht wanneer die vergunningaanvraag er wel zal komen. Maar ook daarvan zullen we u nauwgezet op de hoogte houden.

De voorzitter: Dank u wel en ik zie een knikje bij mevrouw Slagt, dus dat is voldoende. We gaan naar A.13, de Afdoening toezegging gedaan in de vergadering van PS van 9 maart 2022 tijdens het interpellatiedebat over de vakantieparken over huurders eerste koop. De fractie van de PVV, de heer Vorenkamp, heeft een vraag.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. In de voorwaarden van de RECRON, die door de recreatieondernemers meestal worden gebruikt bij huurovereenkomsten, is het recht van eerste koop niet opgenomen. Gaat GS bij de RECRON erop aandringen dit recht alsnog op te nemen voor bijvoorbeeld huurders van pachtgrond met minimaal een jaarcontract? Zo nee, waarom niet?

De voorzitter. En het antwoord komt van gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink. Voorzitter dank u wel. Allereerst kan ik natuurlijk aangegeven dat we best bereid zijn, want dan zou het minste zijn, om de aandacht te vragen voor de situatie waarin huurders zich bevinden. Er is hierop veelvuldig teruggekomen in deze Staten. Tegelijkertijd moet ik wel constateren, dat als wij contact hebben met de RECRON en hiernaar vragen, dan zeggen zij dat zij goed overleg hebben met bijvoorbeeld de Consumentenbond en de ANWB over de situaties. Ze hebben de contracten ook nog in 2016 aangepast. Dus dat is de actuele situatie. Daarnaast is er een speciale overgang, of speciale aandacht geweest voor mensen waar parken geherstructureerd worden en dat er dan ook iets beschreven is over: Hoe ga je bijvoorbeeld met het laatste jaar om? Hoe ga je mensen een vergoeding geven dat ze naar een ander park toe kunnen. Dus daar is aandacht voor. De RECRON, en ik van RECRON vind dat dat voldoende is. Maar ik zal zeker namens deze Staten nog een keer onder de aandacht brengen, dat wij het wel van belang vinden dat de rechten van degenen die daar zitten goed geborgd zijn. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel. We gaan verder met A.14, de Evaluatie van het meerjarenprogramma bodem en ondergrond. Twee vragen van twee fracties. We beginnen met de D66, mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters. Voorzitter dank u wel. Een overzichtelijk evaluatie waar op projectniveau verantwoording is afgelegd. Het geeft een mooi inzicht. D66 begrijpt echter niet, dat als het om duurzaam en efficiënt gebruik van de bodem en ondergrond gaat, er alleen onder 3.5.2 gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot melkveehouders genoemd worden. En waarom zijn de overige projecten waarbij sprake is van vervuiling door gewasbeschermingsmiddelen in ons drinkwater, zoals bijvoorbeeld waterwinning Drentsche Aa of Noordbargeres, niet genoemd in deze evaluatie. Kortom, wij missen een aantal projecten en wat is daar de reden van?

De voorzitter. Dank u wel. Dan heeft ook de fractie van de Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker, daar een vraag over.

Mevrouw Zuiker. Dit is een vraag over de bodemtaken die zullen worden overgedragen naar de gemeenten bij de invoering van de Omgevingswet. Wij zijn benieuwd hoe de provincie voor deze overdracht zorgt.

De voorzitter. Dank u wel. En ook hier gaat gedeputeerde Vedelaar antwoord geven.

Gedeputeerde Vedelaar. Voorzitter, eerst de eerste vraag, dat gaat over de andere projecten. Even kijken. In de Evaluatie van meerjarenprogramma bodem en ondergrond zijn alleen de projecten opgenomen die zijn uitgevoerd in het kader van het meerjarenprogramma. Dat heeft u geconstateerd. Maar ook bijvoorbeeld vanuit het uitvoeringsprogramma Drentsche Aa en ook Noordbargeres worden dit soort zaken geëvalueerd, maar die worden dáár dan ook tot stand gebracht en met u gedeeld. Dus die vindt u hier niet terug, maar volgen op het moment dat de evaluatie in de specifieke projecten aan de orde zijn, bijvoorbeeld in het uitvoeringsprogramma Drentsche Aa. Dus dat komt dan te zijner tijd aan de orde. En dan in reactie op de vraag van mevrouw Zuiker. Vanaf 2019 wordt in opdracht van de provincie Drenthe door de RUD de overdracht van bodemtaken voorbereid door aansluiting te zoeken bij een aantal zaken: Project Samen de diepte in, bodem en onderzoek in de Omgevingswet. En dat is een initiatief van het lan-

delijke uitvoeringsprogramma Bodem en onderzoek. U kunt ook kijken op de website www.samediediepte.nl. Daar staat een overzicht van wat daar gebeurt via het Omgevingsplatform Drenthe, het OPD. 'Bodem' is onder het Omgevingsplatform Drenthe één van de werkgroepen. De werkgroep Bodem bestaat dan uit medewerkers van Drentse gemeenten, de provincie, waterschappen en het RUD. Begin 2020 is een plan van aanpak opgeleverd voor de overdracht van bodemtaken en aan het plan is en wordt ook nog steeds uitvoering gegeven. Enkele voorbeelden zijn dan: een spoorboekje Bodem klaar voor de Omgevingswet, bodeminformatie beheer, bodemarchivering kennisoverdracht en het opstellen van gezamenlijk bodembeleid. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kleine Deters D66 heeft een vraag.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank voor de reactie. Maar u erkent dat het onderdeel is van het programma. Drentsche Aa en Noordbargeres als voorbeeld. Dat ze niet genoemd worden omdat er een eigen evaluatie heeft plaatsgevonden, allemaal correct. Maar is het dan toch niet terecht dat ze minimaal genoemd worden en verwezen worden naar een zelfstandige evaluatie? Want dit maakt het voor ons als Staten wel erg onoverzichtelijk, om dan nog eens te kijken dat naast de evaluatie er nog tig andere projecten zijn die een zelfstandige evaluatie hebben. Dus D66 pleit er echt voor om wel het complete onderdeel in de evaluatie te zetten, al is het maar te benoemen en te verwijzen. Want nu moeten we allerlei andere stukken erbij gaan zoeken, omdat ze wel onderdeel zijn van het programma Bodem en ondergrond.

De voorzitter: Gedeputeerde Vedelaar.

Gedeputeerde Vedelaar: Voorzitter, dat lijkt me een terechte opmerking, dus dat zal ik bespreken met collega Stelpstra, zodat we dat in het vervolg compleet kunnen maken, zodat daar niet naar gezocht hoeft te worden. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Dan gaan we verder met A.17, OV-bureau Groningen Drenthe. Een vraag van de fractie van GroenLinks, de heer Rook.

De heer Rook: Voorzitter dank u wel. Het stuk was verder helder inderdaad, de indexering komt er ook duidelijk in naar voren. GroenLinks vraagt zich wel af, of het college op dit moment van mening is dat de prijzen voor het openbaar vervoer betaalbaar zijn, vooral voor minimuminkomens. Zo niet, of men verwacht dat dat met de huidige indicering wel het geval zal zijn.

De voorzitter: En ook hier, mevrouw Vedelaar aan het woord. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Vedelaar: Voorzitter dank u wel. Ik denk dat we ons allemaal zorgen maken over de stijgende kosten en de optelsom van dat alles maakt dat mensen echt in de problemen komen. Dus dat is een vraagstuk dat we in beantwoording van deze vraag niet oplossen, maar dat we wel in het breed debat natuurlijk in de Staten steeds aan de orde hebben, overigens in alle overheidslagen op dit moment. Eerder hebben we met elkaar het gesprek gevoerd hierover: Hoe kunnen we nou zo veel mogelijk voorkomen dat tariefsverhogingen ontstaan? In de hele dienstregeling hebben we daar ook als uitgangspunt genomen: Geen tariefsverhoging. Dus dat wordt op eigen initiatief ook niet gedaan. Dat betekent overigens niet dat alle kosten daarmee weg zijn, want die zullen we op een andere manier nog moeten dekken. Binnenkort zal ik uw Staten informeren over oplopende kosten die ook in de busdienstregeling zitten. Ik heb het al eerder aangekondigd, maar binnenkort met een brief naar de Staten. De oplossingsrichting zullen we dus niet verdisconteren in tariefsverhogingen. Hier gaat het om de landelijke tariefsverhogingen

die we verplicht zijn te nemen, de 7% in de opstaptarieven. En ja mijnheer Rook, ik ben het met u eens, dat is wederom een extra last voor een ieder in de optellende en stijgende kosten in het dagelijks leven, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een duimpje van de heer Rook, dus hij is tevreden. Daar zijn wij ook blij mee. Dan gaan we naar B.1, een afschrift van de brief van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur van 7 september 2022 over kernenergie. De fractie van de PVV, de heer Vorenkamp, gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Die brief heeft als titel: Spleijststof? Besluiten over kernenergie vanuit waarden. Ziet GS kernenergie als een noodzakelijk onderdeel van de toekomstige energiemix? Zo nee, waarom niet? En draagt dit rapport volgens GS bij tot het maken van spoed met kernenergie? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Vedelaar bijna beter blijven staan.

Gedeputeerde Brink: Terwijl de heer Brink en ik even over de voor- en nadelen van kernenergie aan het praten waren. Ook nog even. Gaat u gang. Maar voorzitter, namens collega Stelpstra de notie dat u op het moment, u kunt ook het onderwerp aandragen hier in de Staten.... Mijn collega heeft al vaker gezegd: Het is echt een debat op nationaal niveau om te kijken welke mix van allerlei maatregelen die verduurzamingsopgave kan bewerkstelligen. In Drenthe is er geen mogelijkheid, tenzij u hier de opslag van het afval zou willen faciliteren. Maar dan moeten we daar apart een debat over voeren. Dus ik verwijs heel graag naar het debat, wat daar in de Kamer over gevoerd moet worden, of op plekken waar daadwerkelijk ook kernenergie een mogelijkheid is.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar B.20, de brief van de Natuur en Milieufederatie Drenthe inzake de N34. De fractie van D66 wil deze brief graag betrekken bij Agendapunt 9: Gedeeltelijke verdubbeling N34 en aanpak verkeersplein Gieten. Waarvan akte, dat gaan we doen. B.22 is de volgende. Een afschrift van de brief van het Drents Agrarisch Jongeren Kontakt van 29 september 2022 omtrent de wolf in Drenthe. De fractie van de PVV, de heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Gezien de urgentie die uit deze brief spreekt en de aangenomen motie van vorige week inzake wolvenbeheer in de laatste Provinciale Staten. Hoe en wanneer gaat de gedeputeerde dit overbrengen aan de relevante instanties? Dat is onze vraag. Dank u.

De voorzitter: Die vraag wordt gesteld aan gedeputeerde Jumelet en die formuleert een antwoord.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. 4 oktober heb ik gesproken met de vertegenwoordigers van het Drentse Agrarisch Jongeren Kontakt, vertegenwoordigers van LTO Noord, dus dat is al vrij kort na het verzenden van de brief gebeurd, namelijk 4 oktober. De heer Vorenkamp vraagt wat er naar aanleiding van de discussie hier in de Staten en naar aanleiding van de motie is gebeurd. Ik kan u melden dat we wederom contact hebben gezocht met vertegenwoordigers van LNV. We hebben ook gesproken met de FBE. Ik heb natuurlijk ook met onze gebiedscommissie opnieuw contact gezocht en ook met de Duitse collega's. Om u maar een pallet te geven van alle activiteiten die vooral na het aannemen van de motie hier al aan de orde zijn

geweest. Dus nou, u ziet daar denk ik ook wel publicaties van, vragen die gesteld worden, dus ik neem aan dat dat voldoende is voor dit moment voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel. Mijnheer Vorenkamp heeft nog een korte vervolgvraag.

De heer Vorenkamp: Ik hoor dat de heer Jumelet contact gezocht heeft met LNV, dat is wel een heel vage betiteling van wat er gebeurd is. Dan weet ik eigenlijk nog niks. Maar zou er niet een brief vanuit GS moeten gaan richting LNV over de opvattingen die de provincie Drenthe heeft?

De voorzitter. Gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, de motie is bekend bij LNV. Op basis van de motie spreek ik ook met LNV, dus volgens mij is dat voldoende om kenbaar te maken wat er in uw Staten is gepasseerd. Neemt u van mij aan dat het ook goed is binnengekomen. Ik neem aan dat u ook de landelijke politiek volgt, dus ik zou zeggen: Kijk ook naar dat debat op 8 november 2022. Dat is in ieder geval het debat over natuur. We zijn net zoals u benieuwd naar de beantwoording van de minister. Voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel. Dan stel ik voor om de stukken verder af te doen, zoals op de Lis is aangegeven. Is iedereen daarmee akkoord? Dat is het geval. Dan hebben we twee voorhangprocedures. We gaan eerst naar voorhangprocedure C.1, het voornemen van GS om € 176.720 beschikbaar te stellen voor het project verkeersmaatregelen de Pol Grolloo van de gemeente Aa en Hunze. Is er iemand die daar iets over wil zeggen? Dat is niet het geval. Dan kunnen GS overgaan tot subsidieverlening. Voorhangprocedure C.2, het voornemen om € 250.000 subsidie te verlenen aan de gemeenten Aa en Hunze voor de verbetering van het fietspad langs de bosweg in het Gasselterveld én € 399.955 aan Staatsbosbeheer voor de verbetering van het fietspad Alberta in het Drents-Friese Wold. Iemand? Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: De Partij voor de Dieren heeft hier wel wat wensen en bedenkingen over en dan gaat het vooral over het fietspad Bosweg. Onze bedenkingen zijn: Waarom voldoet het huidige fietspad niet? Het ziet er nog hartstikke goed uit, dus dat willen we graag horen. En onze wensen zijn, dat alle bomen blijven behouden. Tot zover.

De voorzitter. Dank u wel. Graag een reactie van gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter dank u wel. Als het gaat om de situatie Bosweg die in het stuk staat, is het fietspad richting het Gasselterveld. Zoals we met elkaar weten, zijn we bezig met gebiedsontwikkelingen, vinden er veel ontwikkelingen plaats die ook leiden tot veel bezoek aan het Gasselterveld. Wat wij daar proberen te doen, want het project loopt al iets langer, maar we zijn al heel lang bezig om die parkeerproblemen daar een hoofd te bieden. U heeft denk ik van alles meegekregen en gehoord, maar wat wij juist willen, is dat mensen op de fiets komen dan wel lopend. Juist die fiets is daar een heel belangrijk iets in en daarom willen wij, nou willen wij, maar wil de gebiedscommissie, Staatsbossen samen met de gemeente... Maar let wel de provincie zit in ieder geval aan tafel als het om die gebiedsontwikkeling gaat. Het plan is om het fietspad te verbreden, om meer bezoekers die daar zijn, veilig te kunnen laten fietsen en veilig het Gasselterveld te laten bereiken. Uw opmerking over eventuele bomenkap. Het lijkt mij goed... We hebben een regeling verbetering fietspaden. De regeling is goedgekeurd. Daar houden wij ons als uitvoerders vanuit het college aan. Ik als bestuurder houd me daaraan. Het is natuurlijk aan de individuele organisatie zelf om te kijken wat daar kan en wat er mogelijk is. Ik kan u wel

melden dat ik met Staatsbos ook al een paar keer een uitzondering heb gemaakt, dat het soms niet helemaal lukt en dat ik heel goed snap dat men niet ongebreideld bomen wil en moet en mag kappen. Nou, daar zijn volgens mijn gevoel alle natuurorganisaties trouwens zeer zorgvuldig mee bezig. Uitsluiten kan ik het niet, ook niet bij het fietspad Alberta, maar tegelijkertijd wil ik uw wens best overbrengen. Maar volgens mij zitten ze daar niet anders in dan u. Aan de ene kant hebben wij dus de regeling dat er een minimale breedte moet zijn gezien de veiligheid en alles wat er speelt. En aan de andere kant is het natuurlijk altijd zorgvuldig omgaan in die situatie waar het fietspad ligt. Ik denk dat ik voldoende vertrouwen heb dat Staatsbos daar zorgvuldig mee omgaat en ook aan uw wens zo veel mogelijk probeert tegemoet te komen. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter. Het betreft nu de brief A.12 en die gaan we dus nu behandelen omdat de heer Kuipers vanmorgen afwezig was. Mevrouw Kleine Deters, fractie D66, wilt u uw vraag stellen over deze brief?

Mevrouw Kleine Deters. Ja voorzitter, dank u wel. We hadden de vragen al eerder gesteld en daar is schriftelijke beantwoording op gekomen van de gedeputeerde. Echter die was behoorlijk in lijn met een eerdere reactie. Vandaar dat ik deels de vraag zal herhalen. De gedeputeerde heeft het over een externe commissie van deskundigen. Ik zou graag willen weten: Wie zijn dan externe deskundigen? Het hoeft niet met naam, maar meer wat de achtergrond is en of daar ook inwoners bij betrokken worden. De genoemde maatregelen door u in uw schriftelijke beantwoording betreffen vooral externe partijen, maar GS hebben ook een eigen verantwoordelijkheid en een eigen bevoegdheid. De uitkomsten van het eindrapport zijn teleurstellend en maken inwoners ongeruster. Is de gedeputeerde van plan om vanuit de huidige mogelijkheden, die vastgelegd zijn in onder andere de POV, zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden te gebruiken en direct in te grijpen en bij te sturen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, met welke maatregelen?

De voorzitter. Dank u wel. Ook een vraag van de fractie van de Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker. Ik doe het even uit mijn hoofd. Wij hadden gevraagd naar de commissie: Wie zitten daar in? Wanneer levert die commissie een rapport op? Dus dat gaat de heer Kuiper zo meteen wel uitleggen, denk ik.

De voorzitter. En uw tweede vraag was: Kunnen PS dat advies ook toegestuurd krijgen?

Mevrouw Zuiker. Ja.

De voorzitter. De heer Kuipers, gelukkig onder ons. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Kuipers. Dank u wel voorzitter. Allereerst ook dank dat ik nú deze vraag mag beantwoorden, want ik was vanochtend bij minister Harbers, onder andere om het te hebben over waterkwaliteit. Dus dank dat ik hier even mag... Ik kijk even naar u, want dit zijn een heleboel vragen. Ik wil het wel recht doen, maar dan heb ik wel wat tijd nodig. Is dat wat u betreft in orde?

De voorzitter. Ik vraag me af wat u bedoelt met tijd nodig. Is dat meer dan 5 min?

Gedeputeerde Kuipers. Nou, 5 minuten lijkt me redelijk.

De voorzitter. Nou, 5 min gaan we voor.

Gedeputeerde Kuipers. Voorzitter. We hebben u oorspronkelijk die brief gestuurd en de vorige keer heb ik getracht de vragen recht te doen middels die mail, maar ik zal het toch nog even uitleggen waar we nu staan. Er speelt een hele boel in het Nationaal Park Drentsche Aa. Onder andere is daar een overlegorgaan, daar is collega Jumelet ook bij betrokken. Maar zeer specifiek voor de Drentsche Aa zijn twee dingen die met waterkwaliteit te maken hebben, namelijk: De Kaderrichtlijn Water doelstelling én het innamepunt van de Waterleidingmaatschappij Groningen bij De Punt. Omdat daar overschrijdingen met gewasbeschermingsmiddelen en onkruidbestrijdingsmiddelen werden geconstateerd, is indertijd het UPDA bedacht, het Uitvoeringsprogramma Oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa, met bovenwettelijke vrijwillige maatregelen vanuit het gebied om te zorgen dat er in 2023 de target wordt gehaald: Maximaal één overschrijding. Daar waren we mooi op weg naar toe. Maatregelen tegen drift, dus bij het sproeien bij het spuiten via de wind naar de sloot. Laat ik het zo zeggen. En wat we nu tegenkomen, en dat is ook de conclusie van het eindrapport: Door hevige buien op het verkeerde moment is uitspoeling opeens een probleem en is dat hele hoge aantal overschrijdingen geconstateerd vorig jaar. Ook een moment waarop wij tot de conclusie kwamen: Misschien halen we het doel nog steeds in 2023. Dit jaar is mij verteld, zijn er weer veel minder overschrijdingen gemeten dan vorig jaar. Maar een ding weet ik wel zeker: Ik kan niet garanderen, dat zelfs als we volgend jaar het doel halen, dat het ook permanent gaat zijn. Daarom hebben we gezegd: We moeten meer doen dan alleen maar op deze voet door met die vrijwillige maatregelen uit het gebied. Wat niet wil zeggen dat we daarmee moeten stoppen. En om in een vergadering... Er zijn mogelijk... Mevrouw Kleine Deters ziet ook allerlei mogelijkheden die ik misschien niet zie, die wij misschien niet zien. We hebben gezegd, Provincie, Waterbedrijf Groningen en het Waterschap dat verantwoordelijk is voor de oppervlaktewaterkwaliteit: Laten we een externe commissie, onafhankelijk van ons, adviseren vanuit alle verschillende dingen die je kan doen. Wat is nou een pakket dat ertoe kan leiden dat je recht doet aan de energie die er nu is in het gebied, want het is een heel succesvol programma aan die kant, maar ook zeker weten dat we de doelen halen? Dat is het punt waarop we toen stonden. De commissie is er nu nog niet, dus dat is ook meteen de beantwoording van een deel van de vragen. Dat duurt wat langer dan ik verwacht had. Dat duurt ook langer dan ik wenselijk vindt. Aan de andere kant is het ook niet zo erg wat mij betreft, omdat ik denk dat in de richting van de provincie, maar er is nadrukkelijk dat treft u ook in de brief... Wij vragen nadrukkelijk eerst advies over onszelf en ons instrumentarium, maar dat zal vooral gaan zitten in het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het ruimtelijke ordeningspakket dat op 1 oktober bij ons zou liggen, maar dat nu half november wordt verwacht. Dus daar zit ook een vertraging in over die advisering. In de tussentijd hebben we afgesproken dat we ook gaan overbruggen met de maatregelen die dus nu afgelopen jaren zeker hebben gewerkt. Dat we dat gaan doen. En ik verwacht binnenkort het college voor te stellen een deskundige... een commissie in te stellen. Dat moeten wat mij betreft mensen zijn die een staat van dienst hebben en verstand hebben van landbouwvoering. Want dat is in het Drentsche Aa gebied en van waterkwaliteit. Daar is nu in ieder geval niet in voorzien dat we daar ook inwoners in plaats laten nemen. Dat gebeurt bijvoorbeeld wel heel nadrukkelijk in en rond het overlegorgaan Drentsche Aa in brede zin, maar dit programma gaat specifiek over de waterkwaliteit aan het innamepatroon in De Punt. Dus ik verwacht dat het college daar binnenkort een voorstel over doet. Dan zullen wij u ook terstond informeren over wie dat dan zijn, wat de opdracht is

die ze meekrijgen en het tijdpad dat daarvoor voorzien is. En komen ze dan uiteindelijk bij ons terug, dan zullen wij natuurlijk ook hun advies met u delen, vergezeld van een college appreciatie over wat we met de aanbevelingen gaan doen. Wat gaan wij daarmee doen, wat gaat het drinkwaterbedrijf doen, wat gaat het waterschap daarmee doen en eventuele externe partijen, die ook nog worden geadviseerd gratis en voor niks door deze commissie. Volgens mij heb ik dan recht gedaan aan de beantwoording en heb ik nog 40 sec over voorzitter.

De voorzitter. Volgens mij meer dan, maar mevrouw Kleine Deters heeft nog een vraag, of is dit afdoende voor nu?

Mevrouw Kleine Deters. Voorzitter, de verkeerde bijl op het verkeerde moment. Ik denk dat met de klimaatveranderingen die verkeerde bijlen op het verkeerde moment ook heel vaak kunnen vallen. Beste gedeputeerde, ik vind wederom: U legt het bij het omgevingsbeleid, u legt het bij het Programma Natuurlijk Platteland. U hebt een eigen verantwoordelijkheid als het gaat om de aansturing van het Waterprogramma. Toen we startten met het traject lang geleden, toen hebben we de afspraak gemaakt: We gaan flink investeren met elkaar voor het schone drinkwater. Als dat op deze wijze niet gaat lukken, dan gaan we het over saneren hebben. Dus ik wil niet naar nieuwe afspraken kijken. Ik wil niet naar anderen kijken. Ik wil vooral samen met u in de spiegel kijken: Wat kunnen we nu al aanpakken? En ik vind het heel spijtig dat ik dat echt niet zo oprecht van u hoor.

De heer Moes. Voorzitter...

Mevrouw Kleine Deters. Ik ga daarin denk ik...

De voorzitter. Een moment. ...

Mevrouw Kleine Deters. toch maar overwegen om een motie vreemd aan de orde in te dienen bij PS voorzitter.

De voorzitter. Een moment mevrouw Kleine Deters. Een punt van orde van de heer Moes VVD.

De heer Moes. We zijn nog feitelijk bij de Lis bezig. Dan mag er toch een vraag en een kort antwoord.

De voorzitter. Het moet inderdaad geen discussie worden, dat ben ik met u eens. Dus mevrouw Kleine Deters heeft haar punt gemaakt en het is overgekomen bij de heer Kuipers volgens mij. Wat zij er nu verder mee wil doen, dat mag zij dus zelf bepalen. Als u het wilt, agenderen of wat dan ook, mag u dus zelf bepalen. Ja? Dan voldoende volgens mij voor dit punt.

6. Rondvraag

De voorzitter. Dan kunnen we kort zijn over agendapunt 6, dat betreft de rondvraag, want er is geen rondvraag binnen gekomen. En dat betekent dat we verder gaan met agendapunt 7.

7. Brief van de Commissie van Onderzoek van 11 juli 2022 over onderzoek juridische context bollenteelt/gewasbeschermingsmiddelen, incl. onderbouwing van de Statenfracties PvdA, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren en SP

De voorzitter: de brief van de Commissie van Onderzoek van 11 juli 2022 over het onderzoek juridische context Bollenteelt/gewasbeschermingsmiddelen. We hebben spreektijden vastgesteld. In de eerste termijn krijgt de indiener 3 minuten, de fracties 2 minuten en Gedeputeerde Staten in de persoon van gedeputeerde Brink 9 minuten en in de tweede termijn weer telkens 1 minuut vanaf de plaats en de heer Brink 3 minuten. Dit agendapunt is geagendeerd op verzoek van meerdere partijen, namelijk de fracties van de Partij van de Arbeid, D66, GroenLinks, de Partij voor de Dieren en de SP en de Partij van de Arbeid heeft hiervoor namens de partijen de onderbouwing aangeleverd, waarvoor dank. Er hebben zich tevens vijf sprekers op dit agendapunt gemeld en die gaan we zo bij langs en dan beginnen we bij mevrouw Boer namens Eesergroen. Zij mag 5 minuten spreken, zij mag deze kant inmiddels op komen, want dan praat ik het even vol terwijl zij loopt, dat scheelt weer tijd, 5 minuten ingesproken worden en daarna is er weer tijd, kort tijd voor verhelderende vragen vanuit de fracties en na de eerste termijn is er gelegenheid voor haar om te reageren op dat wat er gezegd is. Ik geef graag mevrouw Boer het woord voor 5 minuten, en u mag het knopje op uw microfoon aanzetten op het moment dat u daar klaar voor bent. Succes.

Mevrouw Boer (inspreker): Bedankt, voorzitter. Geachte leden en aanwezigen, ik zal mij voorstellen, ik ben Clara Boer. Ik ben opgegroeid op een boerenbedrijf in Schoonloo en ik woon alweer zo'n tien jaar in Eesergroen. Vandaag spreek ik in om met u namens zo'n 18 gezinnen uit Eesergroen onze zorgen te delen over de lelieteelt in de gemeente Borger-Odoorn in het algemeen en Eesergroen in het bijzonder. In juni hebben wij u een brief gestuurd waarin we onze zorgen hebben geuit over de lelieteelt. De lelieteelt is aan een opmars bezig, waarbij veel bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. Ook is er in de zomermaanden veel gesproeid met opgepompt grondwater, dit in tijden waar we het hebben over dalende grondwaterstanden waarbij ook de natuur verdroogt. En we hebben het over sierteelt, niet over voedsel. We zijn er ongerust over dat de grote hoeveelheid bestrijdingsmiddelen die voor lelieteelt wordt gebruikt een sterk negatief effect heeft op de waterkwaliteit, de natuur en daarmee ook de biodiversiteit. Verder maken we ons ook zorgen over onze eigen gezondheid. Er wordt bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar de vraag of er een verband is tussen bestrijdingsmiddelen en Parkinson en tussen bestrijdingsmiddelen en hartritmestoornissen. Ook hebben we kunnen lezen over een voor de mens gevaarlijke resistente schimmel, voortkomend uit de schimmelbestrijdingsmiddelen in de bollenteelt. We hebben dus een aantal vragen aan u. We veronderstellen dat de Provinciale Staten het streven naar een duurzame natuurinclusieve kringlooplandbouw ondersteunt en daar ook een plan en een tijdspad aan koppelt. Onze vraag is: hoe maakt de provincie deze ambitie concreet? Onze volgende vraag is: hoe staan de Provinciale Staten tegenover de gangbare land- en tuinbouw en de lelieteelt in het bijzonder en hoe past dit in het streven naar een duurzame natuurinclusieve kringlooplandbouw? En wordt daarmee het belang van een schone leefomgeving voor bewoners van het gebied, dus voor mens, plant en dier, ook voldoende geborgd? In verband met die borging stellen we voor dat er voldoende meetpunten komen om de lucht-, bodem- en waterkwaliteit te meten. Gaat u hierin voorzien? In de media, in de krant Trouw, lasen we onlangs een hoopgevend bericht van een biologisch gecertificeerde lelieteeler, die in staat is lelies te telen zonder chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen te gebruiken. We vragen u dan ook om het voorzorgsprincipe voor gezondheid en milieu te hanteren en de teelt van lelies bij voorkeur alleen toe te staan als er sprake is van biologisch gecertificeerde lelieteelt of dit op zijn

minst te bevorderen. Tenslotte vragen wij u: welke inzet en concrete maatregelen gaan de Provinciale Staten nemen, ook met het oog op de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2023, om agrarische teelten in het algemeen maar vooral de lelieteelt in het bijzonder, binnen de kaders en ambities van duurzame natuurinclusieve kringlooplandbouw te loodsen, en op welke wijze worden de inwoners daarbij betrokken? Tot slot, nogmaals, wij maken ons ernstige zorgen en we rekenen erop dat u onze zorgen serieus neemt. We willen graag een reactie op de vragen en de voorstellen die we hebben gedaan in deze inspreekbeurt. Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Hartelijk dank, mevrouw Boer, en dan is het nu tijd voor de korte vragen aan uw adres. Ik begin met de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ja, dank u wel mevrouw Boer, voor uw inspraak. Ja, hier zit ik. Hartelijk dank, helder betoog. Wat mij betreft spreken daar duidelijk de zorgen uit. U heeft een flinke lijst aan vragen, ik denk ook terechte vragen aan Provinciale Staten. We kunnen dit natuurlijk terugzien op onze website, maar ik zou het zeer op prijs stellen als we in ieder geval via de griffie ook deze vragen toegezonden kunnen krijgen, zodat we daar ook als Staten onze afwegingen in kunnen maken. Maar verder heb ik geen inhoudelijke vragen nu, het is een helder betoog geweest. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel en op uw vraag kan ik bevestigend antwoorden dat dat gaat gebeuren. Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, dank u wel. Ik sluit graag aan bij de complimenten die mijnheer Bosch uitgesproken heeft over uw inbreng. Een concrete vraag die ik heb... U spreekt van, nou, toch wel, toename. Is het wat betreft de situatie Eesergroen of Borger-Odoorn breder aan de orde dat er sprake is van nieuwe percelen waar een uitbreiding van de bollenteelt is.

De voorzitter: Mevrouw Boer.

Mevrouw Boer (inspreker): Ik denk wel in Eesergroen nieuwe, want het geval wou, en het klinkt een beetje raar, dat heel veel mensen hadden helemaal niet door dat die teelt er was, soms kun je blind zijn in je eigen omgeving, dus ik denk dat we wel kunnen spreken... Ik kan het niet met zekerheid zeggen, maar volgens mij is het nieuwe teelt. En het probleem is natuurlijk dat: er is teelt, en als er gronden vrijkomen, dat natuurlijk de verleiding groot is om daar ook die teelt op te doen. En het is wisselteelt, dus dan is het hier, dan is het daar, dus zo hebben we steeds weer meer in onze omgeving en dichterbij onze huizen.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. De heer Koopmans van de PVV heeft een vraag.

De heer Koopmans: Dank u wel, mevrouw Boer, voor deze bijdrage. Even een praktische vraag: weet u hoe lang er al lelies geteeld worden?

Mevrouw Boer (inspreker): In Nederland bedoelt u?

De heer Koopmans: Nee, bij u in de buurt, zeg maar in Borger-Odoorn.

Mevrouw Boer (inspreker): Nee, zou ik zo niet weten, eerlijk gezegd, nee.

De voorzitter. De heer Koopmans.

De heer Koopmans. Maar niet recentelijk begonnen, dat is echt al jaren.

Mevrouw Boer (inspreker): Ik kan, ik zou het niet kunnen bevestigen. Nee, het spijt me. Ik kan het wel nagaan maar ik weet nu niet het antwoord.

De voorzitter. Dank u wel. We gaan die kant op. De heer Duut, JA21.

De heer Duut. Uw opvatting, mevrouw Boer, is glashelder. Uw zorgen ook. Mijn vraag is: heeft u die ook gedeeld met de telers in het gebied, en wat was hun reactie?

Mevrouw Boer (inspreker): Dat hebben wij gedaan. We zijn natuurlijk eerst gestart met ideeën en hoe gaan we dit aanpakken? Maar uiteindelijk hebben we een gesprek gehad met de familie, in ieder geval de familie die ons bekend is die teelt. Ja, wat zal ik over dat gesprek zeggen? Er was natuurlijk emotie. Een deel van de familie vond het erg vervelend dat er 'reuring' was op dit gebied. Nou, dat had ook een beetje met de start te maken. We hadden misschien beter meteen met de mensen in gesprek kunnen gaan, hoewel de familie wel in onze appgroep zit. Zij wisten eigenlijk wel, of eigenlijk, zij wisten gewoon waar we mee bezig waren. Dus ja, je kunt ook zeggen: god, kom dan naar ons toe, om met ons te praten, of te vragen: wat zijn jullie zorgen? Nou ja, daar kun je een discussie over voeren. We hebben dat gesprek gevoerd. Het was een emotioneel gesprek, maar het was uiteindelijk wel een goed gesprek. En ja, een deel van de familie zei ook van: ja, we zijn niet getrouwd met de lelieteelt dus als jullie goede ideeën hebben, kom daar vooral mee. Nou ja, ook dan kun je zeggen: is dat sarcastisch bedoeld of niet? Ik hoop het niet. Ik denk het ook niet. Dus ik heb het idee dat er wel verandering mogelijk is. Maar ja, goed, ik snap van zo'n familie dat het natuurlijk altijd een kosten-batenverhaal is. Dus ja, in hoeverre die vraag naar ons echt gemeend is, is moeilijk te zeggen. Maar ik ben wel blij dat we gewoon in gesprek zijn met deze mensen en dat is ook onze bedoeling. Wij willen deze mensen niet demoniseren. We willen gewoon goed in gesprek blijven en kijken: zijn er mogelijkheden en willen ze daarin meegaan?

De voorzitter. Dank u wel. Ik kijk nog verder deze kant langs en ik zie volgens mij verder geen vragen meer en voordat ik u dank, vertel ik de heer Baptist dat hij vast naar voren kan komen en dan dank ik mevrouw Boer heel hartelijk voor haar inbreng en na afloop van de eerste ronde bent u nog een keer in de gelegenheid om uw zegje te doen. Dank u wel. Inderdaad, de heer Baptist komt naar voren en ook voor hem weer 5 minuten de tijd om zijn betoog te doen, waarna er weer korte vragen gesteld kunnen worden. De heer Baptist mag zijn microfoon aanzetten en dan loopt zijn tijd. Gaat uw gang. Succes.

De heer Baptist (inspreker): Dank u, mevrouw de voorzitter. Geachte leden. Het rapport Bout waar we nu over praten, schetst de mogelijkheden voor spuitvrije zones, maar slechts op basis van het Nederlands recht. En bij de beoordeling van dit rapport hebben we geen onjuistheden bemerkt maar wel tekortkomingen. En hierdoor ben ik van mening dat de Staten niet volledig zijn geïnformeerd. De belangrijkste tekortkoming is het niet bespreken van de Europese richtlijnen zoals de Habitatrictlijn, Kaderrichtlijn Water, Pesticidenrichtlijn. En Europa kent heel veel van dit soort wetgeving, gericht op de bescherming van natuur, milieu, volksgezondheid en democratie, en dat zijn allemaal waarden en geen belangen. En veelal is er ook sprake van dwingend recht. Het neoliberale beleid in deze eeuw en ook van dit GS was gericht op intensivering van agrarische activiteiten, puur economisch beleid. De bescherming van de vier genoemde

waarden is daardoor in het gedrang gekomen en dat leidt tot spanningen in de samenleving. Als de problemen met stikstof, verdroging en pesticiden niet worden opgelost, gaat Nederland straks op slot vanwege het niet volgen van deze Europese waarden. Het is zo dat als Europese richtlijnen niet geheel of correct zijn omgezet in nationale wetgeving, burgers zich daarop rechtstreeks kunnen beroepen en gemeenten, provincies en waterschappen zijn vervolgens zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van de richtlijnen. Dat betekent dat er buiten hetgeen door Bout naar voren is gebracht, op basis van Europese wetgeving, meer regelingen zijn om spuitvrije zones in te stellen. Regels die ook juridisch kunnen worden afgedwongen. En op details kan ik in die 5 minuten spreektijd natuurlijk niet ingaan, maar als u vragen heeft: stel ze in deze vergadering of achteraf. Maar ik wil deze gelegenheid wel aangrijpen om aan te geven dat GS overleg met Meten=Weten in welke vorm dan ook vermijdt. We constateren onwil om met ons, burgers, in gesprek te gaan. M=W, Meten=Weten, is ondanks verzoeken daartoe tot overleg, buiten de pilot Duurzame Bollenteelt gehouden en nota bene: die pilot heeft M=W zelf bij LNV doen opstarten. M=W heeft op basis van Unierecht enkele juridische procedures gestart en dat waren er maar heel weinig, en slechts om aan te tonen dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen op basis van het Unierecht moet worden beperkt. Maar het heeft onze voorkeur om de problemen in overleg met GS op te lossen, eventueel door vast te stellen waarover we het wel en niet eens zijn, zodat alleen die laatste zaken bij de rechtbanken behoeven te worden besproken. En daarom verzoeken we u om aan GS de opdracht te geven met M=W in gesprek te gaan over de problemen die omwonenden en natuur ondervinden door het gebruik van pesticiden en de mogelijkheden om deze weg te nemen. En in onze ogen zijn er mogelijkheden om dit heel geleidelijk te doen. Als het overleg weer wordt geweigerd, kan Meten=Weten niet anders dan onze acties te intensiveren. En omdat we geen tractoren hebben, zoals actiegroepen als het LTO en de Farmers Defence ofzo, de boerenoorlog, het ondersteboven hangen van de Europese vlag ook niet zal werken, ik kan niet eens controleren of die daar goed hangt, zullen dit juridische acties zijn, acties die zowel de telers als de provincie heel veel tijd en geld kosten en de rechtbanken verder overbelasten en dat willen we echt vermijden. En ik dank u voor het aanhoren van onze boodschap.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Baptist. Wellicht zijn er vragen vanuit de commissie. Ik zie de vinger van de heer Vegter, CDA. Gaat uw gang.

De heer Vegter: Dank u wel, voorzitter, en dank u wel, mijnheer Baptist, voor hetgeen u gezegd heeft. Even uw opmerkingen over het rapport van Bout. Vindt u dat de onderzoeksvraag te beperkt is geweest of vindt u gewoon de uitwerking te beperkt?

De heer Baptist (inspreker): Aangezien ik de onderzoeksvraag niet ken, kan ik daar niks over zeggen. Het is alleen dat: om een goed beeld te krijgen van welke mogelijkheden heeft het bestuur, en het zijn niet alleen de mogelijkheden, maar ook: wat móet het bestuur, want er zijn verplichtingen voor het bestuur, had Bout als een juridisch bureau verder moeten kijken dan dat ze tot nu toe hebben gedaan.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Schoenmaker, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ja, helder verhaal, ook een verhaal dat natuurlijk een verhaal is geweest dat we al vaker hebben gehoord, maar ook even een vraag eigenlijk over het rapport Bout, want declasseert u eigenlijk het rapport waar we zo meteen over gaan spreken in de Staten als zijnde niet volledig en dus eigenlijk onnodig om te bespreken, omdat het in uw ogen niet volledig is?

De heer Baptist (inspreker): Ik heb inderdaad gezegd: het rapport bevat onvolkomenheden, dat is dus eigenlijk onvolledig om een beleid op te kunnen baseren voor het instellen van onder andere spuitvrije zones. Daaraan zitten mogelijkheden, waarbij het een bevoegdheid is van het bestuur. Maar er komen uit, met name uit het internationale recht, ook allerlei verplichtingen voort, ook voor het bestuur.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan naar de heer Duut van JA21.

De heer Baptist (inspreker): Waar zit die?

De heer Duut: Ik werd even afgeleid door de koek. Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wou even reageren op uw opmerkingen over dat de communicatie tussen u en GS geweigerd wordt. Ik kan er ook naast zitten, maar ik meen toch dat de voorzitter van dit college op een ware veldtocht is geweest, ik heb het uiteraard over onze commissaris, dat die op een ware veldtocht is geweest om de communicatie tot stand te brengen. Hoe rijm ik dat met uw woorden?

De heer Baptist (inspreker): Punt 1 is dat GS, dat is iets anders dan de commissaris van de Koning, punt 2 ging het over verschillende onderwerpen. Wij hebben heel erg specifiek gevraagd als Meten=Weten om overleggen, met name over het Programma Duurzame Bollenteelt. En dat is niet tot stand gekomen. Laten we het zo maar noemen. De commissaris van de Koning heeft toch geprobeerd om te reageren op onze vraag om voortdurend toch maar een klein beetje met die overheden in gesprek te komen. En daar werken wij aan mee. Maar dat moet eigenlijk nog opstarten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Ja, dank u wel, mijnheer Baptist, voor uw toevoegingen aan het, of eigenlijk uw kritiek op het rapport van Bout, want u zegt: er is meer mogelijk om die sierteelt aan banden te leggen als je ook kijkt naar Europese regelgeving en dus eigenlijk kan ik de conclusie trekken dat de Commissie van Onderzoek een nieuwe opdracht moet geven aan een juridische partij om dat er ook bij te betrekken. Zou dat een oplossing zijn?

De heer Baptist (inspreker): Ikzelf denk dat het heel verstandig is als Bout een aanvullende opdracht krijgt om, in overleg met mensen die deskundig zijn op het gebied van het Europese recht en belanghebbenden zoals Meten=Weten, een aanvulling te geven op hun rapport, ja.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de SP, de heer Van de Weg.

De heer Van de Weg: Ja, dank u wel, voorzitter. Mijnheer Baptist, of ik heb het gemist, maar ik hoor u niets zeggen over de Omgevingswet. Ook in dat rapport van Bout wordt onder andere ook dat GS vooruitlopend op die Omgevingswet wel meer mogelijkheden, instrumenten in handen krijgt via die Omgevingswet. Heeft u daar nog wat vertrouwen in? Heeft u daar kennis van?

De heer Baptist (inspreker): Onvoldoende, om heel eerlijk te zeggen. Punt 1 zie ik die Omgevingswet nog niet komen. Maar goed, dat is een hele andere discussie. Overigens heeft Bout daar goed aandacht aan gegeven, maar dat is weer zo'n stukje Nederlands recht, terwijl ik juist de aandacht hier vraag voor de consequenties die voortvloeien uit het Europees recht.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende vraag komt van GroenLinks, mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Ja, heel hartelijk dank, heer Baptist. Want, waar ik ook weleens tegenaan loop: je hebt binnen het Europees recht natuurlijk heel veel soorten wetgeving, het waterrecht en de Vogelhabitatrichtlijn en, ik zal het kort houden voorzitter, en Meten=Weten heeft daar veel expertise op, als het ook specifiek gaat over pesticiden. Wat zou u concreet voorstellen en ons als Staten adviseren om te doen? U zou meer in overleg willen met GS hierop om te voorkomen dat er meer juridische acties volgen. Maar wat zou u de Staten adviseren?

De voorzitter: Dank voor uw korte vraag, mevrouw Slagt, not. Graag volgende keer korter, mijnheer Baptist antwoordt vast korter.

De heer Baptist (inspreker): Ik ga mijn best doen. [gelach] Nou, ik denk dat ik in hetgeen wat ik net naar voren gebracht heel duidelijk ben geweest: ik vraag u aan Provinciale Staten om toch even te zeggen van: GS, ga nou eens praten met die mensen, dan zeggen we het even in normale omgangstaal.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de heer Koopmans, PVV.

De heer Koopmans: Dank u wel, mijnheer Baptist, voor uw bijdrage. Uit het verhaal haal ik eigenlijk dat u een hand uitsteekt naar GS: kom met ons in overleg. Alleen: dat past niet bij uw betoog, dat een beetje gebaseerd is op: denk erom, als jullie niet doen wat wij willen, dan slepen wij de rechtbank daarbij, dat gaat heel lang duren, veel geld kosten, veel energie kosten, maar ik vind dat niet een uitgestoken hand. Ik weet niet of u het met me eens bent, maar zo kijken wij ertegenaan.

De heer Baptist (inspreker): Het kan zijn dat u er zo tegenaan kijkt, dat is dus een mededeling en geen vraag. Maar die uitgestoken hand, die ligt er al drie jaar en die wordt niet aangenomen door GS. Dan dwing je op een bepaald moment een andere partij om andere wegen te bewandelen. Dat zijn de feiten.

De voorzitter: Dank u wel. Voordat we verder gaan naar de volgende inspreker, de heer Six, die alvast dus weer deze kant op mag lopen...

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik had ook een vraag.

De voorzitter: O, mevrouw Kleine Deters, als u dan wat beter uw hand omhoogsteekt dan kan ik u zien, want ik heb aan Jeffrey nog gevraagd, maar de laatste vraag is voor u, mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ja voorzitter, dank u wel. Toch even in aanvulling op de vraag van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren over de link naar de Europese wetgeving. U geeft aan dat u dat volledig mist. Als ik onder 4.2, specifieke wetgeving gewasbeschermingsmiddelen, kijk, dan wordt daar wel de Europese verordening gemeld. Zegt u dat, naast de Europese verordening, er meer wetgeving is die meegenomen zou moeten worden?

De heer Baptist (inspreker): Een verordening is geen wetgeving, een verordening is een stuk uitvoering. U bedoelt waarschijnlijk 1107/2009. Daaraan ten grondslag ligt de Richtlijn pesticiden. 1107 is een verordening, die regels stelt aan de toelating van bestrijdingsmiddelen en het op de

markt brengen. Waar wij ons meer op richten is: wat zijn de consequenties van het gebruik. En dat is een ander onderwerp. Ik zit er toevallig heel goed in, want ik moet nu als duvel naar het Ctgb, omdat ik daar vanmiddag weer een gesprek over heb.

De voorzitter: Nou dat treft, want we zijn klaar volgens mij. Ik dank u hartelijk. Ik begrijp ook dat u dus niet terugkomt na de eerste termijn. Dan dank ik u dubbel hartelijk voor uw bijdrage. En dan geef ik graag het woord aan de heer Six en ook voor hem 5 minuten om in te spreken. Gaat uw gang.

De heer Six (inspreker): Mijne dames en heren, ik dank u voor de gelegenheid om hier te mogen spreken. Mijn naam is Gijsbert Six. Ik woon in Benneveld, bij Zweeloo. Ja, er staat hier namens 150 inwoners, dat zijn er inmiddels 180. Verder ben ik nog voorzitter van de Stichting Vrienden van de Geeserstream en bestuurslid van de Stichting Bloeiend Landschap, die zich druk maakt om natuurherstel en de biodiversiteit in de gemeente Coevorden. Het is u bekend dat het areaal aan bollen- en lelieteelt in Drenthe sinds 2000 explosief is gestegen. Ook in de gemeente Coevorden zien we de laatste jaren een sterke toename. Gronden die voorheen werden gebruikt voor het produceren van voedsel worden voor veel geld verhuurd aan bollen- en lelietelers. We zien dat gestopte boeren die het land niet meteen verkopen het doorverhuren aan lelietelers. In vergelijking met andere teelt is de gebruikte hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen zeer hoog. Deze middelen zijn niet alleen schadelijk voor het milieu, ook omwonenden lopen risico en maken zich hierover grote zorgen. Er zijn aanwijzingen dat er een relatie is tussen het gebruik van bepaalde bestrijdingsmiddelen en ziekten die het zenuwstelsel aantasten zoals Parkinson en Alzheimer. Voor de bollenteelt is veel water nodig. Door de grootschalige grondwateronttrekkingen neemt de verdroging toe. En vanaf april waren ze al aan het pompen op de lelievelden. Met name de bollenteelt op de essen tast de bijzondere cultuurhistorische waarde van het Drentse landschap aan. Ook dit is een ongewenste ontwikkeling. Uit onlangs uitgevoerd juridisch onderzoek, en dan bedoel ik dat rapport Bout, dat zelfs nog aangevuld kan worden, is gebleken dat er wettelijke instrumenten zijn om de bollenteelt te reguleren. Als u wilt, kunt u iets doen om de bevolking en het milieu te beschermen. Het openbaar maken van het rapport van Bout advocaten was voor ons een goed moment om ook wat vanuit de gemeente Coevorden te laten horen. Er is een brief opgesteld en de vraag om mede te ondertekenen bracht een ware kettingreactie op gang. Bij elkaar hebben nu meer dan 180 verontruste inwoners van Coevorden deze brief ondertekend. Enkele reacties van medeondertekenaars. Een inwoner uit Aalden: we zijn blij dat je het initiatief neemt dit probleem onder de aandacht te brengen. Ook wij ergeren ons aan het toenemende misbruik van de essen. Wij maken ons de laatste tijd steeds meer zorgen over de milieuschade van deze teelt. Een inwoner uit Gees: wij hebben dit jaar letterlijk aan den lijve ondervonden hoe smerig die gifspuiterij is en ook verdere overlast ervan, door vaak bewerking van het gewas in de nacht. Hier aan de rand van het dorp wordt nu op één of meer percelen bloemeteelt gedaan en na het sproeien ruik je dat spul nog langdurig door open ramen, ook binnenshuis. De huisarts van Aalden: perfecte brief, hear hear, graag mijn naam vermelden. Na een rondje eswandelen kom ik met hoofdpijn thuis. Maar goed, hij heeft ook een apotheek. Ik heb gesproken met een fysiotherapeut uit Gees. Zij ziet steeds meer parkinsonpatiënten in haar praktijk. Zij wees mij op Bas Bloem, hoogleraar neurologie in Nijmegen. Volgens Bas Bloem is de ziekte van Parkinson de snelstgroeiende neurologische aandoening op dit moment. Het is geen ziekte van ouderen meer. Een aanzienlijk aantal mensen is onder de 50 of zelfs 40 jaar. De jongste parkinsonpatiënt van Bas Bloem was een 13 jaar oud meisje. Dus dit staat ons hier ook te wachten. Kortom: het leeft echt hier. Wij verzoeken u dringend om bestuurlijke wil en daadkracht te tonen door paal en perk te stellen aan de teelt van bollen en lelies in de gemeente

Coevorden. U kunt zich niet meer verschuilen achter het ontbreken van bestuurlijke instrumenten, doe waarvoor u bent aangesteld: het beschermen van Drenthe en haar inwoners. U weet het, u kunt het, doe het, nu. Ik heb twee exemplaren van de brief, daar staat zo ongeveer hetzelfde in wat ik heb uitgesproken. Die geef ik aan de voorzitter. Eentje is voor het college hier links en eentje is voor de Provinciale Staten, alsjeblieft.

De voorzitter. Fijn, dank u wel.

De heer Six (inspreker): Ik geloof ook dat er weer een foto gemaakt moest worden. O. Dank u wel.

De voorzitter. En dit was het einde van uw betoog? Ja. Hartstikke goed. Dan gaan we verder met de vragen van de commissieleden. En ik begin een keer bij de SP, de heer Van de Weg, gaat uw gang.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Six, heeft u, voorafgaande en in het algemeen, ook contact met bijvoorbeeld de werkgroep Meten=Weten of mevrouw Boer uit Eesergroen? Heeft u van tevoren contact over deze problematiek gehad?

De heer Six (inspreker): Nou, ik heb natuurlijk Meten=Weten gevolgd, dus de website gelezen, rapporten zo hier en daar. Toen we die brief gingen verspreiden, toen kwam dat ook weer via een oud-inwoner van Benneveld terecht bij Meten=Weten. Ik heb toen contact gehad met een bestuurslid. Kijk, daar zit natuurlijk een geweldige hoeveelheid kennis die wij niet hebben en het begint hen alweer leden op te leveren, dat zie ik wel.

De voorzitter. Dank u wel. De heer Duut, JA21.

De heer Duut: Ja, dank u wel, mijnheer Six. U stelt, ik citeer u: 'Er zijn aanwijzingen dat.' Betekent dat, dat wat u stelt over die 'er zijn aanwijzingen dat', dat dat niet met onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek is vastgesteld?

De heer Six (inspreker): 'Er zijn aanwijzingen dat': dat is een letterlijk citaat van wat RIVM zegt en ik zie RIVM toch wel als een gezaghebbende autoriteit. En die zijn dit natuurlijk verder aan het onderzoeken. Het zijn best wel lastige onderzoeken, omdat je te maken hebt met stapeling van middelen, enzovoort. In Frankrijk is bijvoorbeeld een kaart, daar kun je die wijngebieden ook heel mooi leggen over de gebieden waar Parkinson zit. Maar goed, ik zeg meteen: ik heb die literatuurstudie niet gedaan, dat doet Meten=Weten, en dat kunt u als raadslid, als u uw werk doet, ook doen. Ik sta hier om de bezorgdheid ook van de inwoners uit Coevorden over te brengen. Dat het niet een dingetje is van alleen Westerveld.

De voorzitter. Dank u wel. Dan Statenlid de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ja, helder betoog, helder verhaal, heldere zorgen. Ik heb daar twee vragen op. Wij zijn heel benieuwd naar die brief, maar ik ga er eigenlijk vanuit dat die brief ook wel terecht komt bij ons als Statenleden. Staat er in die brief ook genoemd dat er gevaren zijn in relatie met Parkinson? Want als dat zo is, kan ik me voorstellen dat mensen al snel geneigd zijn om te tekenen. En u noemt toch wel de heer Bas Bloem, een meisje van 13 jaar, in relatie met Parkinson. Is dat een relatie geweest met bollenteelt of is dat gewoon een algemene opmerking?

De heer Six (inspreker): In die brief staat die relatie met Parkinson, zoals dus ook door het RIVM is opgemerkt. En kijk, Bas Bloem, die heeft zelf gezegd dat zijn jongste patiënt 13 jaar is. En kijk, of dat dan komt door bollenteelt, dat is natuurlijk allemaal heel vaag. Kijk, wij doen ook een nadrukkelijk beroep op het voorzorgsprincipe. Er worden middelen gebruikt die inwerken op het zenuwstelsel van insecten. En ja, mensen hebben ook een zenuwstelsel, dus met een beetje logica kun je ook wel iets bedenken.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Schoenmaker heeft een prangende vervolgvraag?

De heer Schoenmaker: Eigenlijk wel, want eigenlijk is de opmerking die u maakt dus totaal uit de lucht gegrepen, zo hoor ik dat. En het voorzorgsprincipe is al zo vaak besproken hier in de raad, of in de Staten, dit is niet de eerste keer. Het voorzorgsprincipe is hier absoluut niet van toepassing en dat wordt ook verklaard vanuit de mensen waar Meten=Weten naar luistert. Dus: het wordt wel iedere keer genoemd, uw zorgen zijn terecht, maar wij houden ons wel graag bij de feiten en wat u noemt is toch wel redelijk, ja, tendentius, maar niet onderbouwd.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, voorzitter, ik heb wel een vraag, maar ben nog wel onder de indruk, verbijstering van de suggestieve opmerking van collega-Statelid net gedaan. Volgens mij moet hij eens even kijken wat de opdracht van het ministerie van Volksgezondheid is. Maar goed, mijn vraag aan de heer Six. Mijnheer Six, u geeft aan dat de omvang behoorlijk toeneemt. Ik heb de vraag ook aan mevrouw Boer uit Eesergroen gesteld van: zijn het nieuwe locaties? Want daarin maakt Bout advocaten natuurlijk ook een onderscheid. Betreft het nieuwe vestigingen van de teelten? Maar hebt u een indicatie van de omvang van het bollenareaal in Coevorden?

De heer Six (inspreker): Ja, zoals de vorige spreker zei: het sluipt erin. En ik heb het van de week in de buurt een beetje met behulp van Boer&Bunder in kaart gebracht, en vijf jaar geleden was dat er niet: Aalder-es 15 ha, dat ligt tegen Oud Aalden aan. Molen-es tussen Aalden en Meppen 7 ha. Eindje verder 12 ha bij Gees, 10 ha bij Sleen, 15, rond Wezup 8, daar is het al langer, het zijn ook wisselteelten. Maar vooral die teelten daar rond Aalden en Meppen dat is, dat is echt nieuw van de laatste paar jaren.

De voorzitter: Dank u wel. Even een korte opmerking richting mevrouw Kleine Deters: het debat doen we nadat de sprekers zijn geweest, dus nu is echt het moment alleen voor de vragen aan de sprekers. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ja, dank u wel, mijnheer Six, voor deze heldere uiteenzetting en terechte zorgen, volgens mij. Ik had eigenlijk dezelfde vraag als mevrouw Kleine Deters, maar ik heb nog wel een vervolgvraag daarop. U noemt een aantal locaties waar in de laatste vijf jaar bloembollenvelden uit de grond zijn gekomen. Maar zijn er ook percelen bij die in de nabijheid liggen van grotere bevolkingsconcentraties of voorzieningen?

De heer Six: Ja, het ligt binnen... Veel, niet alle percelen, maar een aantal liggen toch wel binnen een paar 100 meter van het dorp. Dus die mevrouw uit Gees, die kon de stank gewoon binnen ruiken. En ja, dan ligt het toch wel in de buurt van het dorp en dan, dus het, het is wel, kijk, dat heb je daar natuurlijk al gauw, want dorpen liggen niet zo ver uit elkaar.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de heer Koopmans, PVV.

De heer Koopmans: Ja mijnheer Six, dank u wel. Ik heb even twee korte vragen. De ene vraag is eigenlijk: u zegt in het begin: in Drenthe is het areaal bollenteelt explosief gegroeid. Maar ik begrijp dat u eigenlijk bedoelt: in de gemeente Coevorden of Coevorden en omgeving. De tweede vraag is: bestrijdingsmiddelen, u zegt steeds bestrijdingsmiddelen, het zijn gewasbeschermingsmiddelen en ze worden allemaal gekeurd op veiligheid en op effectiviteit wat minder, maar vooral op veiligheid, en daarbij worden ook maximale doseringen aangegeven. Ik ga ervan uit dat die boeren ook die doseringen gebruiken. Ze gaan het niet voor niks spuiten, het kost heel veel geld. Dus ja, waar ziet u nou direct de risico's, het verband met Alzheimer en dergelijke is vaag, RIVM houdt zich ook heel erg op de vlakke. Waar ziet u de risico's?

De heer Six (inspreker): Ja, u had twee vragen. Kijk, dat explosief stijgen sinds 2000, dat heb ik gewoon uit de statistiek gehaald, dat wordt bijgehouden per provincie. Maar ik heb geen aparte statistiek van de gemeente Coevorden gezien. Dat is gewoon gebaseerd op eigen waarneming en van de mensen. Daar heb ik net even zo wat getallen genoemd aan hectares. Dus daar bouw ik dat op. Ja, DDT was vroeger ook toegelaten totdat het niet meer mocht. Dus, ja, gas boren in Groningen mocht ook. Dus wat dat betreft, ja, ik hoop op een voortschrijdend inzicht. Als er natuurlijk aanwijzingen zijn, dat zijn wel alarmbellen hè, en dan, ja, dan moet je daar wel wat mee. Dus het is ook het voortschrijdend inzicht. En ja, dat is al redelijk ver voortgeschreden. Ja, kijk, u kunt gewoon zeggen van: dit gaan we niet meer aandurven, dit durven wij niet meer aan om te doen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren heeft een vraag.

Mevrouw Zuiker: Ja, ik heb een opmerking. Ik wil u bedanken voor uw bijdrage en ik wil zeggen dat ik het heel vervelend vind dat u door mijn collega-Statelid de les wordt gelezen als u uw inbreng doet, en dat wou ik u nog vertellen.

De heer Six (inspreker): Ik hou wel van een scherp debat hoor, dus het geeft niet.

Mevrouw Zuiker: Ja, maar dit is geen debat, u doet nu inspraak, en u wordt de les gelezen, terwijl degene die dat zegt zelf de kennis ontbreekt.

De heer Six (inspreker): Nou, ik weet van wie het komt.

De voorzitter: Nee, we laten het hierbij.

De heer Schoenmaker: Mag ik even een punt van orde hier, voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker, u heeft een punt van orde.

De heer Schoenmaker: Dit soort opmerkingen, dat wens ik eigenlijk wel dat de Partij voor de Dieren dat terugneemt. Gebaseerd waarop.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, wilt u daarop reageren?

Mevrouw Zuiker: Ik zou graag willen dat de heer Schoenmaker terugneemt dat die de heer Six beschuldigde van iets vertellen wat onzin was.

De voorzitter: Nee, nee, hier gaan we niet in verder. We beschuldigen helemaal niemand. We stellen verhelderende vragen. En meningen lopen nu eenmaal uiteen.

De heer Schoenmaker: Voorzitter.

De voorzitter: Nee, mijnheer Schoenmaker, we laten het even hierbij.

De heer Schoenmaker: Ik stelde een vraag, niet meer dan dat.

De voorzitter: Precies, we stellen vragen. Jawel, mevrouw Zuiker, dat doen we hier wel. En iedereen heeft zijn eigen mening en die mag ook geventileerd worden, ook tijdens het stellen van verhelderende vragen. Eén moment nog, want u heeft nog één vraag van de zijde van de VVD. Mevrouw Zwaan, gaat uw gang.

Mevrouw Zwaan: Ja, dank u wel, voorzitter. De heer Six, bedankt voor uw inspraak. Ik heb één vraag, eigenlijk, ja, ik heb één vraag. U haalt uw informatie onder andere van de website boerenbunder, als u het heeft over het aantal hectares bollenteelt, wat op dit moment uw focus ligt in de gemeente Coevorden. Bent u al eens in gesprek geweest met de bollenteler? En weet u wat hij spuit, hoe vaak hij dat doet en waarom hij dat doet, want daar ben ik eigenlijk wel nieuwsgierig naar. Want u haalt alles uit de statistieken, maar bent u al eens in gesprek geweest met een aantal telers van bollen?

De heer Six (inspreker): Ik ken van naam één teler in de gemeente Coevorden, die zit in Wezup. En ja, van mensen die ik weer ken in Wezup, daarvan heb ik begrepen dat die niet echt aanspreekbaar zijn. Daar hebben ze in het dorp ook al geprobeerd het gesprek aan te gaan. Maar dat, ja, dat is dus verder niet vruchtbaar gebleken, dus daar wilde ik ook niet mee proberen door te gaan. En dit is ook een probleem, dit moet de overheid oplossen. Een burger moet niet aan de deur gaan bij een bollenteler en dan vragen van: ja, kan jij voedsel gaan telen? Zo werkt dat niet. Dus dat is eigenlijk het antwoord op de eerste vraag. En verder zijn er natuurlijk ook telers, volgens mij uit het Westerveld, die dan in andere gebieden van Drenthe aan de gang gaan. En dan zie je alleen maar busjes met Polen die daar bezig zijn. Dus dan weet je ook niet waar je moet zijn. Maar goed, die behoefte voel ik ook niet. En dat is eigenlijk over het gesprek. Die tweede vraag, die ging over alle informatie. Ik heb tegen alle mensen in Coevorden gezegd: het is niet mijn bedoeling om hier een nieuwe actiegroep te starten, om alle informatie te gaan uitspitten en alles op een rijtje te zetten. Dat doe ik wel op andere gebieden. Voor alle inhoudelijke vragen verwijs ik naar de deskundigen en dan is Meten=Weten daar natuurlijk bij uitstek hier de organisatie voor. Dus met die vragen kun je daar terecht. En kijk, ik wil gewoon de zorg aangeven, daar gaat het om, dit punt aantikken hier. Anders lijkt het alsof er niks aan de hand is, maar er is gewoon wel wat aan de hand.

De voorzitter: Ik denk dat u voldoende het punt aangetikt heeft, zoals u dat zelf zo mooi omschrijft. Ik dank u hartelijk voor uw inbreng. En dan gaan we verder...

Mevrouw Zwaan: Voorzitter?

De voorzitter: Nee, mevrouw Zwaan, ik denk dat het voldoende is geweest. Excuus. U had ook gezegd, ik heb één vraag en ik denk echt dat we door moeten naar de volgende inspreker.

Mevrouw Zwaan: Nou, ik heb geen vraag meer maar nog één opmerking, die wilde ik niet onge-moeid laten.

De voorzitter: Ik had nee gezegd, mevrouw Zwaan, we gaan zo nog het debat voeren en dan gaan we dat soort zaken behandelen.

Mevrouw Zwaan: Oké, prima.

De voorzitter: Mevrouw Kolthoff, die mag naar voren komen voor haar 5 minuten spreektijd. Die staat al klaar, gelukkig. We willen haar niet langer laten wachten. Mevrouw Kolthoff, als u het knopje op uw microfoon aandoet, gaat uw gang.

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Misschien dat mijn verhaal ietsje verder helpt bij de vragen van de heer Schoenmaker en ik geloof de mijnheer van de PVV. Ik wil beginnen met een paar complimenten, dat is weer eens wat anders, voor uw initiatief voor dit onderzoek naar de juridische context. GS ook eentje: voor de aangescherpte voorwaarden voor verpachting van de provinciale gronden in 2023. Want daarin staat dat intensieve teelten met relatief hoog gebruik pesticiden worden uitgesloten, waaronder bloembollen, lelies en aardbeien. En dan de minister voor Stikstof en Natuur, die is er niet, maar toch speelt zij ook een rol in Drenthe, die in de startnotitie NPLG schrijft: tenslotte is het ongewenst als veeteelt op de zandgronden wordt vervangen door uitspoelingsgevoelige gewassen die veel water en/of gewasbeschermingsmiddelen vragen, zoals lelies. Voor de omwonenden van de NoordLheederes, want daar spreek ik namens, betekenen deze drie voorbeelden dat de overheden en de politiek de risico's van het gebruik van de middelen voor natuur en omwonenden serieus beginnen te nemen. En nu komt het op de volgende stap aan, want deze serieuze zorgen moeten worden omgezet in adequate maatregelen. Dankzij de metingen van Meten=Weten, gepubliceerd in januari dit jaar, weten we nu meer over de verspreiding van stoffen. Er zijn 14 vluchtige stoffen gevonden tot 4 km buiten de akker. Die zijn in de natuur gevonden. En dat betekent dus ook dat ze in de woongebieden neerkomen. Deze stoffen kunnen de gezondheid van omwonenden raken en moeten niet in de buurt van bewoners gebruikt worden. Ook zijn er stoffen gevonden tot een kilometer van de akker verspreid, door drift, verwaaiing en verdamping en daarvoor geldt eigenlijk hetzelfde. Het rapport Bout zegt: onder bijzondere omstandigheden kan het laten voortbestaan van een bestaande historisch gegroeide situatie echter in strijd zijn met een goede ruimtelijke ordening, indien blijkt dat de nadelige gevolgen zo groot zijn dat de gezondheid van omwonenden niet meer kan worden gegarandeerd, blijkend uit specifiek onderzoek of locatiegegevens. En er staat ook: in de Omgevingswet, ja, of die ingaat in 2023 of niet, dat weten we nog niet, maar daar worden alle aspecten van de fysieke leefomgeving meegewogen en is ook voor het aspect gezondheid voor omwonenden het voorzorgsbeginsel van toepassing. En dat houdt in dat de provincie in beginsel, en dit heb ik nu vetgedrukt, niet hoeft te wachten met beschermende maatregelen totdat een onomstotelijk bewijs van schadelijke effecten is geleverd. In het meest recente advies van de Gezondheidsraad over de effecten van de middelen voor de gezondheid van omwonenden wordt ook de toepassing van het voorzorgsbeginsel genoemd en daarin wordt geadviseerd locatiespecifiek te monitoren. Nu kom ik even op het punt dat misschien een beetje een antwoord is voor mijnheer Schoenmaker. Woensdag 5 oktober vorige week schreef de nieuwe minister LNV aan de Kamer, dat het RIVM onderzoeksoplossingen heeft uitgewerkt om meer inzicht te verkrijgen in de blootstelling aan bestrijdingsmiddelen en de gezondheid van omwonenden. Deze onderzoeken richten zich op: COPD, Parkinson, bepaalde vormen van kanker, leukemie bij kinderen en lymfeklierkanker, cognitieve vaardigheden bij kinderen en acute irritaties, oogirritaties. Ik denk dat zo'n onderzoek van het RIVM niet wordt gedaan als daar niet echt serieuze aanwijzingen zijn,

want dat is een geldkostend onderzoek. Hoeveel meer aanwijzingen heeft u nog nodig om het voorzorgsprincipe toe te passen? De omwonenden van de NoordLheederes vragen om een samenhangende aanpak, bestaande uit 1: met spoed toepassen voorzorgsprincipe in bewoonde gebieden; 2: een duidelijke zoneringsaanpak in de hele provincie Drenthe waarbij rekening wordt gehouden met de verspreidingsafstanden die uit de metingen van het rapport van Meeten=Weten blijken; 3: afhankelijk van het middelengebruik en de werking van de stoffen in die middelen qua verdamping en verspreiding, ruime spuitvrije zones instellen op die locaties waar het voorzorgsprincipe niet toegepast kan worden, en 4: voorkomen van een waterbedeffering. Wij hebben gehoord dat telers uit Westerveld vertrekken en in zogenaamd gemakkelijker gemeentes percelen zoeken. En als laatste: we zijn blij met de pilot, omdat de pilot bijdraagt aan een betere toekomst, maar de pilot mag geen reden zijn om geen passende maatregelen te treffen en daarom verwachten we een daadkrachtig maatregelenpakket. En waarom vinden we dit? Omdat zowel de WUR, universiteit Wageningen, als de HLB, die de pilot uitvoert, duidelijk hebben aangegeven, ook in uw Staten, dat de ontwikkeling naar weerbare duurzame teelten nog minstens 10 tot 15 jaar in beslag neemt. Ik dank u namens de omwonenden van de NoordLheederes.

De voorzitter. En ik dank u, mevrouw Kolthoff. Wij gaan naar de vragen van de commissieleden. Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters. Ja, voorzitter, dank u wel. Het punt waarop ik zou willen aansluiten van u is dat u zegt: het areaal vertrekt naar andere gemeenten. We hebben ook een overzicht gezien waar letterlijk gezegd wordt dat historisch de Drentse landbouwprijzen voor grond laag waren, maar gezien de toename van de bollenteelt dat de prijs van de gronden opstuwet. U benoemt dat daar een verschuiving zit. Ziet u dan ook een afname bij u, los van de wisselteelt natuurlijk want dat komt zo weer terug, een afname, of ziet u ook nog steeds nieuwe percelen waar de teelten plaatsvinden?

Mevrouw Kolthoff (inspreker). Wij zijn altijd afhankelijk van de cijfers van het CBS en die komen natuurlijk pas begin volgend jaar. Maar het verhaal is dat we het hebben gehoord van bewoners in een andere gemeente die door de teler waren geïnformeerd, dat die zei: we gaan uit Westerveld want daar zijn ze lastig. En die hoopte dat dan de gemeente waar ze zich nu vestigden minder lastig zou worden of zou zijn.

De voorzitter. Dank u wel. De heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg. Ja, dank u wel, voorzitter. Mevrouw Kolthoff, er is al eerder gesproken ook over de welwillendheid van de telers, het contact met de telers, om met de telers in gesprek te blijven. We zijn in de zomer ook uitgenodigd daar, om wat geïnformeerd te worden over de biologische bestrijdingsmiddelen en hoe dat in z'n werk gaat. Dat herinner ik me nog heel goed, want het was verschrikkelijk warm. Heeft u ook het idee of de overtuiging dat op dit moment de telers rekening houden bij het gebruik van die middelen met het weer, met de wind, kinderen die naar school gaan, dus met de omgevingsomstandigheden, waardoor zij hun manier van besproeien of het toepassen van die bestrijdingsmiddelen aanpassen?

Mevrouw Kolthoff (inspreker). Ik woon aan de NoordLheederes en je hebt woensdag gehaktdag geloof ik, maar bij ons is het maandag spuitdag. Ja, daar kon ik een beetje de klok op gelijk zetten. Wat het heel lastig maakt voor omwonenden, en dan ga ik ook even uitleggen, Henk is er niet meer, maar in een of andere verordening staat dat je als omwonenden, ngo's, allerlei par-

tijen, inzage kunt krijgen in het pesticidenregistratie-register van telers en wij zijn daarmee bezig om, want ik wil ook weten wat er gespoten wordt, want de telers zeggen zelf van: we hebben al zoveel gereduceerd, we gebruiken heel veel smeeroïlen, minerale oïlen, maar wij weten niet, wij kunnen niet zien wat er gespoten wordt. Dus als je inzage hebt in dat registratie-register, nee, dat is dubbel, pesticidenregister, dan weet je ook wat er gespoten is. En ik heb zowel het verzoek gedaan bij LNV, nou, dat is een beetje van het kastje naar de muur gegaan, dus daar moeten we een of andere procedure voor in werking stellen. We hebben ook een verzoek gedaan bij de provincie en daar loopt nu een Woo-procedure. En op het moment dat wij die inzage hebben, dan kunnen we ook zien wat er gespoten wordt. Dus dan weet je ook met welke middelen wij als omwonenden te maken hebben. Uw vraag wat betreft wind en ja, zeg maar, de machine die ze gebruiken: ik heb het idee, de teler waar ik mee te maken heb, dat die het verder wel correct doet. Maar het gaat mij er meer om dat ik wil weten wat er wordt gespoten.

De voorzitter. Dank u wel. We gaan naar de heer Schoenmaker, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker. Ja, dank u wel, voorzitter. Op het gevaar af dat ik her en der word beticht van zaken heb ik toch een vraag, want u noemde mij een paar keer in het verhaal. Ja, u geeft aan dat er onderzoek komt vanuit de minister, via het RIVM, met een aantal ziektebeelden. Zou u zich ook voor kunnen stellen dat als er zorgen geuit worden vanuit bepaalde groeperingen die ook nog eens een keer een groot budget hebben om dingen te publiceren en daarbij toch echt wel een probleem in bredere zin kenbaar te maken, dat uiteindelijk een ministerie gewoon zegt van: als die zorgen leven, dan onderzoeken wij dat gewoon. De fractie van Sterk Lokaal Drenthe heeft onlangs ook aangedrongen, is mede-indiener geweest van een motie, om meer onderzoek te doen naar stapeling. Niet omdat wij van tevoren zeggen: dat is een gevaar. Wij willen gewoon weten of het inderdaad klopt, ja of nee. Zou u zich voor kunnen stellen dat dat ook een reden kan zijn van een ministerie dat ze gewoon zeggen: we willen gewoon weten of het klopt of niet, zonder vooringenomen te zijn?

Mevrouw Kolthoff (inspreker). Volgens mij moet u die vraag toch aan het ministerie stellen. Ik zou het niet weten. Ik denk zelf, het is, het gaat heel veel geld kosten, er zijn heel veel aanwijzingen en ik denk wel dat men dan denkt van: ja, er is iets aan de hand, er is ook iets aan de hand, en dat men dat toch ook zelf boven tafel wil krijgen.

De heer Schoenmaker. Maar dan ben ik blij met uw antwoord, want u gaf mij net... U begon met deze regel: dit is een antwoord op mijn vraag. Maar eigenlijk zegt u: dat is geen antwoord op mijn vraag, het ministerie heeft eigen gronden om een onderzoek te doen, dus ik heb geen antwoord gehoord in mijn richting, maar wij zijn wel heel benieuwd naar het onderzoek, want de zorgen die u heeft, die delen wij als fractie zeer zeker.

De voorzitter. Dank u wel. We gaan naar de heer Koopmans, PVV.

De heer Koopmans. Ja, dank u wel. Ik heb eigenlijk een vraag. U wilt graag inzicht hebben in dat pesticidenregister. Wat denkt u daarmee te bereiken? Dan weet u dat er een hele lijst aan chemicaliën komt, waarvan elk stofje bij u geen bel doet rinkelen, tenzij u chemisch analist bent of iets dergelijks. En het tweede is: de concentratie van de stof die bij u komt of bij iemand anders komt bepaalt hoe schadelijk of niet-schadelijk het is, niet de concentratie van het middel als het verspoten wordt. Dus ja, wat zou de meerwaarde zijn van dat pesticidenregister voor de individuele inwoner in de omgeving?

Mevrouw Kolthoff (inspreker): U heeft gelijk dat ik daar dan geen verstand van heb, maar dan heb je wel de informatie en dan kun je naar mensen toe die er wel verstand van hebben. Dat is het idee daarachter. En het andere is, misschien kan ik u dat ook nog vertellen, de concentraties, dat verhaal, dat moet iemand me dan inderdaad gaan uitleggen als we weten welke middelen het zijn, het is wel zo dat landelijk gezien, en dat kan ik niet terugvertalen naar bollenteelt, het middelengebruik, of de afzet van de middelen afgelopen jaren met 7% toegenomen. Ondanks alle plannen en uitvoeringsprogramma's om het pesticidengebruik terug te dringen, is het met 7% toegenomen. En voor een aantal middelen was het echt nog veel meer.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Ja. Hier. Een korte vraag, echt een korte. De sportvelden liggen vaak aan de rand van een dorp en er spelen jonge kinderen op. Hoe is dat in de gemeente in relatie tot de sierteeltakkers?

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Volgens mij is er een verordening, maar Henk is er niet, en volgens mij is er een verordening waar... Even kijken hoor, o nee, dat is een ander verhaal, sportvelden zelf mogen niet meer de middelen gebruiken. Ja, wat mij betreft gelden de sportvelden en de plekken waar kinderen spelen, dat past in het verhaal dat ik net verteld heb, dat zijn omwonenden of kwetsbare groepen en daar moet je toch dat voorzorgsprincipe gaan toepassen.

De voorzitter: Dank u wel, ik kijk nog één keer rond. Ik heb u al gehad toch, mijnheer Koopmans? Nee, nee, we doen één keer. Nee, dat was het. Mevrouw Kolthoff, hartelijk dank voor uw inbreng, en ik vraag de heer Dukker om naar voren te komen voor zijn 5 minuten en dat is tevens de laatste inspreker. En dan kondig ik meteen aan dat we na de insprekers even 5 minuten pauzeren, maar ook echt 5 minuten, mijnheer Vegter.

Mevrouw Kleine Deters: Tenzij er een rij bij het toilet staat, voorzitter.

De heer Dukker (inspreker): Goedemorgen dames en heren, op 14 januari van dit jaar heb ik al ingesproken namens de werkgroep Schone Bollenteelt Midden-Drenthe. Dat is een ruime tijd geleden en onze zorgen van toen zijn alleen maar toegenomen. Het is steeds duidelijker geworden dat het gebruik van grote hoeveelheden pesticiden bij de bollenteelt grote gevolgen heeft, niet alleen voor de verscheidenheid aan dieren, insecten en planten, maar ook voor de gezondheid van omwonenden van de bollenteeltakkers. Onze gemeente Midden-Drenthe heeft de afgelopen jaren de koppositie ingenomen in Drenthe voor wat betreft het aantal hectares bollenteelt, namelijk 1100 ha, in vergelijking met Westerveld van rond 400 ha. Dorpen als Hijken en Smilde worden bijna volledig omringd door akkers met bollenteelt en als je daar de meetresultaten van de bewonersgroep Meten=Weten tegenaan legt, hoe pesticiden zich verspreiden ver buiten de bewerkte akkers, is er weinig fantasie voor nodig wat dit voor de tuinen van de dorpen betekent. Vele gezondheidswetenschappers en dat is al eerder gezegd vanmorgen, hebben zich het afgelopen jaar steeds duidelijker uitgesproken over de schadelijke effecten, niet alleen van fijnstof, maar ook van pesticiden, zoals ontwikkelingsstoornissen bij foetussen, hartritmestoornissen, hersenstoornissen zoals de ziekte van Parkinson. In januari verzochten wij u als Provinciale Staten om een betere voorlichting aan de inwoners te geven over de gevolgen van de bestrijdingsmiddelen bij de bollenteelt en een onafhankelijk provinciaal meldpunt voor onze inwoners voor overlast van spuiten op te zetten. En ik proef uit de eerdere insprekers dat het niet alleen in onze gemeente, maar dat het nu veel breder in Drenthe is en dat moedigt ons aan om later misschien een meer grotere gezamenlijke actie in heel Drenthe te voeren. Indien u als provinciale

visionair uw verantwoordelijkheid op lange termijn van zeg 80 jaar meeneemt, dan wil ik u graag de waterwinning in Drenthe als belangrijke overweging meegeven. Zoals bekend wordt dit jaar gewerkt aan extra waterwinning in Beilen ten behoeve van Friesland. Inmiddels moeten daar extra maatregelen getroffen worden om de schadelijke stoffen die de landbouw ruim 80 jaar geleden gebruikte, te verwijderen. Dit oppervlaktewater heeft er zo lang over gedaan om via de vrijwel ondoordringbare kleilaag tot de waterwinlaag door te dringen. Bijna zeker zullen we ook op langere termijn de huidige pesticiden tegenkomen die dan verwijderd moeten worden. Bescherming van een uitgebreid gebied voor het gebruik van giftige stoffen is daarvoor nodig. Gelukkig heeft het onderzoek van Bout advocaten u de mogelijkheid geboden om via de nieuwe Omgevingswet zoneringen voor bollenteelt in te zetten en ook verdere uitbreiding van de bollenteelt als nieuw initiatief te voorkomen. Ons pleidooi is daarom ook deze mogelijkheden te gebruiken en uw verantwoordelijkheden jegens de Drentse inwoners in het belang van een gezonde leefomgeving voor iedereen, maar ook voor toekomstige generaties te nemen. Wij vragen u als provincie niet te wachten tot via Europese regelgeving het gebruik van pesticiden beperkt zal worden, maar dat zou dan wel eens veel te laat kunnen zijn. Daarom vragen we u nu actie te nemen. En u ziet ook dat de beeldvorming, en mijn lijfspreuk is: alles is beeldv..., beeldvorming is alles van de werkelijkheid, dat, je ziet steeds alarmerende berichten, ook vanmorgen weer in Het Dagblad van het Noorden, dat het niet alleen de gezondheid van mensen betreft, maar ook de insecten en de dierenwereld. En daarom vraag ik u: neemt uw verantwoordelijkheid en neem ook vanmorgen de juiste beslissing. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Dukker. Dan begin ik nu een keer aan de rechterkant te kijken of er mensen zijn die wat willen zeggen. Mevrouw Zuiker van de Partij... Niet. O, de haren, dat kan ook. Maar mevrouw Slagt van GroenLinks wil wel wat zeggen, een vraag stellen.

Mevrouw Slagt: Ja, want naar aanleiding van het gesprek in januari heeft onze fractie contact gezocht met de GGD, de GGD Drenthe, de GGD landelijk, en het aantal vragen dat gesteld wordt over bestrijdingsmiddelen wordt landelijk geregistreerd. En dan zie je dat dat in Drenthe ongeveer 5 á 13 keer per jaar, wisselend over de jaren, gedaan wordt op het gebied van bestrijdingsmiddelen. Maar als iemand klachten heeft, wordt ze verwezen naar de huisarts. Mijn vraag aan u is: rapporteer uw vraag om betere informatie aan inwoners, vooral bij de GGD, want zij hebben het in hun portefeuille.

De heer Dukker (inspreker): Voor mij gaat het niet om de directe klachten, want die zijn er natuurlijk ook en dat is maar een tipje van de ijsberg. Het gaat over effecten op lange termijn, want het kan wel 10, 20 jaar duren voordat je er last van krijgt, van de effecten. Dus het is niet zozeer de GGD want die is bezig met de korte termijn, dat er onmiddellijke klachten zijn. Dat hebben we ook met de GGD besproken. Maar het gaat ons om de langetermijneffecten. En het gaat ook misschien niet om onszelf, maar het gaat over mensen die er misschien over 20 of 30 jaar last van krijgen.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van...

Mevrouw Slagt: Mag ik daar kort op antwoorden?

De voorzitter: Liever niet. We hebben echt afge...

Mevrouw Slagt: Dat het juist de bedoeling is: langetermijneffecten rapporteren.

De voorzitter. Nee, mevrouw Slagt. Wat voor anderen geldt, geldt ook voor u. We doen gewoon één vraag. We hebben heel veel sprekers, we lopen gierend uit de tijd. Eén vraag. Ik ga verder. Ik kijk deze kant langs, mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters. Ja, dank u wel. Betreurenswaardig, de koppositie Midden-Drenthe, mijnheer Dukker, waar u aan refereert, maar ik heb begrepen dat de afstand tot de bebouwing een wezenlijk verschil is met Westerveld. U voegt voor mij nieuw aan uw bezorgdheid de waterwinning toe. U hebt eerder uw zorgen gegeven wat betreft de volksgezondheid, duidelijk dat u ook aansluit bij de vorige sprekers. Maar hoe komt u bij uw bezorgdheid rondom die waterwinning, om die toe te voegen?

De heer Dukker (inspreker). Misschien wel interessant. De provincie is verantwoordelijk voor de WMD, en dat is een fantastische zaak, dat dat in handen is van de overheid. De WMD zelf is actief in Beilen, ook in andere delen van de provincie, en die wint grondwater. Niet het oppervlaktewater waar ook problemen zijn, en dan praat ik over de Drentsche Aa, waar de provincie Groningen water uit wint. Maar het gaat nu over het grondwater en in Beilen hebben we een grondwaterwinning en er is een uitbreiding en er was ook een openbare bijeenkomst voor de inwoners in Beilen om daar eens rond te kijken. En wat blijkt nu? Dat nu grondstoffen worden gevonden die eigenlijk 50, 60 jaar geleden door de landbouw gebruikt werden, bij de zuivering, en dat heeft geleid tot een toename van kosten. Overigens worden die kosten door Friesland betaald, want 5 miljoen m³ gaat naar Friesland. Waarom ik daar nou specifiek me bij betrokken voel: ooit, toen ik afstudeerde, ben ik afgestudeerd in watervoorziening. En toen waren we al met problemen van de watervoorziening en we zijn nu inmiddels 60 jaar verder en nog steeds zie je dus eigenlijk dat je dus niet bij de waterwinning op een paar jaar moet kijken, maar je moet op veel langere termijn kijken. Dus eigenlijk is de zorg van mij: wat gebeurt er over 60 jaar. En dat zal dus niet mij aangaan maar dat zal de kleinkinderen aangaan. Wat hebben die voor een effecten van die waterwinning. En we hebben de luxe van een goede waterwinning hier in Midden-Drenthe, of in Drenthe moet ik zeggen, en dat moeten we houden, want dat is een waardevol... U ziet het op het hele landelijke gebied dat er een probleem is rond de waterwinning en ik denk dat we dat moeten koesteren en dat zou u mee in uw overweging moeten nemen. Het gaat niet alleen om nu, maar het gaat ook over een periode van 60 jaar of later.

De voorzitter. Dank u wel. Daar nog verder mensen? Nee. Dan dank ik de heer Dukker hartelijk voor zijn inbreng. Ook u kunt straks nog een keer reflecteren op dat wat er gezegd is als iedereen aan bod is geweest. Ik schors nu eerst de vergadering voor 5 minuten, ik zie u weer op 52. Tot zo.

De voorzitter. Goed, 2 minuten later dan dat ik had aangekondigd, gaan wij weer verder met deze commissie OGB. Wilt u allemaal gaan zitten? We gaan nu verder met de eerste termijn van de commissieleden en na de eerste termijn gaan wij lunchen. Dus er zit een pauze tussen de eerste en de tweede termijn. Dus na de eerste termijn van de commissieleden en nog voor de reactie van GS gaan wij lunchen. Wilt u allemaal gaan zitten en aandacht hebben voor onze eerste spreker en dat is de indiener van dit agendapunt, de mede-indiener, de Partij van de Arbeid, mijnheer Bos, wilt u ook gaan zitten? Dank u wel. Mijnheer Vegter, ik ga u nu gewoon allemaal persoonlijk noemen, wilt u ook gaan zitten? Ik heb het gevoel dat ik vandaag wat strenger moet zijn dan andere vergaderingen. Nou, dat kan ik. Dus maak uw borst maar nat, maar niet voordat ik de heer Bosch van de Partij van de Arbeid het woord heb gegeven voor zijn 3 minuten. Gaat uw gang.

De heer Bosch: Ja, dank u wel voorzitter, ik dacht, ik ga alvast maar staan. Voorzitter, in Drenthe schieten de bloembollen in meerdere gemeenten als paddenstoelen uit de grond. Niet alleen in Westerveld, Midden-Drenthe en in Tynaarlo en het Drentsche Aa-gebied, maar, zoals we van de insprekers hebben gehoord, ook onder andere in Borger-Odoorn en Coevorden. Meerdere malen hebben we in het Drents parlement gesproken over de impact van de sier- en bollenteelt op onze leefomgeving, een leefomgeving die steeds verder onder druk staat van menselijke activiteiten die de kwaliteit van onze natuur, onze bodem en ons water negatief beïnvloeden. En we weten inmiddels voldoende over de impact, ook de langetermijnimpact, van de sierteelt, we hoeven alleen maar te kijken naar De Avondshow van Lubach gisteravond, op onze omgeving. De zware grondbewerking, aanleg van drainagesystemen, toepassen van grote hoeveelheden gewasbeschermingsmiddelen, zetten de balans tussen mens en milieu onder druk, een ontwikkeling die de Drentse gemeentegrenzen overstijgt en zorgt voor zorgen onder onze inwoners. Dit dossier heeft dus per definitie een breder provinciaal belang. Deze discussie wordt al langer gevoerd en de reden voor de agendering van het recente rapport van Bout advocaten door de indienende partijen, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren en SP, ligt juist in het feit dat de provincie in onze ogen te weinig heeft gedaan om juist deze problematiek, onder andere middels gericht ruimtelijk beleid, aan te pakken. Daarbij gaat het niet enkel om de gezondheidsaspecten rondom het middelengebruik in de sector, ook natuurlijk een wezenlijk belang, maar juist ook over de wijze waarop we in ons provinciale beleid omgaan met bodem, natuur en water. We moeten wat de Partij van de Arbeid betreft in het ruimtelijk beleid duidelijke kaders gaan stellen. In 2019 verscheen het rapport Uitgesproken. In dit rapport werd al aanbevolen om een helder en consistent beleid en maatregelen op het snijpunt van landbouw, volksgezondheid en ruimtelijke ordening voor de bollenteelt op te stellen. Daarvoor staan Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen gezamenlijk aan de lat. Maar ook hierin moet de Partij van de Arbeidfractie constateren dat er, ondanks herhaalde discussies gedurende deze Statenperiode, vanuit de provincie geen beweging zit in het onderzoeken van mogelijkheden om via provinciaal ruimtelijk beleid paal en perk te stellen aan de steeds verder uitbreidende intensieve lelie- en bollenteelt, en daarvoor staan we ook als Staten natuurlijk gewoon aan de lat. Dat kunnen we onszelf dus ook aanrekenen. En dit is de voornaamste reden geweest om de Commissie van Onderzoek te verzoeken om dit onderzoek naar mogelijkheden en begrenzingen van het ruimtelijke orderings-instrumentarium te laten uitvoeren. Het rapport van Bout advocaten toont ons inziens aan dat er, zeker in nieuwe situaties en onder de nieuwe Omgevingswet, wel degelijk mogelijkheden zijn om ook in ruimtelijke zin maatregelen te nemen ten behoeve van een gezonde, vieze, fysieke leefomgeving, met nadruk op bodem, water en gezondheid. Ja, de versprekingen. Eén van de aspecten die bovendien meespeelde in de uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland uit 2021, is de kwestie rondom bestaand versus nieuw gebruik van landbouwgronden voor bollenteelt. We hebben het ook gehad over de effecten van wisselteelten in een bepaalde regio. In het opgeleverde rapport wordt ook duidelijk onderscheid hiertussen gemaakt en de Partij van de Arbeid is van mening dat we, zeker bij nieuwe projecten die een potentieel grote impact hebben op de leefomgeving, op bodem, water en natuur, middels onze nieuwe Omgevingsvisie duidelijke kaders moeten geven wat waar wél en vooral ook niet kan. Met alle ruimtelijke opgaven die er momenteel liggen, ik noem maar verdroging, ik noem het onder druk staan van de waterkwaliteit, kunnen we niet passief achterover blijven hangen. Voorzitter, ik rond af. Het is wat ons betreft helder: er is meer mogelijk en ook noodzakelijk op ruimtelijk gebied dan tot nu toe is gebeurd. We willen met deze agendering vooral het college oproepen om te reflecteren op het huidige rapport. Kijk wat er wél mogelijk is. Toon de politieke wil om economische belangen eerlijk in balans te brengen met de belangen van omwonenden en een gezonde fysieke leefomgeving. Alleen door duidelijke regels te stellen over wat waar en in welke mate kan en niet kan, krijgen ondernemers duidelijkheid, kunnen de zorgen van inwoners worden weggenomen. En

voor de Partij van de Arbeid geldt, ook in dit dossier: niet alles kan overal. Bodem en water zijn leidend en de provincie heeft in de aankomende jaren bij uitstek de taak om in het ruimtelijk beleid kaderstellend op te treden ten gunste van een gewogen balans tussen menselijke activiteiten en een robuuste natuur. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel, mijnheer Bosch. U had 3 minuten, de overige woordvoerders krijgen allemaal 2 minuten en we gaan verder met D66, mevrouw Kleine Deters. Gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters. Ja, dank u wel, voorzitter. Zoals meerdere insprekers aangaven en ook net de heer Bosch: diverse debatten over de bollenteelt of specifiek over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de bollenteelt hebben we gevoerd. D66 heeft altijd gepleit voor het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, juist vanwege de effecten op de volksgezondheid, de leefomgeving, natuur, bodem en waterkwaliteit. Onze zorgen werden soms gedeeld, maar de discussies werden gedomineerd door wat niet zou kunnen. We hebben nu het rapport van Bout advocaten over wat wél kan. Dank aan de griffier voor de bijdrage aan dit proces. We hebben ook gezien dat er bij elk debat weer een nieuwe groep inwoners hun zorgen kwam uiten. De inwoners van de gemeente Westerveld die zich verenigd hebben in Meten=Weten, vervolgens werd er ingesproken door inwoners verenigd in de werkgroep uit de gemeente Midden-Drenthe, recent hebben we de brieven ontvangen van inwoners uit Eesergroen, gemeente Borger-Odoorn en vandaag komt Coevorden erbij, ingesproken en handtekeningen namens ruim 180 inwoners van de gemeente Coevorden. We zijn ook al benaderd door bezorgde inwoners uit Aa en Hunze. Voorzitter, inwoners die zich ernstig zorgen maken, zich niet gehoord voelen, uit onmacht zich verenigen en een overheid die mediators, onderzoeken doet, gesprekstafels en kleinschalige projecten heeft gestart, met wisselend succes. Laten we nu, met het geleverde rapport, het debat voeren wat wél kan. Laten we nu onze bestuurlijke verantwoordelijkheid nemen en laten we onze politieke wil laten zien ter bescherming van onze inwoners. Wij hebben dit rapport samen met de genoemde partijen ingediend, geagendeerd, vragen gesteld, maar voor D66 is het vanzelfsprekend dat we direct beginnen met de vereiste nadere onderzoeken ter voorbereiding van de nieuwe Omgevingswet. Als de politieke en bestuurlijke wil er is, kunnen we ook op korte termijn keuzes maken om wat wél kan. En voor het terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen pleiten wij ervoor om per direct van al het tot onze beschikking staande instrumentarium in te grijpen en daar waar mogelijk teelt- en spuitvrije zones in te stellen. En daarnaast, en dat is tevens mijn slotzin voorzitter, vindt D66 het onacceptabel dat in tijden van droogte de sierteelt mag blijven beregenen in tegenstelling tot andere teelt. D66 kiest er in de belangenafweging voor om onze Drentse landbouwgrond alleen te gebruiken voor voedselteelt in plaats van bollenteelt.

De voorzitter. Dank u wel, mevrouw Kleine Deters. Maar ruim over de tijd heen, dus of u daar beter op wilt letten in het vervolg. We gaan verder met GroenLinks, mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt. Voorzitter, wat is het probleem? De sierteelt is een groeiende sector en wordt op steeds meer plekken in Drenthe bedreven. In toenemende mate maken omwonenden zich zorgen over de effecten van het gebruik van bestrijdingsmiddelen op de volksgezondheid en hun leefomgeving en het effect op de biodiversiteit. Daarnaast gaat het momenteel slecht met de kwaliteit van ons water. De doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water blijken niet gehaald te worden. Op het IPO-congres in Tilburg afgelopen week werd er al gesproken dat de waterkwaliteit het nieuwe stikstofprobleem gaat worden. Hoog tijd voor aanvullende regels, lijkt onze fractie. Stappen naar een oplossing. Het instellen van spuit- en teeltvrije zones kan bijdragen aan gezondheid van omwonenden en kan een bijdrage leveren aan een lagere impact van de lolie- en

bollenteelt op de nabijgelegen natuur en waterlichamen. Op 22 juni dit jaar, 2022, heeft de Europese Commissie ook een zonering voorgesteld om een pesticidenvrije zone rondom speelplekken, scholen, sportvelden, publieke parken, tuinen, publieke wandelpaden evenals ecologische gevoelige plekken voor te stellen, in verband met het risico voor de gezondheid van de burgers en het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, vooral voor degenen die ze gebruiken, vooral voor kwetsbare kinderen, ik zie een mede-Statelid, ik zal wat langzamer praten, voor kinderen en kwetsbare groepen. Die voorgestelde zonering bedraagt 3 meter. Een veel te kleine stap volgens GroenLinks, maar het is een eerste stap. Want we weten uit het OBO en uit andere artikelen, eerder al genoemd door de sprekers, dat een veel grotere zonering van honderden meters meer op zijn plek zou zijn. Maar GroenLinks zou blij zijn als de provincie een eerste kleine verantwoordelijke stap in ieder geval gaat nemen. Het rapport. Het rapport van Bout advocaten heeft duidelijk aangetoond dat, zeker in nieuwe situaties en onder de binnenkort in werking tredende Omgevingswet, de provincie gezien het provinciaal belang, middels het eigen ruimtelijke-ordeningsinstrumentarium, regels kan stellen ten behoeve van de fysieke leefomgeving. Wij vinden het van groot belang om de conclusies en aanbevelingen uit het rapport mee te nemen in de voorbereiding op de nieuwe Omgevingsvisie. Wilt u afronden? Ja. De tijd is rijp om politieke wil en moed te tonen en veranderingen te brengen. Spuitvrije zoneringen rondom scholen, kinderdagverblijven, sportparken et cetera et cetera, zou echt een eerste stap zijn.

De voorzitter. Einde. [gelach] Tot zover. Dank u wel, mevrouw Slagt. De Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker. Ja, dank u wel, voorzitter. We zijn benieuwd naar een... O, ik moet even eerder beginnen. Door dit juridisch onderzoek weten we nu wat we eigenlijk al eerder wisten, namelijk dat het provinciebestuur wel degelijk mogelijkheden heeft om de sierteelt in Drenthe aan banden te leggen. Via ruimtelijke ordening, via de Wet natuurbescherming en als we het Europees recht erbij betrekken, is er waarschijnlijk meer mogelijk. En het is nu ook helder dat de eerdere uitspraken van het college, dat er niets aan te doen was, aan de oprukkende sierteelt, dus niet klopte. We zijn benieuwd naar de reactie van het college. Gaan ze hun stellige uitspraken terugnemen, excuses aanbieden? We wachten het af, maar we verwachten niet al te veel. Want als één ding duidelijk is geworden in deze discussie is dat dit college niet kiest voor de bescherming van de inwoners en de natuur. Die belangen zijn voor dit college ondergeschikt aan de belangen van bedrijven die in Drenthe goed geld kunnen verdienen met de sierteelt. Want hoe kunnen we anders verklaren dat de provincie in hoger beroep is gegaan tegen de uitspraak van de rechtbank over sierteelt bij het Holtingerveld. De provincie had zich immers ook bij die uitspraak kunnen neerleggen, ze hadden kunnen concluderen dat er een natuurvergunning nodig was, maar in plaats daarvan wil de provincie koste wat het kost de vergunningplicht hiervoor buitenhouden. Graag horen we wat de beweegredenen zijn van het college om in hoger beroep te gaan in deze zaak. Voorzitter, we kunnen de juridische middelen hebben, maar als de politieke wil ontbreekt, schieten we er weinig mee op. Het college en hun opvolgers kunnen dit nog jaren traineren, meestribbelen, pappen en nathouden. Graag horen we het college dus nogmaals op de feiten, namelijk dat de juridische mogelijkheden er zijn, zijn geweest, wat ze met deze kennis gaat doen. Gaan ze aan de slag om de nieuwe Provinciale Omgevingsverordening, om daar gebieden aan te wijzen waar we geen sierteelt toestaan. Tot slot: het kan natuurlijk zijn dat we bij het maken van de gebiedsplannen tot de conclusie komen dat gangbare sierteelt in Drenthe nergens wenselijk is, vanwege de risico's voor de volksgezondheid en de natuur. Dan is biologische sierteelt een optie en anders kun je altijd nog een biologisch voedingsgewas voor de mens telen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan graag naar voren de SP, de heer Van de Weg.

De heer Van de Weg: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik begin, misschien een beetje vreemd, met te verwijzen naar het eindrapport Uitvoeringsprogramma Oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa, kortweg UPDA, dat op 7 september jongstleden als ingekomen stuk stond op de OGB-agenda. Daarin wordt nog eens schrijnend duidelijk wat land- en tuinbouwgif met ons doet en met onze aarde, ons water, kortom met onze natuur. Jaren van onderzoek, experimenten, aanpassingen et cetera en allemaal met medewerking van welwillende betrokkenen, hebben er niet voor kunnen zorgen dat er geen gif meer in het water van de Drentsche Aa zit. En lang niet alles is afgespoeld of uitgespoeld en zit dus ook nog in de grond. Voorzitter, wij mensen vervuilen ons eigen huis. Met die kennis en ervaring in ons achterhoofd kunnen we kort zijn over ons standpunt ten aanzien van de lelie- en bollenteelt in Drenthe: stoppen met elke meter uitbreiding buiten wat we nu al hebben aan teeltoppervlakte in onze provincie. Als we dat niet doen, blijft het dweilen met de kraan open. Geen meter uitbreiding meer tot duidelijk is wat al dat gif met mens en natuur doet op termijn, zoals mijnheer Dukker met nadruk ook zei. De provincie moet hierin handelen vanuit het voorzorgsprincipe. Het kan niet zo zijn dat omwonenden zelf angstvallig in de gaten moeten houden wanneer er gespoten wordt, hoe de wind staat, wat doet het met mij, wat doet het met mijn kinderen, wat doet het met mijn huisdieren, wat doet het met de groenten in mijn groentetuin? Natuurlijk zijn we niet blind voor het belang van de telers. De investeringen die allemaal legaal gedaan zijn, zijn een verdienmodel, en dat is tegenwoordig een modewoord, verdienmodel, maar het liefst zouden wij zeggen: nú al het spuiten van alle gewasbeschermingsmiddelen stopzetten tot precies duidelijk is wat de gebruikte middelen op korte en lange termijn met ons en de natuur doen. Dit soort stoffen zijn over het algemeen zeer persistent en kunnen zich ophopen in ons lichaam, kunnen en zullen zich ook ophopen als we ermee in aanraking komen. Zie daaromtrent ook de publiciteit rondom PFAS en bijvoorbeeld, ik moest ook ineens weer, ook asbest binnenkrijgen, dat voelen we niet, dit doet geen pijn. We weten nu wat asbest wél met ons kan doen. Het zijn allemaal van die sluipm..., sorry, sluipmoordenaars. Wij hopen uiteraard van harte dat die onderzoeken met de alternatieve gewasbestrijdingsmiddelen goede resultaten opleveren. Intussen kan voor de veiligheid van de omwonenden veel meer inspanning geleverd worden om vooreerst in ieder geval te komen tot veel bredere teelt- en spuitvrije zones. Voorzitter, het gaat ook in dit geval weer om de dominee en de koopman. En laten we als provincie nou eens kiezen voor de dominee, maar dat moet ook de heer Jumelet als gedeputeerde zeker aanspreken. Wilt u afronden? Ja, ik rond af. Waarom moeten wij ook weer wachten, net zoals nu met stikstof, dat straks ook weer aan de orde komt met een gigantische kavelruil die we bezig zijn op te starten en die loopt, waarom moeten we eerst weer wachten tot de wal het schip keert, zoals we nu in de stikstofproblematiek meemaken? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met het CDA, de heer Vegter. En daarna komt Sterk Lokaal Drenthe, de heer Schoenmaker. Maar nu eerst de heer Vegter.

De heer Vegter: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Allereerst wil de CDA-fractie de fracties bedanken die dit onderwerp hebben geagendeerd. En natuurlijk kan ook de dank richting de Commissie van Onderzoek niet ontbreken, die het onderzoek door Bout advocaten in gang heeft gezet. De provincie is inderdaad bij uitstek geschikt om een belangenafweging te maken tussen de diverse belanghebbenden, ik noem telers, omwonenden maar ook overheden met diverse plannen, visies en strategieën en uiteraard dient de belangenafweging plaats te vinden binnen de geldende wet- en regelgeving. Tot zover niets nieuws onder de zon. Het instellen van spuit- en teeltvrije zones, zoals in het stuk staat, kan de zorgen van omwonenden verlagen, zoals u aan-

geeft. Wel, dat vindt de CDA-fractie wel erg bescheiden. Wij zouden willen zeggen: als onderzoek aantoonde dat dit instrument de gezondheidsschade bij omwonenden verminderd, dan is toepassing van dat instrument wat ons betreft onontkoombaar. Welnu, wat blijkt uit het rapport van Bout advocaten, als we daar ten minste op af mogen gaan, denk even aan de bijdrage van mijnheer Baptist. We zien daar dat voor bestaande situaties het uitermate lastig is om in te grijpen, dan wel om spuit- en teeltvrije zones af te dwingen, tenzij op basis van onderzoek vaststaat dat niet ingrijpen geen optie zou zijn. Voor nieuwe situaties is het op basis van de huidige bestuursrechtspraak wel mogelijk om de eerdergenoemde zones in te stellen, het gaat immers om het garanderen van een gezond woon- en leefklimaat. Wij sluiten ons daar natuurlijk graag bij aan. In zijn algemeenheid zou ik nog willen toevoegen dat, net als in het stikstofdossier, ook hier de opmerking moet worden gemaakt dat de natuur niet mag verslechteren door de bollenteelt, denk aan de vele Natura 2000-natuur in Drenthe. Wel, en dan blijkt vervolgens uit het onderzoek dat de nieuwe Omgevingswet, als die tenminste eindelijk is ingevoerd, dat die meer mogelijkheden geeft aan de provincie. En dan kan op basis van toepassing van het voorzorgsbeginsel een stelsel van beschermende maatregelen worden opgelegd, ook als nog niet vaststaat dat er geen gezondheids- of omgevingschade optreedt. Wilt u afronden? Voorzitter, ik rond af. Wat de CDA-fractie betreft, neemt het college de uitkomsten van dit onderzoek mee bij de eerste uitwerking van de Omgevingsvisie Drenthe nadat de Omgevingswet is ingevoerd. Einde bericht.

De voorzitter: Hartelijk dank. We gaan verder met Sterk Lokaal Drenthe, de heer Schoenmaker. O, een interruptie van mevrouw Kleine Deters op de valreep, gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, het betreft ook de laatste zin die net uitgesproken werd. Versta ik het goed dat u zegt: pas op het moment dat het besluit voor de invoering van de Omgevingswet is, dan gaan we de onderzoeken doen die daarvoor nodig zijn. Want in het rapport van Bout advocaten wordt gemeld dat er al onderzoeken zouden kunnen plaatsvinden ten behoeve van de invoering van de Omgevingswet. Dus het gaat me even, want er kan gewoon een jaar, twee jaar verschil tussen zitten.

De voorzitter: De heer Vegter.

De heer Vegter: Daar is niets op tegen. Mevrouw Kleine Deters voegt zonder de microfoon toe: om nu al te beginnen? Inderdaad, om nu al te beginnen.

De voorzitter: Hartelijk dank. We gaan verder met de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe, gevolgd door de heer Koopmans van de PVV. Mijnheer Schoenmaker, aan u het woord.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ja, allereerst was ik wel benieuwd of wij dit onderwerp vandaag zouden bespreken gezien de woorden van de heer Baptist. Europese wetgeving blijkt hier boven te hangen, boven Nederlandse wetgeving. Dus ik was ontzettend benieuwd toen GroenLinks, mevrouw Slagt, begon over de Europese wetgeving, dat daar toch waarschijnlijk wel schokkende zaken naar voren zouden komen. Maar helaas hebben we het dan over 3 meter spuitvrije zone. Ik ben haast geneigd om te zeggen dat op dit moment elke boer die 3 meter wel aanhoudt omdat je anders bijna niet op je land kunt komen. En over 3 meter valt altijd te spreken. Dus ik had eigenlijk verwacht dat Europees gezien dat veel meer en breder zou zijn en dat, nou, dat vind ik wel teleurstellend, maar van die kennis was ik niet op de hoogte. Het dossier volg ik al heel veel jaren. Dat begon ooit met de Gifklikker, begonnen in

Diever, daarna werd het Bollenboos en daarna werd het Meten=Weten, die dit onderwerp regelmatig op de agenda heeft gezet. En ik denk dat het terecht is, omdat er zorgen leven. Ik wou me vandaag eigenlijk beperken, er zijn aan ons Staten een aantal vragen gesteld, om die drie vragen te beantwoorden en dan hoop ik ook binnen de 2 minuten te kunnen blijven. Ja, hoe interpreteren wij de afspraken, of de uitkomsten van Bout? De fractie van Sterk Lokaal heeft heel helder dat je in bestaande situaties, wettelijk, dat er geen opties zijn om de legaliteit van de bollenteelt aan te vechten, en dit kan alleen als er onderzoek gedaan wordt met betrekking tot gezondheidsrisico's door de provincie Drenthe. Eén moment, een interruptie van mevrouw Slagt, GroenLinks. Ja, want dat Europese voorstel is op basis van gezondheidsuitkomsten en ik ben benieuwd wat u voor zonering in gedachten had. Wij hadden het over honderden meters als GroenLinks. En wat is de zonering betreffende biodiversiteit, wat voor zonering zou Sterk Lokaal daarvoor voorstellen? De heer Schoenmaker. Dank u wel. Ja, bedankt voor de interruptie. Ook daarbij is er qua zonering, dat vinden wij gewoon belangrijk wat daar wel of niet mee gebeurt. Er moet onderzoek zijn en dat onderzoek moet onomstotelijk aangeven dat er überhaupt gezondheidsrisico's zijn. We kennen allemaal het OBO-onderzoek, het blootstellingsonderzoek, dat hier gedeeld is in de Staten, en met dat onderzoek is ook aangetoond dat er wel degelijk, en de SP gaf dat ook al aan, stoffen worden aangetoond. Echter is dat in zulke minimale hoeveelheden dat de gezondheidsrisico's daar niet mee zijn aangetoond en het RIVM destijds geen reden zag om hier zo veel actie te ondernemen, dat de wet moet worden aangepast. Dus dat is eigenlijk mijn korte antwoord op uw vraag, maar ik ben wel blij met de vraag. De tweede vraag, daar wou ik dan mee verder gaan, is eigenlijk of wij in Drenthe dat onderzoek willen doen. Nou, de fractie van Sterk Lokaal Drenthe is daar eigenlijk niet toe bereid, omdat er telkens onderzoeken gedaan worden waarvan de uitkomsten in het openbaar gedeeld worden met de Staten, onder andere dus het OBO-onderzoek waar ik zojuist aan refereerde. We zien ook veel andere onderzoeken voorbijkomen die anders beweren. Echter kijkt onze fractie liever naar de onderzoeken vanuit het RIVM dan naar uitkomsten van onderzoeken die soms vooringekleurd zijn en vooringegeven zijn. En op internet kan ik onderzoeken vinden die zorgen, of die de gevaren aangeven, maar ik kan net zo veel onderzoeken daartegenover leggen die dat gevaar zeer bediscussieren en wij gaan liever uit van het RIVM.

De voorzitter. Een interruptie van de heer Bosch, Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kijk even terug naar de specifieke vragen die wij gesteld hebben en het gaat over onderzoek naar specifieke situaties. En onderzoek naar specifieke situaties en de uitkomsten daarvan, zouden een aanleiding kunnen zijn om, in het kader van volksgezondheid, toch maatregelen te nemen. Dus nu kunt u wel iets zeggen over dat u zich richt op RIVM en de OBO et cetera, heel goed, dat zijn de feiten, maar de vraag is een andere, en wilt u reflecteren op de onderzoeken naar specifieke situaties? Kunt u daar nog even wat nader op toelichten wat u daar dan van vindt?

De voorzitter. De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Nou, dan ben ik blij met de vraagstelling die hier voorligt, want de vraagstelling is letterlijk: kunt u onderzoek instellen naar specifieke situaties? En wij hebben eigenlijk gezegd, en dat hebben wij in dat licht gelezen van de gezondheidsrisico's en het wordt niet nader in de vraagstelling onderbouwd wat dan die specifieke situaties zouden moeten zijn.

De voorzitter. De heer Bosch, Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Maar u gaf net zelf aan, dank u wel, voorzitter, u gaf net zelf aan, dat u het zo heeft gelezen, Bout advocaten, het rapport van Bout advocaten, dat in bestaande situaties geen maatregelen mogelijk zijn, tenzij er in specifieke situaties aanwijzingen zijn dat er wél problemen ontstaan voor de volksgezondheid. Dus ik raak nu in verwarring, want volgens mij is er dan juist wel in specifieke situaties onderzoek nodig. Dus ik raak in verwarring van uw betoog op dit moment.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dat is niet de bedoeling dat u in verwarring raakt. Dat is vervelend. Maar de onderzoeken zijn eigenlijk heel duidelijk. Wij lezen ze en zo geeft u ze volgens mij ook aan: als er gezondheidsrisico's zijn in bepaalde onderzoeken, verdient het misschien de aandacht om daar vanuit Drenthe extra onderzoek naar te doen, dus extra budget voor beschikbaar te stellen. En daarvan zeggen wij: het RIVM doet onderzoek, er zijn vele onderzoeken, op dit moment is er ook een onderzoek rondom stapeling volgens mij in de maak, of is niet in de maak, dat onderzoek is er. Wij wachten heel graag dat soort onderzoeken af en hoeven dan geen extra onderzoek specifiek voor Drenthe, om daar nog weer extra budget aan toe te kennen. Wij wachten eigenlijk liever het landelijk onderzoek af.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: In het verlengde daarvan, u geeft aan: er zijn inderdaad al zoveel onderzoeken. Nou, die zijn ook ruimschoots aan de orde geweest. Als al het bestaande materiaal en dat is ook door een aantal sprekers maar ook collega's hier naar voren gebracht, al aanleiding geeft om nu het voorzorgsprincipe toe te passen, bent u daar dan voor?

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Het is heel simpel: het voorzorgsprincipe is al een aantal keer... Maar ik ben heel benieuwd naar de uitleg zo meteen van de gedeputeerde, of die kansen ziet om het voorzorgsprincipe toe te passen. Ik heb net heel duidelijk gehoord wanneer het voorzorgsprincipe toegepast moet worden, ik weet niet meer welke fractie dat was, maar als er dreigend gevaar is, dan zou je het voorzorgsprincipe toe kunnen passen. Dan kijk ik even naar de eerste spreker van vandaag. Als dat het geval is, moeten we ook in kunnen grijpen op de wolf. Ik denk ook niet dat dat lukt. Dus in dit geval is er sprake van gevoelens. Er zijn onderzoeken geweest waarbij aangetoond is dat er wel degelijk middelen gevonden worden, maar waar het niet onomstotelijk is vastgesteld dat dat een gezondheidsrisico met zich meebrengt. En ik heb de gedeputeerde volgens mij, nou ja, misschien al een jaar, anderhalf jaar geleden nog eens extra gevraagd: is het voorzorgsprincipe van toepassing op dit dossier? Het antwoord was toen klip en klaar: nee. En als er zo meteen een andere uitspraak van de gedeputeerde komt, dan horen we dat denk ik met z'n allen.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, ik probeer het op een rijtje te krijgen. Hoor ik u dan nu zeggen: u hebt geen standpunt, u hebt, maakt de keuze daarin niet, u volgt GS. Wat GS zegt, dat gaat u volgen, ongeacht welke alarmbellen, welke informatie, wat ingebracht is.

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Nou, ik vind dat wel heel mooi. In ieder geval heb ik vertrouwen in GS dat zij de wet kennen. Ik denk dat u als fractie D66 ook de wet kent. En als u een reden ziet waarbij u wetgevingstechnisch het voorzorgsprincipe kunt toepassen, waarbij je bij de rechter standhoudt als een bollenteler daarop in protest gaat, of in beroep gaat, dan heeft u ons wellicht aan uw zijde, maar u weet net zo goed als ons: als we nu het voorzorgsprincipe gaan toepassen, dat je dat bij de rechtbank verliest, omdat de wetgeving in Nederland anders is. En wij houden ons aan de wetgeving.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Schoenmaker vervolgt zijn betoog voor nog 27 seconden. Gaat uw gang.

De voorzitter: Dat moet volgens mij kunnen. Ik heb een heel klein stukje. Ziet u kansen en bent u in voorbereiding van de nieuwe Omgevingsvisie van de provincie? Neemt u de bevindingen van dit rapport mee, om deze mee te nemen in de discussie en de uitwerking van de nieuwe Omgevingsvisie? Onze fractie vindt dat je bij de uitwerking van de nieuwe Omgevingsvisie zaken die spelen nooit buiten de discussie moet plaatsen. Echter zal de fractie van Sterk Lokaal Drenthe zich breder laten informeren met betrekking tot een nieuwe Omgevingsvisie dan zich alleen te laten leiden door dit rapport. En wij zijn, net zo als een heleboel, ontzettend benieuwd wanneer de nieuwe Omgevingswet inderdaad ingevoerd zal worden, want wij denken dat dat ook niet zal lukken per 1 januari. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: En dank u wel, mijnheer Schoenmaker. Het woord is aan de heer Koopmans van de PVV en daarna de heer Pruisscher van de ChristenUnie. Mijnheer Koopmans.

De heer Koopmans: Dank u wel, voorzitter. Ja, wat doen we met de bollenteelt? De agendering van dit punt is helder, maar toch hebben wij nog een aantal vragen eigenlijk over de hele procedure erheen. We zien dat die bollenteelt sterk groeit, oké, groter areaal. Maar we weten eigenlijk niet of het gewasbeschermingsmiddelgebruik per vierkante meter nou afneemt. Want ja, je krijgt een getal met: zoveel wordt er gebruikt, zoveel vierkante meter. Ja, dan ga je een reken-sommetje maken en dan denk ik: ja, er wordt minder gespoten per vierkante meter. Oké, dat is gunstig. Maar hier speelt innovatie een hele grote rol. Dat kan met allerlei technische dingen, maar inmiddels is er ook, zijn er een aantal middelen toegelaten in de landbouw, maar nog niet in de bollenteelt. Middelen die bij de landbouw heel goed werken, waarom zouden ze bij de bollenteelt niet werken? Dus laten we ook daar eens even gaan kijken. Om nou op basis van klachten direct te gaan stellen dat spuit- en teeltvrije zones het antwoord is: ik denk dat dat gaat tegenvallen. Want je kunt naar 3 meter, 50 meter, 100 meter, maar uit allerlei commentaren van ja, we ruiken het op 500 meter, we zien de metingen op een kilometer afstand nog in de grond, ja, wat is dan de waarde van 3 of 50 of 100 meter spuitvrije zone. Ik twijfel er aan. Maar waar het eigenlijk om gaat is angst, angst voor chemische stoffen, angst voor bestrijdingsmiddelen. Het zijn gewasbeschermingsmiddelen. Die boer zit niet te wachten op middelen die de grond vervuilen en die de planten verzieken. Nee, hij wil producten hebben die net datgene bij de grond aanpakken waar hij last van heeft, dus daar zal hij goed naar kijken. Dus wat krijg je: dat in principe dus die gewasbeschermingsmiddelen, die zijn ook toegelaten en getest et cetera, veilig zouden moeten zijn. Nou, dan blijft er een stukje angst achter. En hoe lossen we dat op? Er is maar één oplossing: laat de deskundige instanties een keer een goed onderzoek doen, met welke concentraties, en daar gaat het om, welke concentraties zijn mogelijk riskant, echt riskant. Dat is met PFAS gebeurd, dat is met andere chemische middelen gebeurd, dat kan. Dat moet nodig een keer gebeuren.

De voorzitter. Wilt u afronden?

De heer Koopmans. Dan nog even over de toekomst, de drie vragen die gesteld werden. Even kort. Voor nieuwe terreinen...

De voorzitter. Niet voordat u een interruptie heeft gekregen van de heer Van de Weg van de SP. Gaat uw gang.

De heer Van de Weg. Ja, dank u wel, voorzitter. Mijnheer Koopmans, u heeft het steeds over dat onderzoek en ik denk, dat is een beetje dat uitstelgedrag vind ik dat, zo interpreteer ik dat. Herinnert u zich ook nog, waar ik aan refereerde, dat eindrapport Uitvoeringsprogramma Oppervlaktewinning Drentsche Aa, over dat gif dat nog steeds in het oppervlaktewater zit van die Drentsche Aa, waar drinkwater uit gewonnen wordt. Daar zijn ze al jaren bezig om dat in te perken, met heel welwillende medewerking ook van de boeren en bollentelers die daar in de buurt zitten. En het lukt ze niet om dat gif uit het water te krijgen. Ik bedoel: dat moet toch ook voor u een waarschuwing zijn? Van dat we, net als met PFAS of met asbest, dat het rotzooi is die we binnenkrijgen, dat het een sluipmoordenaar is.

De voorzitter. De heer Koopmans.

De heer Koopmans. Als ik daar even kort op mag reageren als chemicus: als u weet wat er allemaal in de lucht en in de bodem en in allerlei dingen zit, wat niet gemeten wordt, als u dat optelt wordt u ook niet vrolijk. Dat water wordt drinkwater, daar wordt wat uitgehaald om echt goed drinkwater te krijgen. Ik hoor het drinkwaterbedrijf niet klagen over onmogelijke opgaves met filtratie en dergelijke. Dus het valt waarschijnlijk nog wel iets mee. Het hoort er niet in, het had er niet in moeten zitten, maar ja, het zit er nou één keer in, en de mens kan best wat hebben. Wij zijn redelijk immuun voor allerlei kleine toevoegingen.

De voorzitter. Dank u wel. Dit lokt een vraag uit van de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch. Ja, ik heb even een korte opmerking. Ik vind het, nou, u staat erin, u kijkt ernaar als chemicus, dus u heeft een vrij technische blik op dit dossier, maar u heeft toch ook de sprekers zojuist gehoord, het is toch een breed levend probleem. Dat is even een opmerking. En even over de effecten op het drinkwater en het grondwater dat als drinkwater wordt gewonnen: bent u ook mee geweest naar het werkbezoek aan de WMD en de rapporten die we van de WMD krijgen, want ik krijg daar heel andere informatie uit, moet ik eerlijk toegeven. Dus, ik weet nu hoe u, als technicus, dat dan leest.

De voorzitter. De heer Koopmans.

De heer Koopmans. Nou, ik kijk daar inderdaad wat technischer naar en probeer de emotie een klein beetje uit te schakelen. Maar ik ben het met u eens: wij willen toe naar een situatie waarbij ook de angst onder de mensen van ja, wat moet ik hiermee, ik vroeg zo straks al: als u zo een lijst heeft van al die pesticiden, wat kunt u daarmee? Nou, dan weet ik wat het is en wat eraan komt, maar wat doen we daarmee? Wat wij missen is de conclusie en het RIVM heeft daar een aanzet gemaakt met: wij gaan een onderzoek doen. De conclusies van: deze, deze middelen die worden gebruikt in de spuitrij of in andere plekken. Die zijn gevaarlijk, minder gevaarlijk of

niet gevaarlijk. En zolang we dat niet weten, blijft er discussie van: is het gevaarlijk of niet? Autorijden is hartstikke gevaarlijk. De N34 is hartstikke gevaarlijk. Er vallen doden per jaar. Toch hindert het niemand om die weg te gebruiken.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Koopmans, was u bij uw laatste zin aangekomen, want u bent over uw spreektijd heen, of zegt u, het is wel duidelijk.

De heer Koopmans: Ik denk dat het wel duidelijk is.

De voorzitter: Het is wel mooi zo, hartstikke goed. We gaan verder met de heer Pruisscher van de ChristenUnie, gevolgd door mevrouw Zwaan van de VVD. Mijnheer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Ja, dank u wel, voorzitter. Het is toch wonderlijk dat sommige partijen altijd weer bij de N34 uitkomen eigenlijk hè? Ja. Dank voor het agenderen vandaag, want u weet de tongen wel weer los te maken en het geeft ook de kans inderdaad voor onze inwoners om hier de discussie mee te voeren. Ook inderdaad een compliment, zoals het CDA, richting de Commissie van Onderzoek, want ondanks de verwachting van sommige partijen lukt het toch om binnen redelijke termijn dat rapport op te leveren. Voorzitter, er wordt ons gevraagd om een reflectie op het rapport. Dat maakt het niet per se makkelijker, want ook daar is allemaal weer onderscheid in te maken. De bestaande situatie is inderdaad: vragen om specifiek onderzoek, zodat er gerichte maatregelen genomen kunnen worden op die specifieke locatie. De suggestie van de fracties om dat dan ook op te starten lijkt mij goed. In nieuwe situaties zou er wel iets meer gedaan kunnen worden, maar dan zegt het rapport: hou dan rekening met een aanvaardbare norm van ongeveer 50 meter. Nou, als ik de verhalen zo hoor over wat er dan speelt in de provincie, schiet dat volgens mij nog niet zo heel veel op. Dus even praktisch, wat levert dat dan op? En onder de Omgevingswet zouden wij een beroep kunnen doen op ja, meer algemene generieke maatregelen op basis van het voorzorgsbeginsel. En het wordt nu een beetje gebruikt als een soort dagelijks taalgebruik, dat je uit voorzorg dingen maar niet doet, maar zo werkt het helaas niet in de juristerij. Er zijn namelijk allerlei normen gesteld, beginselen benoemd, waaraan dat voorzorgsbeginsel moet voldoen. En dat betekent in dit geval ook dat je de potentiële schadelijke gevolgen op een rij moet hebben, evaluatie moet doen van beschikbare wetenschap en ook een mate van de onzekerheid van die wetenschap aangeeft. En dan nog wat algemene normen over een risicoanalyse. Dus klaarblijkelijk zeggen dat we ons maar moeten beroepen op het voorzorgsbeginsel is makkelijker gezegd dan gedaan. Voorzitter, er wordt ons ook gevraagd om iets te reflecteren... Ik wacht eventjes.

De voorzitter: Dat is heel vriendelijk van u. Het woord is aan mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, voorzitter, dank u wel. Mijnheer Pruisscher, bent u dan van mening dat de rapporten die er nu liggen, en ik erken dat een aantal rapporten als het bijvoorbeeld over Parkinson gaat, dat dat Frans wetenschappelijk onderzoek is, maar daar waar zelfs het RIVM aangeeft dat er wel degelijk signalen zijn, zijn de rapporten en alles wat er nu ligt voor u onvoldoende onderbouwing voor de zorgen die er leven en zegt u: dat, ja, dat, dat wil ik gewoon nog niet, nou ja, daar wil ik het gebruik van het voorzorgsprincipe nog niet op baseren?

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher. Voorzitter, ik vind die signalen niet onvoldoende om inderdaad de zorgen van de mensen te rechtvaardigen, maar ik weet niet of dat voldoende motivering is om het voorzorgsbeginsel te kunnen toepassen. Daar hebben we toch echt nadere duiding voor nodig.

De voorzitter. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters. Ik zat te wachten op uw knikje, voorzitter, dank u wel. Ik begrijp dat u eigenlijk aangeeft, althans, mag ik het zo interpreteren, dat u de zorgen wel deelt en dat u wel bereid bent om naar een vervolg te kijken op basis van de onderzoeken die er nu liggen, en dat u bereid bent om het voorzorgsprincipe te overwegen, toepassing ervan.

De voorzitter. De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher. Ja, dat hangt eigenlijk niet zo heel veel van mijn bereidheid af, maar u mag dat zo interpreteren, laat ik dat zo maar zeggen. Ja.

De voorzitter. Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog, en u bent in uw mintijd.

De heer Pruisscher. Ja, ik zie het staan inderdaad. Er werd ons ook gevraagd naar een soort belangenafweging tussen inderdaad natuur, inwoners en de agrarische ondernemers en ik vond dat de heer Six het wel treffend verwoordde, dat we inderdaad zien dat dit ons cultuurhistorische landschap gewoon enorm aantast. Dat is ook een observatie die wij als fractie hebben gedaan, dus die observatie deel ik wel. En ook mevrouw Boer zei: ja, als we nou die transitie naar een duurzame kringlooplandbouw maken, moet je dan dit soort dingen nog wel willen. Die vraag deel ik inderdaad, en dat we ook gedurende zo'n transitie dus moeten afwegen van: ja, wat gaan we dan afstoten ook. En tot slot, voorzitter, nu horen we ook vandaag weer te pas en te onpas die titels van de rapporten van Remkes, hoe lang toch de arm van een oud-VVD'er kan zijn, zou ik zeggen. Dank u.

De voorzitter. Dank u wel, we gaan verder met mevrouw Zwaan van de VVD en dan als laatste de heer Camies van JA21. Maar nu eerst mevrouw Zwaan.

Mevrouw Zwaan. Dank u wel, voorzitter. Ik hoor net van de heer Pruisscher dat ik, in tegenstelling tot de heer Remkes, een jonge VVD'er ben, nou, heel blij met dat compliment. Voorzitter, dank u wel, voorzitter, er is al heel veel gezegd. Ik ga dat niet herhalen, maar onze fractie vindt er wel iets van en gelukkig heeft Statenlid zijn in Provinciale Staten de mogelijkheid om ook ergens iets van te vinden. Wat onze fractie vooral proeft in deze hele discussie die we al lange tijd voeren, zijn heel veel gevoelens. En met respect voor de zorgen van onze inwoners, net ook hier verwoord door enkele sprekers, zou ik wel graag willen blijven benadrukken dat we ons bij de feiten moeten houden en niet moeten uitgaan van aannames, waarschijnlijkheden en kansberekeningen volgens de statistieken. Ik heb de vraag net, of in ieder geval de constatering net niet kunnen maken, maar er wordt veelal weer gesproken óver bollentelers en niet mét bollentelers. Voorzitter, er worden ons een aantal vragen gesteld naar aanleiding van het rapport, welke door de Commissie van Onderzoek is uitgezet, op welke wijze wij dit rapport en de uitkomsten daarvan interpreteren, hoe we aankijken tegen de belangenafwegingen tussen omwonenden, natuur en agrarische ondernemers en hoe wij dit dossier zien in het licht van de algemene beleidsuitgangspunten dat bodem en water leidend moeten zijn in het ruimtelijke beleid. We staan hier inderdaad voor het ruimtelijk beleid, de ruimtelijke ordening. Voorzitter, onze fractie

wil vooral benadrukken dat we in Europa en in Nederland tal van instanties hebben die onderzoeken wat wel en niet verboden, of wat wel en niet kan en niet mag, nou, laten we maar niet weer al die titels roepen, voor onder andere de gezondheid van mensen, dieren, bodem en water. Wij hebben vertrouwen als fractie in deze instanties, zowel Nederlandse als Europees, en zien daarom op dit moment geen enkele aanleiding daaraan te twijfelen en zelf als Provinciale Staten extra regels omtrent onder andere ruimtelijke ordening in te voeren, omdat de geldende landelijke/Europese regels niet goed zouden zijn. Tenslotte hebben wij een coalitieakkoord waarin ook is afgesproken dat wij geen extra regels bovenop landelijke en Europese regels leggen. Voorzitter, hier wil ik het bij laten en ik hoor uiteraard nog graag de beantwoording van de gedeputeerde. Voorzitter, tot zover.

De voorzitter. Dank u wel, mevrouw Zwaan. En dan als laatste de heer Camies van JA21.

De heer Camies. Voorzitter, dank u wel. Even namens de gehele fractie nog dank aan de Commissie van Onderzoek voor het werk dat zij geleverd hebben. Het is voor ons ontzettend belangrijk dat we weten vanuit welke spelregels wij eigenlijk redeneren. Voorts, en hiermee deel ik graag een observatie met u, ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat het natuurlijk enigszins absurd is, maar ook tekenend dat we inmiddels een advocatenbureau in moeten schakelen om door de wirwar aan regeltjes en wetten de Statenleden te duiden wat we nou eigenlijk wel en niet kunnen. Ik vind het een teken aan de wand. Maar goed, onze visie op de vragen. De conclusies van de rapporten lijken ons helder. Het gebruik van middelen is wettelijk op grond van de Wet gewasbescherming toegestaan en jurisprudentie naar aanleiding van de rapporten van de Gezondheidsraad en RIVM staven dat. De belangenafwegingen zouden wat ons betreft ook zorgvuldig gedaan moeten worden en ik denk dat we het daar allemaal wel over eens zijn, maar wel op basis van de bestaande rapporten en de wet- en regelgeving. Dus de Gezondheidsraad en het RIVM zijn wat dat betreft autoriteit op dit vlak en hun conclusies lijken ons duidelijk. Voorts, zoals met alles op het gebied van ruimtelijke ordening, zou een harmonieus samenspel tussen de bestaande agrarische activiteiten en de kwaliteit van de bodem en de wateren uiteraard uitgangspunt moeten zijn, maar voor zover wij het rapport van Bout advocaten hebben doorgelezen, is dit in de huidige situatie gewoon goed geregeld. Hoe dit zit in een nieuwe beleidsperiode met tevens een nieuwe Omgevingswet en hoe zich dat in de praktijk ontvouwt laat zich tegen die tijd aanzien. Wij wachten wat dat betreft ook graag de antwoorden af van de gedeputeerde.

De voorzitter. Heeft u één moment, we hebben een interruptie van de heer Bosch, Partij van de Arbeid.

De heer Bosch. Ja, ik heb nog even een korte vraag naar aanleiding van wat u zei over dat u in uw standpunt uitgaat van het bestaande onderzoek. We hebben net gehoord, en dat weet u ook, dat er ondertussen stappen worden gezet om nieuw onderzoek naar de gezondheidsaspecten van middelengebruik te kijken. En ik ben even benieuwd wat de consequenties zouden zijn op het moment dat daar uitkomt, nou, dat heeft wel degelijk effecten, wat gaat JA21 dan doen in dit dossier?

De voorzitter. De heer Camies.

De heer Camies. Mocht uit onderzoeken van de Gezondheidsraad en het RIVM blijken dat er inderdaad gereede gronden zijn om spuitvrije zones in te stellen, wie zijn wij dan om daar tegenin te gaan? Dat lijkt me evident. Maar vooralsnog is dat niet aan de orde en bovendien praten we

hier over een rapport van Bout advocaten en niet over toekomstig beleid, waar blijkbaar de indienende partijen alvast een voorschot op willen nemen.

De voorzitter. Hartelijk dank.

De heer Camies. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter. U ook hartelijk bedankt en dat betekent dat er een einde komt aan de eerste termijn van de commissieleden. We gaan zo schorsen en dan om 13.30 uur verder. Maar voordat ik dat heb gezegd, nee, niet voordat, nadat ik dat heb gezegd, wil ik nog even melden dat we agendapunten 8 en 9 met uw welbevinden willen omdraaien, omdat we natuurlijk te maken hebben met sprekers bij het agendapunt over de N34, dus we zouden heel graag 8 en 9 willen omdraaien en als dat op ieders... En de sprekers mogen ook mee lunchen uiteraard, hoor ik van mijn rechterzijde, dus dat is mooi nieuws, en dan zie ik u allen weer om 13.30 uur stipt. Tot zo.

De voorzitter. Welkom terug bij deze vergadering OGB. Als u allemaal naar uw zitplaats wilt gaan, dan kunnen wij verder. Als u allemaal wilt gaan zitten. Mijnheer Schoenmaker, mevrouw Zwaan, mevrouw Zwaan, mevrouw Kleine Deters. Nee, u moet helemaal niks, u moet lekker gaan zitten. Wij gaan verder met de beantwoording van alle vragen en de reactie van het college en ik geef graag het woord aan de heer Brink en hij heeft 9 minuten daarvoor de tijd. Gaat uw gang, mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink. Nou doet ie het. Voorzitter, dank. Voorzitter, volgens mij hebben we al veel discussies gehad. Ik heb veel zorgen van sprekers, trouwens ook van Statenleden gehoord en ik kan u melden dat wij die zorgen natuurlijk als college serieus nemen. Het is ook niet voor niets dat u die zorgen uit. Het is ook niet voor niets dat wij zelf onder leiding van onze commissaris ook al gesprekken voeren en proberen de dialoog te voeren tussen zowel lelietelers, omwonenden en iedereen die erbij betrokken is, ook met ministeries. Dan wil ik nog een keer aangeven dat wij echt serieus luisteren en kijken wat we hiermee kunnen. Dat is iets anders dat ik straks op de inhoudelijke vragen zal ingaan, want de heer Pruijscher, ik zou bijna zeggen, nam al een soort voorschot: soms gaat het er niet om wat je vindt, maar gaat het erom wat je ermee kunt. Ik kom daar zo op terug. Maar ik wil ook van tevoren toch nog iets zeggen richting met name de Partij voor de Dieren. En ik wil dat melden naar iedereen toe. Ik sta hier, voorzitter, namens het college. Ik geef hier antwoord naar eer en geweten. Dat zal ik vanmiddag doen en dat heb ik gedaan. Als u suggereert alsof ik u onjuist dan wel onvolledig of niet goed heb geïnformeerd, hoop ik dat u daar nog een keer over na wil denken, ik hoop dat we dit debat met respect kunnen voeren en dat we elkaar... Ik geef alleen maar antwoord wat we met het college... ..en wat de stand van zaken is die wij juridisch aangereikt krijgen, hoe wij denken dat de zaken lopen. Een vraag van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren. Ja, waar ik aan heb gerefereerd is dat u heeft gezegd: wij kunnen ruimtelijk, wij kunnen wettelijk niets doen aan de oprukkende sierteelt. Dat heeft u gezegd en dat klopt niet. De heer Brink. Voorzitter, het lijkt mij goed dat ik mijn betoog afmaak, dan zal ik erop ingaan wat wij nu denken, ook mede naar aanleiding van de vragen die door u als Commissie, Onderzoekscmissie gesteld zijn aan Bout advocaten, en daar hebben een aantal fracties over gezegd en er is ook de vraag aan ons gesteld wat het college daarvan vindt. En dan zal ik antwoord geven op uw vraag, voorzitter, en ik zal dat vrij gedetailleerd proberen te doen, omdat het nauw luistert hoe je juridisch zaken interpreteert en dat het niet iets is van: nou, als ik dit lees, dan zal het zo zijn. Want een samenvatting kan soms zelfs anders zijn dan wat in het totale rapport staat. En dat wil ik nog een keer meegeven. En ik

denk dat het juist als het over het eigendomsrecht gaat, waar we het hier wel over hebben, wat aan het eind van de rit trouwens vertaald moet worden in een bestemmingsplan waar de gemeente over gaat, dat het heel nauw luistert, hoe we er met elkaar hier dit debat over voeren. Voorzitter, ik zal dan ook ingaan, puntsgewijs, op de vragen die gesteld zijn. De eerste vraag is: op welke wijze interpreteren wij de uitkomsten van het rapport Bout. Voorzitter, met betrekking tot het huidige recht, lees, de Wet ruimtelijke ordening, constateren wij dat het rapport tot dezelfde conclusie komt, zoals wij ook de Provinciale Staten hebben meegedeeld. Nou hoop ik niet dat u direct gaat interrumpen, laten we even afwachten dat ik het zal proberen te onderbouwen. In onze brief aan de Staten hebben we immers medegedeeld dat uit vaste rechtspraak van de afdeling bestuursrecht van de Raad van State volgt dat het instellen van een spuitvrije zone ter bescherming van woon- en leefklimaat mogelijk is in een ruimtelijk besluit. Wat wel verschilt, is wanneer een afweging gemaakt moet worden wanneer er sprake is van nieuwe dan wel een bestaande historisch gegroeide situatie. Het rapport van Bout advocaten komt tot dezelfde conclusie en onderstreept wederom dat een specifieke onderbouwing noodzakelijk zou zijn om in juridische houdbare beperking van bestaande rechten te komen. Hieruit kan worden opgemaakt dat ook uit dit rapport volgt dat de tot nu toe verrichte onderzoeken niet afdoende zijn om een dergelijke beperking te kunnen dragen. Wat betreft de Omgevingswet concludeert Bout advocaten dat er meer mogelijkheden ontstaan. Dit zou volgens het rapport komen doordat er niet langer sprake is van een voorgeschreven overgangsrecht. Dit beginsel zou maken dat de provincie niet hoeft te wachten met beschermende maatregelen totdat er onomstotelijk bewijs geleverd is. Het rapport gaat echter summier in op de mogelijkheden en de beperkingen van de Omgevingswet. De conclusie dat er meer mogelijkheden zijn, zijn ook niet nader toegelicht. Niet duidelijk wordt gemaakt welke mogelijkheden er zijn en precies zouden zijn, en ook niet of, naar mening van Bout advocaten, de huidige adviezen van de Gezondheidsraad voldoende zijn om in te grijpen in bestaande situaties. Een grote verandering is volgens het rapport in ieder geval het voorzorgsbeginsel. Zo concludeert het rapport op paragraaf 3.6, ik lees voor: de Omgevingswet biedt de provincie meer mogelijkheden om onder toepassing van het voorzorgsbeginsel in een nieuwe Omgevingsverordening gestoeld op de Omgevingswet, teelt- en spuitvrije zones voor de bollenteelt in te stellen. Hiermee lijkt het rapport te veronderstellen dat het voorzorgsbeginsel nu nog geen onderdeel kan uitmaken van de ruimtelijke plannen. Dit is echter onjuist. De ruimtelijke regelgeving met betrekking tot bijvoorbeeld de geitenhouderij, zoals die ook elders in dit land is toegepast, is op dit beginsel gebaseerd en door de Raad van State geaccepteerd.

De voorzitter: Een moment. Een vraag van de heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Brink, ik zat al even te twijfelen: wanneer wil ik, kan ik die vraag stellen: die rechterlijke uitspraak, waartegen dan de provincie, GS in beroep is gegaan, waarom wordt zoiets, zo'n uitspraak juist ook niet omarmd, om daarmee ook te kunnen zeggen van: oké, we hebben een instrument in de hand, de rechter heeft een bepaalde uitspraak gedaan en daar kunnen wij inhoudelijk wat mee, ook naar de omwonenden toe.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Ik kom daar zo op, voorzitter, ik had van tevoren moeten zeggen: ik zal proberen vanuit de ruimtelijke ordeningszaken, want dat is mij gevraagd, ik sta hier vanuit ruimtelijke ordening, niet vanuit landbouw, niet vanuit natuur. Ik neem aan dat mijn collega Jumelet, die nauw betrokken is bij alles wat er speelt, over de gesprekken, de pilots, met iedereen met wie er gesproken wordt, en ook nog in zal gaan op eventueel de gerechtelijke uitspraak. Ik

zal echter wel aangeven, dat kan ik nu wel al meenemen, anders kom ik er straks op: gezien het hoger beroep dat is ingesteld, is het niet wenselijk en niet gebruikelijk dat wij daar nu uitspraken over doen en daar nu verder op ingaan. Dat is iets anders als het gaat over volksgezondheid, maar als het gaat om die natuurbescherming waar ook een aantal sprekers iets van gezegd hebben, denk ik dat het verstandig is, nu het nog onder de rechter ligt, om daar nu even niets over te zeggen. Ik heb al gezegd, voorzitter, op dit beginsel is gebaseerd en dat heeft de Raad van State geaccepteerd. Het voorzorgsbeginsel wordt doorgaans terug herleid naar een mededeling van de Commissie in 2000, naar de Europese Commissie in 2000. In die zin introduceert de Omgevingswet niet een nieuw beginsel waarvan eerst niet, maar onder de Omgevingswet wel gebruik van zou kunnen gemaakt worden. Wat dat betreft is er geen sprake van verruiming van de mogelijkheden onder de Omgevingswet. Dan kom ik op nog een volgende: de reden dat het voorzorgsbeginsel niet voldoende is om nu al te kunnen ingrijpen, wat door velen van u gezegd is, is dat de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op dit punt geen genoegen neemt met een nog onzeker risico voor volksgezondheid. Dat is trouwens nog een keer extra bewezen door de vraag die gesteld is door de gemeente Westerveld aan Van Doorne advocaten, waar ongeveer dezelfde vraag gesteld is, en dat daar ook opnieuw gezegd van: ja, er moeten wel echt gereede gronden zijn, en ik kijk misschien wel richting mijnheer Pruijscher, want die zei dat ook volgens mij, die suggereerde ook wel iets van: nou ja, het gaat er niet om wat je vindt, maar het gaat erom wat de rechtspraak erover geeft, en daar geeft Van Doorne advocaten ook aan dat er op dit moment, gezien de rapporten van RIVM en van alle partijen, onvoldoende zekerheid geeft om daar iets mee te kunnen. In die zin weigert dit dus niet. Het voorzorgsbeginsel krijgt onder de Omgevingswet niet inhoudelijk een andere betekenis, waardoor er geen basis is om te veronderstellen dat het oordeel van de afdeling rechtspraak, op dit punt heel anders zal uitpakken. Het onderzoeksrapport onderbouwd voor het overige ook in het geheel niet waarom dit anders zou komen te liggen. Er wordt wel iets gesuggereerd, maar het wordt niet onderbouwd. Al met al herkennen we het geschetste beeld, wat geschetst wordt ook van het huidige omgevingsrecht. Zijn we het over eens. Met betrekking tot de conclusie met betrekking tot de Omgevingswet lijkt het rapport voor ons gevoel onvoldoende te zijn uitgewerkt en onderbouwd. In het bijzonder wordt niet duidelijk waarom er meer mogelijkheden bestaan onder de Omgevingswet en welke juridische voorwaarden daar dan van belang zijn. Voorts specificiert het rapport niet welke mogelijkheden er zijn. Welke dan precies wel of welke niet? De stelling dat de Omgevingswet wel en het huidige recht niet, het voorzorgsbeginsel mee zou wegen, is daarnaast dus niet juist. Conclusie, zeg ik dan maar even kort, om er toch even op in te gaan: het huidige recht, de conclusies van het huidige recht onderschrijven we, de conclusies over de Omgevingswet zijn te summier onderbouwd en op het punt van het voorzorgsbeginsel denken wij dat het niet juist is.

De voorzitter. Een vraag van mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters. Ja, voorzitter, eigenlijk twee verduidelijkingsvragen. De ene: hoor ik u nu werkelijk zeggen dat u zegt: op dit moment zijn er geen gegronde redenen, geen zorgen, om het voorzorgsprincipe nader te onderzoeken. En het tweede is: vindt u dan als u het richt, dus dat is op nu, en als u het richt op de Omgevingswet hoor ik u dan zeggen: ook zullen we nu nog niet starten met verkennende onderzoeken die nodig zijn voor het moment dat de Omgevingswet ingevoerd kan worden, die daarvoor nodig zijn als sturingsinstrument?

De voorzitter. Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik was nog maar bij de beantwoording van vraag 1, dus laten we de andere vragen dan nog even afwachten. Maar als u zegt van: nou zijn er... Ik heb getracht in een vrij juridische vertaling van het rapport van Bout richting hoe, zowel Van Doorne, maar ook het hier intern gezien wordt, en dat is ook het antwoord dat ik richting de Partij voor de Dieren hier al eerder heb gegeven, nogmaals naar eer en geweten en vanuit het college, dat er op dit moment... De zorgen hebben we gehoord, herkennen we, zien we, daar doe ik niets aan af. Maar of zorgen voldoende zijn, en dan zeg ik dus nee, om een extra onderzoek in te stellen. Wat je wel kan doen, is RIVM, we hebben RIVM op verzoek van de Staten een brief gestuurd, volgens mij op aandringen van GroenLinks destijds met een motie, om te kijken: hoe kun je met gewasbeschermingsmiddelen niet individueel, maar bijvoorbeeld in een cocktail, als je meerdere middelen bij elkaar doet, wat voor effecten heeft dat op de volksgezondheid? Dat soort vragen kan het RIVM misschien wel onderzoeken. Maar voor de provincie is hier op dit moment geen aanleiding toe.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Dan hoor ik u dus inderdaad over die cumulatieve effecten, maar er liggen veel meer rapporten. En in onze overtuiging ligt er voldoende ge gronde reden om ook het juridische traject in te gaan. Hoor ik u dus zeggen dat u die mening niet deelt?

Gedeputeerde Brink: Klopt.

Mevrouw Kleine Deters: Dan zal ik daar in de tweede termijn op terugkomen, voorzitter.

De voorzitter: De heer Brink vervolgt zijn betoog.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dan vraag 2: bent u bereid om nader onderzoek in te stellen naar die specifieke situaties in Drenthe? Dan kom ik toch even op die inhoudelijke onderbouwing, ook richting mevrouw Kleine Deters, waarom ik net zei van dat het juridisch gezien onvoldoende grond heeft om stand te houden als je daar iets mee wilt. De vraag of bepaalde gewasbeschermingsmiddelen wel of niet moeten worden toegelaten op de markt, ligt in hoofdzaak bij het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, het Ctgb. Hierbij speelt met name een rol of volksgezondheid verbonden is aan het gebruik van bepaalde middelen. Dus daar wordt het ook onderzocht. Hier spelen ook zaken als een onderzoek en adviezen van het RIVM en de Gezondheidsraad een belangrijke rol. De bescherming van de volksgezondheid ligt ook primair bij het systeemverantwoordelijke van het Rijk. We kunnen toch niet als iedere provincie daar een eigen beleid op gaan voeren, los van of het kan. Vervolgens is het ook trouwens, dat heb ik net al gezegd, als je het over het eigendomsrecht hebt: wil je daar iets mee doen, is het ook primair aan de gemeente om specifiek op locatiegebonden en op locatieniveau te bepalen of er een goede ruimtelijke ordening is. Om die reden wordt op dit moment ook niet verwacht dat een onderzoek door de provincie kan bijdragen aan dit vraagstuk of het zinvol is. Voorzitter, ik heb al iets gezegd over de vragen over natuur. Dat lijkt mij, en ik weet niet of mijn collega daar nog op terug wil komen. Voorzitter, dan nog vraag 3: of wij kansen zien en of we bereid zijn in de voorbereiding van een nieuwe Omgevingsvisie...

De voorzitter: Eén moment, een vraag van mevrouw Slagt, GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Ik ben benieuwd of het college ook bekend is met het initiatiefvoorstel dat aangenomen is in de provincie Friesland op dit bollendossier.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Ik niet, voorzitter. Helder antwoord, dacht ik. Voorzitter, ik heb al gezegd, vraag 3: of wij bereid zijn in voorbereiding op een nieuwe Omgevingsvisie van de provincie Drenthe, de bevindingen uit dit rapport mee te nemen in de discussie en uitwerking van de nieuwe Omgevingsvisie. Ik denk dat u kunt merken, het gaat er niet om of wij iets zien, maar de kansen achten wij klein. En we zien dan ook op dit moment, als het gaat om het ruimtelijke-orderingsinstrument, eigenlijk geen mogelijkheden om dingen te veranderen. Wat we wel zien is dat de wereld is veranderd, en dat zorgen rondom gezondheid, rondom natuur, rondom water en alles wat vanmorgen voorbij is gekomen, dat die toenemen. We trekken daarom ook in dit dossier allang op met gemeenten, landbouw- en natuurorganisaties en alle andere partners. En we blijven dit doen om in gesprek te blijven met elkaar, om de gevoelens die leven, om te kijken of je daar met elkaar handen en voeten aan kan geven dan wel dat je beleid bij moet dan wel kunt buigen. Laat dat helder zijn. Voorzitter, maar we lopen niet vooruit op instrumenten die we nu niet hebben. Dat is voor ons gevoel aan een nieuw college, die het misschien straks wel zouden moeten kunnen hebben, zodat ook de nieuwe Staten dan opnieuw een afweging kunnen maken, ook bij het vaststellen van een nieuwe Omgevingsvisie, die voor de volgende periode aan zet is en waar ik u toegezegd heb om nog te trachten met een startnotitie te komen voordat de verkiezingen er zijn. Voorzitter, dat in grote lijnen, maar ik zie dat er een vraag is.

De voorzitter: Dat wou ik net zeggen. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, in ieder geval fijn om te horen dat we in de nieuwe Statenperiode daarnaar gaan kijken, maar, kijk, regeren is vooruitzien en één van de punten die ik in mijn eerste termijn heb aangegeven, is dat we hebben gezegd: nou, laten we nou eens even uitzoomen en wat zijn nou onze visies op die ruimtelijke ordening en hoe gaan we die belangen nou naast elkaar plaatsen. Daar hebben we al eens eerder de discussie over gevoerd en dat is een enorm complexe legpuzzel die voor Drenthe voorligt. En ik had eigenlijk gehoopt dat ik vanuit dit college in ieder geval een soort visie of in ieder geval een vingerwijzing mee had gekregen van: we zien dat probleem ook en daar moet echt flink aan gesleuteld worden, om dat in een volgende periode goed van de grond te krijgen. Dus, ik ben even benieuwd naar uw reactie op die vraag.

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik heb namens het college op vraag 3 gezegd, en laat ik het dan maar duiden in mijn woorden, dat we zien, kijk ook even naar vanmorgen, het rapport Remkes is al een paar keer voorbijgekomen, en de naam Remkes, maar daar wil ik het op zich niet over hebben, maar wel over de beweging die landelijk in gang gezet wordt. Een beweging, dat we gaan naar een andere inrichting misschien wel van het landelijk gebied. Dat we gaan kijken dat die natuurwetgeving zo die vanuit Brussel gekomen is, waar vanmorgen ook door een aantal mensen over gesproken is, hoe ga je die interpreteren. Wat betekent dit voor overgangsgebieden, wat betekent dit voor de Kaderrichtlijn Water, waar het nog wel lastig is om de doelen te halen, dat ligt trouwens niet alleen misschien aan de landbouw, maar er werd iets over het Drentsche Aa-gebied gezegd, volgens mij door de heer Van de Weg, maar ik weet ook dat een aantal stoffen niet uit de landbouw komen, maar rechtstreeks vanuit de lozingen die vanuit de

stad Assen komen. Maar let wel, aan het einde van de rit moet iedereen zijn steentje bijdragen en zullen we met elkaar moeten zorgen dat we doelen die we afspreken in Brussel, dat we die nakomen. Dat geldt ook voor de Kaderrichtlijn. Kortom: wij zien wel de komende tijd, en voor volgend jaar juli moet er misschien al iets liggen, er is wel wat in beweging, laat het kabinet eerst nog maar wat reageren, maar dit college ziet wel degelijk dat er in de oploop en in de aanloop naar zo'n nieuwe Omgevingsvisie een aantal bakens misschien wel verzet zullen worden in het landelijk gebied wat betreft de bescherming van een aantal zaken. Iets anders is dat je nú, zeker nog onder de huidige wetgeving maar ook onder de Omgevingswet het voorzorgsbeginsel bij de huidige stand van zaken, van de onderzoeken die zijn geweest, onvoldoende argumenten hebben om het te doen.

De voorzitter. Dank u wel. Een vervolgvraag van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker. Ja, dank u wel. Ik hoor de gedeputeerde net zeggen: er zijn geen mogelijkheden in het ruimtelijke-orderingsinstrument. En wat hebben wij als conclusie van Bout advocaten: er zijn mogelijkheden om in relatie tot het gebruik van beschermingsmiddelen et cetera et cetera. Dus wie heeft nu gelijk, zijn er wel of geen mogelijkheden? Heeft het advocatenkantoor geen gelijk? Is dat wat u zegt?

De voorzitter. De heer Brink.

Gedeputeerde Brink. Nou, voorzitter, ik probeer niet de woorden in de mond te nemen die u mij wel in de mond gelegd hebt bij uw eerste termijn, want ik ga niet aangeven wie ongelijk heeft. Ik geef aan dat er blijkbaar een verschillende interpretatie is van dat voor..., voorgangsbeginsel, nee, hoe heet dat? voorzorgsbeginsel, ja, ik ben hem even kwijt. ...het voorzorgsbeginsel, ja, hoe je dat moet interpreteren. Ik geef aan dat zowel de vraag die door de gemeente Westerveld is gesteld, als die hier in huis geboden is, alhoewel Bout trouwens ook aangeeft dat het voor een bestaande situatie nog best lastig is en dat je dan specifiek moet onderbouwen, en nogmaals, dan geeft bij ons aan, Bout zegt trouwens ook dat het meer ruimte geeft, ik zeg net dat onder de huidige wetgeving dat voorzorgsbeginsel er ook al is, lees die geitenhouderij, dat het dus niet allemaal helemaal nieuw is en dat wij aangeven, want laat ik het maar even bij ons houden, want ik vind het, het is niet aan mij of iemand nou wel of niet... Iemand interpreteert iets. Ik geef alleen maar aan wat ik vanuit onze juristen en bijvoorbeeld van dat advocatenbureau Van Doorne krijg, dat ze zeggen: het is op dit moment onvoldoende om het ruimtelijke-orderingsinstrument te gebruiken om in te grijpen in de bollenteelt. Dat is wat ik zeg. En het is aan u of u vindt welke waarde u daaraan geeft. Nog een vraag van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren. Ja, want ik leg de gedeputeerde geen woorden in de mond, want ik zeg gewoon wat de gedeputeerde zelf zegt, namelijk: hij ziet geen mogelijkheden. En dat heb ik, dat zegt hij vandaag weer en dat heb ik in mijn eerste termijn gezegd. Ja. Voorzitter, ik weet niet, maar ik kijk ook nog even naar de tijd. Mijn collega heeft misschien ook nog iets. U heeft 10 seconden. Snel praten, 10 seconden. Dank u wel, maar ik ben er.

De voorzitter. U bent klaar? Dan geef ik het woord aan de heer Jumelet.

Gedeputeerde Brink. Ik heb antwoord gegeven op de vragen die gesteld zijn.

De voorzitter. En nog een interruptie ook op de valreep van mijnheer Pruisscher, ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Ja, dank u wel, voorzitter. Want het rapport geeft ook een suggestie voor nieuwe situaties onder de huidige wetgeving en dan komen ze op een zone van ongeveer 50 meter. Daar heb ik u ook naar gevraagd. Wat zou dat nou in de praktijk voor effect kunnen hebben? Daar heb ik nog niets op gehoord.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik bedenk even wat ik hierop ga zeggen. Kijk, ik denk dat het net zo goed als nu... Laten we toch even... Want het is een stuk... En ik ga niet zeggen... Over vijf jaar kijken we misschien anders naar zaken dan nu. Er is ook iets gezegd over middelen die gevonden worden in het drinkwater en ik weet zelf waar ze wegkomen, in die zin, in het verleden is wel eens grondontsmetting gebruikt en dat soort zaken, en dan duurt het 50 jaar voordat het in de grond zit. Dus een voorzorgsprincipe snap ik, hoe je daarmee omgaat. Maar aan de andere kant kunnen wij, als het om de wetgeving gaat, moeten we ons baseren op de rapporten die vanuit erkende instanties er zijn. En ik denk dat het ook een gevoelskwestie is in hoeverre een bufferzone helpt. Er werd vanmorgen over iets vanuit Europa gesproken, over 3 meter. Nou, ik kan nu wel al aangeven: ik denk inderdaad dat zeker de bollentelers die 3 meter al meer dan aanhouden. Dat is iets anders dan dat dat voor het gevoel voldoende is. En je hebt nog een wettelijk iets, een onderbouwd iets, dan wel dat het voor het gevoel ook voldoende is. Als wij vinden dat een weg 80 kilometer moet zijn, kunnen veel mensen zeggen: maar mijn gevoel is dat het veel te snel is.

De voorzitter: De heer Bosch van de Partij van de Arbeid heeft een nieuwe vraag.

De heer Bosch: Ja, dank u wel, voorzitter. Nog even terugkomend op het onderscheid tussen bestaand gebruik en nieuw gebruik. We weten uit situaties, het areaal is aanzienlijk toegenomen in de afgelopen jaren, en ik ken situaties waarin, dat heb ik zelf ook gehoord, dat er onder een vergunning bijvoorbeeld 5 ha wordt gebruikt en vervolgens, jaar na jaar, het is een wisselteelt, nog weer 5 ha erbij, nog weer 5 ha erbij. Na tien jaar, wanneer de cyclus rond is, zit je op 50 ha, even door de bocht genomen. En ik weet ook dat er dan bijvoorbeeld een vergunning is verleend voor die 5 ha, als je kijkt naar belasting op grondwater et cetera. Wat vindt het college van Gedeputeerde Staten van deze ontwikkeling in Drenthe en vindt het college dat ook wenselijk voor de omgeving in Drenthe.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dan vraag je een oordeel die in het college in ieder geval zo breed niet besproken is. Waar we het nu over hebben is de wettelijke regelgeving in de zin: heb je voldoende ruimte als je met je ruimtelijke-orderingsinstrumentarium iets zou willen. Ik heb daarop geantwoord dat wij achten dat die kans niet groot is. Als het om bestaand of nieuw gebruik gaat, dan denk ik, dat is ook waar wij van uitgaan: op het moment dat het agrarische grond is, en een agrarisch gebruik, en of dat nou grasland, maisland, aardappels of bollenteelt is, in alle gevallen is het agrarische grond. Is het bestaand gebruik.

De voorzitter: De heer Bosch.

De heer Bosch: Ja, voorzitter, laatste keer hoor. Ik heb die vragen expliciet aan meerdere juristen gesteld en die zitten toch wat anders in die wedstrijd. En de vraag is dan wel even van: hebben we het dan alleen maar... Het is ook niet toegestaan om zomaar op alle essen, en dat is meer

vanuit cultuurhistorische overwegingen, om daar bijvoorbeeld boomkwekerijen neer te zetten. Dus daar zit wel degelijk licht tussen. Dus ik ben even aan het zoeken. Ik ben geen jurist, ik ben ook geen agrariër, dus ik ben ook even aan het zoeken van ja, hoe moeten we dit nu ook als Staten duiden.

De voorzitter. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Brink. Ja, voorzitter, ik kan niet anders dan... Ik raadpleeg onze juridische ondersteuning en wat in het gebruik ook van trouwens onze Omgevingsvisie en onze Verordening staat is: wanneer is het landbouwgrond dan wel wanneer zijn het tuinbouwgewassen, want als je trouwens met coniferen en heesters en dat soort dingen, dan krijgt het inderdaad een andere bestemming. Daar zeggen we trouwens ook iets over in onze Omgevingsvisie en de Verordening. Maar op het moment dat het agrarisch gebruik is, dan is het mij, tot nu toe, is agrarisch gebruik alles wat een agrarisch product en wat onder de agrarische sector geteeld wordt, behoudens tuinbouw. En dan kan je zeggen: bloembollen kunnen ook tuinbouw zijn, laat dat helder zijn, maar de definitie nu is agrarisch gebruik, en dan is het een bestaande situatie. En ik kijk misschien nog even naar links, naar onze jurist die mij dan ondersteunt, maar volgens mij is dit de setting. Voorzitter, wat mij betreft in eerste termijn voldoende.

De voorzitter. Hartelijk dank, gedeputeerde Brink. Ik geef graag het woord aan gedeputeerde Jumelet voor een hele korte bijdrage. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet. Dank u wel, voorzitter. Voor mij twee dingen die nog ook moeten worden beantwoord. De eerste is de vraag naar de beweegredenen voor het hoger beroep, volgens mij werd die vraag net gesteld door de heer Van de Weg. Dat betreft de rechtbank Noord-Nederland, die geoordeeld heeft dat een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming benodigd is voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nabij een Natura 2000-gebied. Die uitspraak, we hebben net even met elkaar hier wat gedebatteerd ook over het gebruik van grond, agrarisch gebruik, en de uitspraak van de rechtbank die zegt met zoveel woorden dat het als een project moet worden gezien binnen de Wet natuurbescherming en Habitatrichtlijn en dat is toch wel iets waarvan heel veel anderen nog wel weer een andere opvatting hebben. En eigenlijk die discussie die we net hebben, willen we overal beslechten en daarom hebben we hoger beroep ook ingesteld, om écht duidelijkheid te krijgen op dit punt. Moet dit als project worden gezien of is het, zoals het dan wordt gezegd, voortgezet, regulier agrarisch gebruik, ook als het gaat om wisselteelt. Dat is een discussie die niet beslecht is door de uitspraak alleen, want dat ziet op namelijk heel Nederland, op alle agrarische gronden die gebruikt worden, en daarom hebben we met elkaar ook hoger beroep ingesteld en ik bedoel ook goede afstemming met andere provincies om dat ook helder te krijgen, wat dan uiteindelijk de strekking is van de uitspraak. Ik wil dit wel even goed onderstrepen, dus het is niet omdat wij onze inwoners niet serieus zouden nemen, want die, ik zeg niet dat u dat zei, maar dat zeg ik dan maar even hier, maar vooral om misschien vooral helder te krijgen waar we het met elkaar over hebben. En daarnaast is er dan ook als nevensdoel om meer duidelijkheid te krijgen over de vergunningplicht voor lichte teelt en daarbij behorend de drainage en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In dat hele complex is het denk ik zeer interessant om daar ook de Raad van State als laatste een uitspraak over te laten doen en dat is onze intentie, voorzitter. Dat is wat betreft de beweegredenen voor het hoger beroep. Tweede punt. Heel kort, zal ik zeggen. We hebben natuurlijk al een heel lange tijd discussie ook over de bollenteelt, gebruik van agrarische gronden en de belasting ook voor de directe omgeving. Ons is gevraagd door het ministerie om de pilot uit te voeren met al die partners, ik ga ze niet allemaal opnoemen, maar het zijn waterschappen, gemeenten, TBO's,

zeker ook die andere, nee, ik ga ze niet allemaal opnoemen, mevrouw Kleine Deters, maar even een korte som even daar toch maar op losgelaten, zodat u weet wie er ongeveer allemaal aan tafel zitten. Die pilot, die voeren we uit namens het ministerie, met al deze partners, en ook het ministerie is erbij aanwezig. We weten ook allemaal dat we een keer van start moesten gaan en ik hoor hier in ieder geval ook iets zeggen ook over: heb je als GS nou wel contact met de partijen die ook vandaag hebben ingesproken? Ja, wel degelijk, want we hebben met elkaar geconstateerd, toen we van start gingen, dat een aantal partijen niet aan tafel zaten. Om moverende redenen, die lagen ook bij henzelf maar ook bij ons, want we wilden van start. Daarom hebben we ook met de commissaris afgesproken, die ik zelf heb gevraagd om dat te doen, om ook dat gesprek op gang te brengen. Dat zien we op Westerveld maar ook op andere gemeenten en volgens mij loopt dat gesprek en zijn ook naar mijn weten de meeste partijen hier ook aanwezig bij die gesprekken. En dat helpt in ieder geval om met elkaar, elkaar ook serieus te nemen, voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel. Een vraag van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker. Ja, de gedeputeerde heeft het over de gesprekken die de commissaris voert in Westerveld maar ook in andere gemeenten, maar ik begrijp dat het beperkt is tot Westerveld. Klopt dat?

De voorzitter. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet. Voorzitter, nee, want het is de Drentse bollentafel inmiddels geloof ik, dus er zijn ook vele anderen bij aangesloten. Ik ben er zelf ook bij aangesloten en ik denk dat het goed is om hier te zeggen dat het ook weer in groepen uiteen is gegaan. Ik constateer alleen maar dat dat heel breed is ingestoken met allerlei werkgroepen of in ieder geval weer groepen en we proberen daar met elkaar ook in die zin ook voortgang in te krijgen. Klopt, voorzitter. inbreken

De voorzitter. Nee, maar u mag inderdaad niet inbreken, u..., nee, nee. Nee, ook niet, maar dan moet u eventjes apart gaan staan, dat we er geen last van hebben. Even naar de gang. Mevrouw Kleine Deters van D66 heeft een vraag.

Mevrouw Kleine Deters. Ja, mijnheer Jumelet, ik worstel nu heel erg met de woorden die mijnheer Brink uitgesproken heeft namens GS. U spreekt ook namens GS. Is het geheel niet in strijd met het streven naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw, mevrouw Boer uit Eesergroen had het daar ook al over, als wij dit allemaal gaan toestaan. Op andere aspecten zal ik terugkomen in tweede termijn. Maar u bent warm pleitbezorger voor de natuurinclusieve kringlooplandbouw, dan moeten we hier toch een herbezinning hebben?

De voorzitter. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet. Voorzitter, als u mij vraagt naar de natuurinclusieve landbouw, dan hebben we denk ik met elkaar daar veel oog voor en werken we daar samen aan, met heel veel agrarische ondernemers. En niet alleen met de agrarische ondernemers, maar ook andere overheidspartners zoals waterschappen. Vandaag gaat het over het ruimtelijk aspect. Daar ging ook het onderzoek op uit en daar is ook een rapport op gemaakt. Collega Brink heeft er denk ik net duidelijk op aangegeven wat de mogelijkheden zijn en daarnaast proberen we met elkaar vanuit de pilot, want daar begon ik zelf over en daar heeft een aantal van u ook naar gevraagd,

proberen we met elkaar ook daar stappen in te zetten en dat zijn twee sporen, en tegelijkertijd zeggen we ook met elkaar dat we horen wat er leeft en we proberen aan de tafel met de commissaris daar ook stappen in te zetten.

De voorzitter. evrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters. Dank u wel, voorzitter. Ik probeer het niet vanuit de hokjes of welke portefeuille of dergelijke te benaderen, maar vanuit het algemeen belang voor Drenthe. En we hebben met z'n allen gekozen, en u bent daar de voorvechter, het boegbeeld van, om te gaan en staan voor de natuurinclusieve kringlooplandbouw, dan maakt het mij niet uit of het vanuit ro of de water of welke ook, dan hebben wij toch een herbezinning op de hele bollenteelt, sier- teelt, te doen.

De voorzitter. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet. Ja, voorzitter, het kan een herhaling zijn van zetten, maar collega Brink heeft denk ik net helder gemaakt hoe het college heeft gesproken. Als het gaat om de vraag van: wat is nou, want daar reageerde ik net ook op, de beweegreden om in hoger beroep te gaan, heb ik ook duidelijk proberen te maken dat wij ook met elkaar zoeken: moeten we het als wisselteelt zien, moeten we daar een vergunning voor hebben, is het een project? Dat maakt nogal wat uit. De uitspraak van de rechtbank is duidelijk daarin, maar nog niet voor alle aspecten daarin, en daarom willen we daar ook een duidelijke uitspraak over. Dat kan ons helpen, zeker als het gaat ook om instrumenten die we kunnen inzetten.

De voorzitter. Dank u wel. We gaan verder met een vraag van mevrouw Slagt, GroenLinks.

Mevrouw Slagt. Ja, voorzitter, meerdere partijen hebben gesproken over politieke wil en mogelijkheden, beproefde mogelijkheden, een meerderheid in mogelijkheden om mee te nemen richting de nieuwe Omgevingswet daar, en heeft GS ook de politieke wil om hiernaar te kijken?

De voorzitter. Gedeputeerde Jumelet. Mevrouw Kleine Deters, wilt u niet erdoorheen praten?

Gedeputeerde Jumelet. Voorzitter, volgens mij hebben we dat net uitgesproken namelijk, dus in die zin denk ik dat er geen misverstand ook over is.

De voorzitter. Volgende vraag van mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt. Het antwoord is nog niet helder: ja of nee?

Gedeputeerde Jumelet. Ja.

De voorzitter. De volgende vraag is van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker. Ja, ik sta hier om even wat op te helderen, misschien dat de gedeputeerde dat ook niet precies wist, maar de gesprekken van de commissaris beperken zich tot Westerveld en andere gemeentes zijn niet betrokken. De inwoners van die gemeentes.

De voorzitter. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, nou, over uw hoofd, richting mevrouw Kolthoff: als dat zo is, dan heb ik het verkeerd uitgedrukt. Ik zie namelijk inderdaad meer mensen van buiten Westerveld aan tafel. Dus als het inderdaad ziet alleen allereerst op de inwoners van Westerveld, dan is dat een verkeerde voorstelling van zaken, excuus daarvoor, maar aan de tafel zitten natuurlijk allerlei andere mensen, ook vanuit andere verantwoordelijkheden aan tafel. Ik denk dat dat wel zo is, want niet iedereen komt uit Westerveld, dat is misschien dan te simpel gedacht van mij, maar even ter verduidelijking. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de heer Van de Weg, SP.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Ik moet even mijn... Even voor de gedeputeerde: volgens onze, volgens mijn informatie bestaan er mogelijkheden om spuitvrije zones in te stellen op agrarische percelen die in de omgeving liggen van woningen. In het kader van een goede ruimtelijke omgeving of Verordening, kan namelijk ook het aspect gezondheid meegewogen worden. Heel normaal, om dan een afstand van minimaal 50 meter te gebruiken. Wij realiseren ons, zolang die Omgevingswet er nog niet is, dat dat des gemeentes is, maar de provincie zou daar bij de gemeenten wel heel erg sterk op aan kunnen dringen, om dat bij de bestemmingsplannen in ieder geval nu alvast mee te nemen. Hoe kijkt u daartegenaan?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, voorzitter, dit zijn vragen, net denk ik ook in de beantwoording van mijn collega Brink aan de orde geweest, dus ik denk dat het overbodig is om die vraag te beantwoorden nu.

De voorzitter: Dank u wel, was u aan het einde van uw betoog?

Gedeputeerde Jumelet: Ja, dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dat is heel erg mooi, want dan geven we nu heel kort het woord aan de sprekers. Die mogen 1 minuut reflecteren op dat wat er gezegd is en ik geef graag als eerste het woord aan mevrouw Boer, als ze wil. Maar ze mag ook passen. Niet? Wel? Ja, 1 minuut vanaf het spreekgestoelte alstublieft, en daarna vraag ik de heer Six naar voren, als hij dat wil. U mag naar het spreekgestoelte.

Mevrouw Boer (inspreker): O, God. Ja, het is wel lastig, we krijgen natuurlijk heel veel informatie, er zit ook heel veel herhaling in. Je probeert... Ik hijg ervan, van dat stukje. Da's ook wel erg. Je probeert je natuurlijk als burger in korte tijd als een dolle in te lezen in de materie. Dat valt niet altijd mee. We hebben ons best gedaan, denk ik. Ik werk bij de politie, niet als politieagent, maar op HR. En ik werk voor de regionale recherche en mijn toenmalige baas, inmiddels is hij weer vervangen, maar hij heeft een lange tijd in de opsporing gewerkt, en die had altijd de mooie uitspraak: als regionale recherche moeten wij 'top of the bill' zijn. En hij zegt altijd: wij zijn schatplichtig, niet alleen aan de overige diensten van de politie, want als regionale recherche heb je een expertise die je wilt uitleren aan de rest, maar vooral natuurlijk aan de burgers. En misschien klinkt het wat emotioneel, maar als ik dit allemaal zo aanhoor, dan... ..naar de verhalen, sorry hoor, ja, dan wil ik u eigenlijk allemaal de vraag stellen: hebt u nu het gevoel dat u schatplichtig bent aan de burgers, en hebt u dan het gevoel dat u daar aan voldoet. Dat is eigenlijk de, ja, zeg maar, het pleit en de oproep die ik aan u wil doen.

De voorzitter: Hartelijk dank, mevrouw Boer. Ik geef graag het woord aan de heer Six, als hij dat wil, voor zijn minuut. Gaat uw gang.

De heer Six (inspreker): Dit is toch wel een feestje van de Drentse democratie. In de rij voor de lunch heb ik met mijnheer Schoenmaker nog even gezellig gesproken dus dat kan allemaal geschrapt worden, wat daar aan onwelgevallige woorden gezegd zijn. Dat is even dat punt. Mijn vraag was dus om bestuurlijke wil te tonen. Nou, die heb ik hier links niet gezien. Dat is wel duidelijk, helder verhaal, ze willen gewoon niet. Ik merk hier aan de overkant dat die bestuurlijke wil, ik denk dat die er wel is. Dus ik zie echt een verschil. Ja, en dan is het een kwestie van de verkiezingen afwachten en er moeten gewoon wat mensen gewisseld worden die dit gewoon wel voor elkaar willen krijgen. En nou, en daar, over alle instrumenten, technisch en juridisch, daar heb ik het hier niet over, het is gewoon een kwestie van wil die hier ontbreekt links van me. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank. We gaan verder met mevrouw Kolthoff, die staat ook al gereed voor haar minuut.

Mevrouw Kolthoff (inspreker): De crux zit, wat ik vandaag heb gehoord, komt bij mijnheer Pruischer vandaan, die heeft gezegd over het gezondheidsverhaal: aannemelijk maken. Ik kan u vertellen, dat had ik in het eerdere verhaal niet gezegd, de omwonenden van de NoordLheederes zijn ook een rechtsprocedure begonnen. Heel vervelend dat je dat moet doen. En we zullen er alles aan doen. En het komt dus tot een rechtszaak om aannemelijk te maken dat de gezondheidsproblemen echt een issue zijn. En we hebben dat wel gedaan na een heel traject binnen de provincie, waarvan ik wel moet zeggen dat dat heel netjes is afgehandeld door de Commissie rechtsbescherming. Die heeft het provinciebestuur nog wat vinger, tik op de vingers gegeven, wat suggesties gegeven. Maar wij gaan ermee door, gewoon omdat wat Henk Baptist bij zijn inleiding al zei van: ja, als het niet politiek wordt opgelost, dan moeten wij het via de rechtsprocedures doen. We gaan het afwachten. Dank u wel.

De voorzitter: U ook hartelijk dank, en dan als laatste de heer Dukker. Is hij nog aanwezig? Nee, hij is niet aanwezig, dus dan gaat dat niet meer gebeuren. Maar wie wel aanwezig zijn dat zijn de commissieleden en wij gaan over naar de tweede termijn. Eén minuut, mag vanaf de plek, en ik begin bij de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik hoorde net het woord bestuurlijke wil vallen. Ik wil ook nog even weer terug naar politieke wil en ik denk dat ik de observatie deel dat de politieke wil aan deze kant in ruimere mate aanwezig begint te komen. En ik wil toch nog even terug naar dat rapport Remkes. Niet alles kan overal. En onze partijgenoot Rudy Rabbinge, vooraanstaand landbouweconoom, heeft ook al duidelijk aangegeven, ook in een opiniestuk van begin dit jaar, dat we in Nederland echt heel goed moeten gaan kijken over wat we waar gaan doen met onze landbouw, welke gronden gebruiken we waarvoor. En daar wil ik een vurig pleidooi voor doen om in de aanloop naar een volgende periode, voor die nieuwe Omgevingsvisie, om ook echt die politieke wil te tonen om alle belangen, landbouw, natuur, wonen, om dat op de juiste manier met elkaar in te vullen. Dus niet specifieke nieuwe vragen. Maar dit is een vurig betoog om dat met elkaar op te pakken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende spreker, D66, mevrouw Kleine Deters, uw minuut.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik zit ook nog wat te overdenken wat er net allemaal gezegd is en ik ben dan toch wel... Ik word er wel een beetje stil van en ik vind het ook wel een beetje triest. We hebben toch een visie op hoe Drenthe eruit moet zien. We willen in onze provincie een schone leefomgeving, schone lucht, schone bodem, schone grond en of dit nu vanuit het juridische, volksgezondheid of welk deel... We kijken naar onze provincie als geheel. Ja, en dan zijn er zaken aangegeven, dan vind ik het verbijsterend, hoe toch ook vanuit GS zaken beschouwd worden. Ik heb in de eerste termijn gezegd: laten we nu inderdaad eens het debat voeren over wat wél kan. Laten we nu onze bestuurlijke en onze politieke verantwoordelijkheid nemen ter bescherming van de inwoners en daadwerkelijk invulling geven aan die gezonde leefomgeving. Mijnheer Brink noemt geen verschil in provincie. Mijnheer Brink, ik zat te kijken, in 1991 is de heer Bé Meems uit Dwingeloo hier als Statenlid geïnstalleerd. Die had het toen al over de bollenteelt op de Dwingelderes. We zijn 21 jaar verder en mevrouw Kolthoff heeft het over de Lheederes, mijnheer Six had het over de Aalderes.

De voorzitter: Wilt u afronden?

Mevrouw Kleine Deters: Hoezo beschermen we ons, afrondend, cultuurhistorisch... Nou, in zijn totaliteit: ik vind het onbegrijpelijk, uw beantwoording, en ik zou inderdaad een dringende oproep doen om het werkelijk eens aan te pakken en dan denk ik dat ik met collega Bosch moet concluderen dat de politieke wil blijkbaar aan deze zijde groter is dan bij GS, en ik zal in ieder geval gaan nadenken over of we een motie vreemd of anderszins richting PS, de volgende PS-vergadering in zullen dienen. Ik ben echt een beetje sprakeloos.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met GroenLinks, mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Ik sluit mij naadloos aan op D66 en de PvdA. En daarop verdergaand vind ik dat we verantwoordelijkheid moeten nemen als PS, want we kunnen onze inwoners niet meer in de kou laten staan. We moeten naar een schone en gezonde leefomgeving. Het initiatiefvoorstel waarover ik sprak van Friesland is aangenomen in oktober 2021 in Friesland en die heet: Naar een schone en gezonde leefomgeving: afbouw gebruik van pesticiden in Friesland 2021-2030, met een duidelijke doelstelling. En laten we daar de Drentse variant van maken. En als er geen bestuurlijke wil is, dan nemen wij het heft in eigen hand.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kleine Deters heeft een vraag aan mevrouw Slagt?

Mevrouw Kleine Deters: Ja.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Mevrouw Slagt, terecht dat u het voorbeeld Friesland noemt. Mijn spreektijd was te kort, maar ik had zelf het voorbeeld Overijssel willen noemen. Ter bescherming van de essen zijn daar al lang geleden besluiten genomen om geen teelt op de essen toe te staan. Bent u daar ook bekend mee en zou het ook voor Drenthe een overweging kunnen zijn?

Mevrouw Slagt: Ik laat mij...

De voorzitter: Eén moment, mevrouw Slagt. Een mooi trucje van mevrouw Kleine Deters. Voor deze keer laat ik het toe, mevrouw Slagt mag heel kort antwoorden en dan gaan we verder.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, het lijkt me heel verstandig als we deze initiatiefvoorstellen van andere provincies als Statenleden met zijn allen met elkaar delen.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ja, dank u wel, voorzitter. Wij komen ook tot de conclusie dat we, als we de juridische middelen wel hebben, maar als de politieke wil ontbreekt, dat we ook niks opgeschoten zijn. En ja, het is echt een teleurstellende reactie van het college. De gedeputeerde zegt: ik heb geen juridische mogelijkheden. Wij zouden graag als PS of wij als fractie, maar kunt u PS die juridische onderbouwing sturen, want we zouden het graag lezen. En tot slot, we hebben gehoord dat de problematiek over heel Drenthe wordt uitgespreid, niet alleen Westerveld maar ook Coevorden, Midden-Drenthe hebben we insprekers van gehad, en wij denken dat het goed is dat de commissaris haar gesprekstafels ook daar neerzet en graag een reactie van het college daarop.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de SP, de heer Van de Weg.

De heer Van de Weg: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik sluit me aan inderdaad bij, nou toch, op zoek, het informeren nog weer, het opzoeken van de grenzen. Wij zijn ons, ik ben me ook heel bewust van: we hebben drie rollen als volksvertegenwoordigers: kaderstellend, controleren, volksvertegenwoordigen. Als volksvertegenwoordiger heb ik vaak de neiging om toch dan, en zeker op dit onderwerp, zeker wat emotioneel te reageren. Ik heb wat dat betreft ook heel veel respect voor mijn collega Pruisscher die daar wat klinischer, ik wil niet zeggen dat hij dus daar niet bezorgd om is, maar hij reageert er wat klinischer in. Ja, ik heb, de grenzen opzoeken... En ik ben me ook bewust wat er gezegd werd inderdaad over die schatplichtigheid, ja, ik denk inderdaad dat wij rentmeester zijn van deze aarde en ook dat wij de aarde voor onze kinderen in bruikleen hebben, dus wat wij overgeven aan de generaties na ons. En daar maak ik me dus, als we met dit soort dingen doorgaan, zoals we ook met de stikstof, we zien het met PFAS, ik noem het nog maar eens een keer, al dat soort dingen: het moet eerst weer de wal zijn die het schip keert. Blijkbaar kunnen we niet anders. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan naar de heer Vegter, CDA.

De heer Vegter: Ja, dank u wel, mevrouw de voorzitter. Mijnheer Van de Weg vergeet nog even de industrie en de mobiliteit. Dat gaat ook maar door, en velen hier dragen ook in negatieve zin bij aan de gezondheid door met de auto naar deze zaal te komen. Maar goed, er zijn dus zorgen en er is grote behoefte aan ingrijpen. Ja, we zijn schatplichtig, om dat maar aan te geven. De oproep om biologische teelt te stimuleren als je het over de bollen hebt, helpt daar ook zeker bij. Wat dat betreft hebben wij mevrouw Boer ook heel goed gehoord. Om naar dat instrumentarium te kijken is Bout gevraagd om een rapport te schrijven, maar Bout heeft dus broddelwerk geleverd. Want: GS heeft hier juridisch naar gekeken. Die constateert dat Bout ten aanzien van de mogelijkheden binnen de nieuwe Omgevingswet kennelijk suggestief is en op punten een nadere onderbouwing en uitwerking mist. En daarom zou ik de partijen die dit punt hebben geagendeerd in overweging willen geven om op dit punt een aanvullend onderzoek te laten doen, om dat gewoon helemaal helder te krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, D66, heeft een vraag aan de heer Vegter.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, voorzitter, ik ben wel wat verbaasd over de uitspraak. Het rapport is een opdracht van zeg maar PS, via de Commissie van Onderzoek. Is dan niet de eerste stap dat PS of de Commissie van Onderzoek zelf met Bout advocaten in gesprek moet of wij vinden dat er broddelwerk geleverd is?

De voorzitter: De heer Vegter.

De heer Vegter: Ja, voorzitter, mevrouw Kleine Deters heeft mij volgens mij heel goed gehoord. Dat is precies wat ik bedoel. Er is dus kennelijk broddelwerk geleverd aan PS, naar de mening van GS. Dus met andere woorden: PS zou nu opdracht moeten geven tot een aanvullend onderzoek, om precies helder te krijgen wat wél kan in die nieuwe Omgevingswet.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Een gesprek lijkt me dan de eerste stap.

De voorzitter: De heer Vegter.

De heer Vegter: Het is de indieners te doen om, als ik het heel zwart-wit zeg, GS in beweging te krijgen. Dit rapport biedt daarvoor onvoldoende basis en ik heb in mijn eerste termijn ook gezegd: jongens, dit is het rapport van één advocaat, let op: het zou best kunnen dat een andere advocaat nog met wat andere constatering komt. Ik zou zeggen: we moeten als PS zorgen dat we het volledig helder krijgen, en dat betekent aanvullend onderzoek, punt.

De voorzitter: Hartelijk dank. We gaan naar de heer Schoenmaker van Sterk... O, één moment, er is een vraag van de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ja, ik ben nog even benieuwd naar de visie van mijnheer Vegter als we kijken naar, los van de juridische mogelijkheden en onmogelijkheden waar dit rapport over ging: bent u het niet met mijn tweede termijn eens of in ieder geval de opvatting eens dat we ook als Staten heel goed moeten gaan kijken wat wij qua visie en toekomstperspectief moeten met, en dat is dus feitelijk ook mijn vraag 3, of onze vraag 3, wat wij in de toekomst moeten met het in elkaar puzzelen van alle belangen in de provincie. Dat is namelijk vraag 3 die hier staat.

De voorzitter: De heer Vegter, is het u duidelijk? Mij niet helemaal, maar ik hoop u wel.

De heer Vegter: Nou, weet u, het is behoorlijk complex als je alles meeneemt. We hebben in gang gezet de pilot duurzame bollenteelt, daar staan we met elkaar ook achter. We willen kijken straks wat dat gaat opleveren. We hebben hier ook al een keer geconstateerd: uitbreiding van bollenteelt in Drenthe zou eigenlijk niet moeten. We hebben ook al een keer gezegd dat we de tijd van het eten van bloembollen al ver achter ons hadden gelaten en dat we zouden moeten gaan, ervoor moeten gaan, zeker met een wereldbevolking die steeds verder uitdijt en daarmee trouwens ook steeds meer de aarde vervuult, maar dat we daar voedsel voor moeten produceren, dat het dus ook een slechte ontwikkeling is dat we inperkingen leveren in de landbouwsector. Joh, het is zo mega-ingewikkeld, maar we willen het wel gewoon helder hebben. En als je dan alleen bij de bollenteelt blijft, dan zou ik zeggen: doe wat ik gezegd heb.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Bosch nog in laatste instantie.

De heer Bosch: Mijn vraag was wellicht diffuus maar het antwoord komt prima aan. Dank u wel.

De voorzitter: Heel fijn. We gaan verder met de heer Schoenmaker, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ja, voor ons is vooral belangrijk het gezondheidsaspect, dat daar dat onderzoek op dit moment opgepakt wordt vanuit de Tweede Kamer, daar zijn we gewoon ontzettend benieuwd naar. Projecten zoals in Friesland genoemd door de fractie van GroenLinks, is goed, maar wij hechten ook heel veel waarde aan het project duurzame landbouw 2030. Het project van de ROL, Regionaal Onderzoek Lelieteeelt, is daar natuurlijk een groot voorbeeld van, want de sector wil zelf ook af van de gewasbeschermingsmiddelen en dat wordt ook al steeds minder. Dus wij hechten daar heel veel aan. Maar we zijn vooral heel erg... Op dit moment wordt er wel heel veel gekeken naar wat voor mogelijkheden er zijn, wat is er juridisch, ik deel die mening ook wel van het CDA dat hoe meer kennis op dat vlak bekend is, dat het handig is. Maar de hamvraag is eigenlijk: zijn de angstgevoelens die er leven gegrond, ja of nee. En daar zou het onderzoek wat ons betreft vooral op gericht moeten zijn en daarna pas conclusies trekken over de rest.

De voorzitter: Hartelijk dank. Het woord is aan de heer Koopmans, PVV.

De heer Koopmans: Dank u, voorzitter. Het woord belangenafweging is een aantal keren gevallen. En zoals één van de sprekers ook al heeft gezegd: er wordt over de bollenboeren gesproken en te weinig met de bollenboeren. En dat geldt niet alleen in dit dossier, dat geldt ook in het stikstofdossier. De boeren zijn een beetje het kind van de rekening. Zij vervuilen de grond, ze nemen grond in beslag, grond waar we liever huizen gingen bouwen. Mevrouw Kleine Deters gaf keurig aan: landbouwgrond zou in Drenthe landbouwgrond moeten blijven. En dan denk ik: ja, zet er dan ook geen zonneparken op. Dus het probleem zit hem bij de verdringing van de boer van de terreinen die hij heeft. En dat komt door meer mensen, meer wegen, meer auto's, noem maar op. Dus als we gewoon de, ja, de koe bij de kop pakken en hem de goede kant op duwen, zodat we een beetje ruimte creëren voor de boeren, dan kunnen ze ook wat. En dan nog het puntje: waarom verbouwt een boer nou veel meer bollen in plaats van mais of aardappelen: gewoon omdat het meer opbrengt. En die simpele redenatie, ja, daar kun je de boer niet voor aansprakelijk stellen. Hij wil ook leven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan naar mevrouw Zwaan, VVD. Ja, inderdaad, over het hoofd gezien. Excuus mijnheer Pruisscher, van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Hoe durft u toch eigenlijk, voorzitter, maar goed. Ja, je zult toch ineens het verwijt krijgen dat je klinisch bent, terwijl ik helemaal niets met artsen heb of zo, maar misschien wel wat, ik las net, cool observerend. Ja, dat kan helpen als alle emoties hoog oplopen. De typing van het CDA, die werp ik wel een beetje van mij, dat dit broddelwerk zou zijn, want volgens mij heeft het college ook heel duidelijk aangegeven dat de conclusies gewoon in hoofdlijnen worden gevolgd. Waar de aanvulling ligt, zit volgens mij in het definiëren van het zorgprincipe. En dat juist GS daarnaar heeft gekeken, is dat haalbaar, en tot de conclusie komt dat dat niet het geval is. Ik steun wel de oproep van mevrouw Zuiker om ons dat dan ook te laten zien hoe dat zit en misschien kunt u daarin ook meenemen de opmerking van de heer Baptist, dat er van Europees recht ook rechtstreeks werkende regels zouden gelden. Ik realiseer me dat dat meteen weer een wat ingewikkelder vraag is, maar misschien staat daar al wat van in het systeem. Volgens mij was dat het, voorzitter, dank u.

De voorzitter: Dank u wel, we gaan door naar mevrouw Zwaan, VVD.

Mevrouw Zwaan: Ja, dank u wel, voorzitter. College, dank voor de uitgebreide beantwoording. Het heeft onze fractie niet op andere gedachten kunnen brengen dan de conclusies die GS ook stelt naar aanleiding van het rapport van advocatenkantoor Bout over de bollenteelt. Ik hoor heel veel partijen zeggen de visie op belangen, ik hoor het ook net mijn collega van de PvdA weer eens noemen, van de belangen in de provincie. Wat willen wij waar. Maar ik zou dan heel graag de tegenvraag willen stellen: maar waar blijven dan die belangen van de agrarische sector? Mijnheer Koopmans gaf daar ook al iets over aan. Wie denkt daar dan over na? Want er wordt heel makkelijk overheen gesproken. Er wordt niet met ze gesproken maar over ze gesproken, en het lijkt wel een beetje alsof we met de wind mee waaien en dat maar even uit het oog verliezen. Ik vind dat, mevrouw Kleine Deters sprak over 'ik ben een beetje sprakeloos van de reactie van GS', maar ik ben wel een beetje sprakeloos van hoe makkelijk daar overheen gefietst wordt, om het zo maar even te zeggen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dat roept een vraag op van mevrouw Kleine Deters van D66 en daarna mag de heer Bosch. Maar eerst mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, we zijn denk ik inmiddels gewend dat mevrouw Zwaan altijd roept van alsof we over de boeren besluiten. Volgens mij heeft niemand dat aangegeven, ook de bollenboeren hadden kunnen inspreken, we spreken ook over de inwoners die er niet bij zijn, vanuit onze visie op Drenthe, dus ik vind het wel bijzonder dat u, bij welk debat ook, welk onderwerp ook, zegt dat we altijd maar over de boeren spreken zonder met de boeren te spreken. Ik zou graag daar nadere duiding van u over willen, want ik vind dat u nu iets suggereert waar ik mij niet in herken.

De voorzitter: Mevrouw Zwaan, VVD.

Mevrouw Zwaan: Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, mevrouw Kleine Deters, ik heb één spreker heel duidelijk horen zeggen dat die van horen zeggen had dat die boer bollen teelt, dat we maar aan kunnen nemen dat, er worden aannames gedaan. Ik constateer dat dus wel, ik hoor dat dus wel en ik constateer dat en dat is een constatering, en ik geloof dat ik daar mijn mening en mijn inbreng over mag hebben, en dat is wat ik constateer.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan naar de heer Bosch, Partij van de Arbeid, heeft ook een vraag aan mevrouw Zwaan.

De heer Bosch: Ja, nou ja, allereerst, ik vind die kwalificatie eigenlijk wel een beetje storend want, en dit sluit aan bij wat de heer Koopmans net zei, ik vind dat we een keertje weg moeten van het frame dat er niet over landbouw en de agrarische sector wordt nagedacht. We hebben het potverdorie iedere vergadering over de landbouw en ik meen me ook te herinneren dat bij het vorige debat over bollenteelt ook de bollentelers duidelijk een duit in het zakje hebben gedaan. Dus ik vind het eigenlijk stuitend dat u nu met dit betoog komt, dat wij over de rug van de agrariërs en de bollentelers dit debat voeren. Ik kan hier niet bij. Het is geen vraag, maar ik stoor me hier mateloos aan.

De voorzitter: Dank u wel. Wil mevrouw Zwaan nog reageren.

Mevrouw Zwaan: Ja, voorzitter, dank u wel, ik zou daar graag op willen reageren. U heeft mij niet horen zeggen dat wij hier niets voor de landbouw doen. Dat heeft u mij absoluut niet horen zeggen. Ik ben me heel goed bewust van wat wij hier allemaal doen en wat er allemaal al loopt en waar we allemaal mee bezig zijn. Maar ik constateer wel dat er heel veel op gevoelens en emotie wordt gesproken, dat is wat ik gewoon constateer. Dat is mijn constatering en daar mag ik mijn inbreng op geven in dit debat en ik kan mij daarin wel een beetje aansluiten bij mijnheer Koopmans: ik vind ook dat als er een onderzoek moet plaatsvinden, dat we echt moeten kunnen, gebaseerd op feiten kunnen moeten constateren dat het gezondheidsrisico's heeft, daar heeft de heer Vegter ook het een en ander over gezegd. Daar heeft ook de heer Pruisscher het een en ander over gezegd. Dat hoort u mij niet zeggen dat ik daar niet voor ben. Er is geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat onze fractie niet achter de gezondheid van onze inwoners gaat staan of daar voor gaat staan om te zorgen dat dat in orde is. Dat hoort u ons niet zeggen. Wat ik alleen zeg is dat we het debat op dit moment heel erg op gevoelens en emotie voeren en dat vind ik jammer. Daar moeten we juist van wegblijven want dat is een frame. En dat is wat ik constateer.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zwaan. Dan concludeer ik dat wij de tweede termijn hebben gehad en dan gaan wij over naar het college.

De heer Camies: Ja, voorzitter, het is weer zover. U vergeet toch weer een partij hè.

De voorzitter: En mijnheer Camies heeft nog een nabrander. U moet zich ook niet elke keer helemaal onderaan neerzetten. Maar wederom excuus. Ik ga er nu echt heel erg goed op letten. Het woord is aan de heer Camies voor zijn ánderhalve minuut, hé.

De heer Camies: Prima, volgende keer beginnen we gewoon de lijst aan de onderkant en dan lossen we dat probleem ook op. Ja, de indieners vangen duidelijk bot. Prima. Dat ze het antwoord niet bevalt en vervolgens dat schuiven onder een gebrek aan politieke wil vind ik wat kort door de bocht. Ik vind het juist getuigen van politieke wil dat ze actiegroepen vermomt als omwonenden, zich niet laten beïnvloeden daardoor. En wij sluiten ons dan ook als JA21 naadloos aan bij het college. En de antwoorden van het college waren wat dat betreft zeer verhelderend. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Camies. Dan gaan wij nu wel over naar het college voor de 3 minuten beantwoording van de vragen en de reactie op de tweede termijn. Het woord is aan gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik hoop dat ik dat in 3 minuten kan doen. Want er is best wel wat gezegd en ik moet eerlijk wezen, de heer Camies doelde daar ook op, ik wil hier niet de indruk wekken dat het college niet serieus neemt wat hier gezegd is en ook de onrust die bij omwonenden, en of je nou van Lhee komt of vanuit Dwingeloo of vanuit Coevorden, of het maakt ons niet uit: wij nemen dat wel zeker serieus. Ik wil ook niet spreken van winnaars of verliezers. Ik sta hier niet om gevoelens... Ik probeer wel gevoelens misschien over te brengen, maar tegelijkertijd kunnen wij als het over ruimtelijke ordening gaat niet anders dan de wet volgen. De heer Pruisscher heeft daar iets over gezegd in de zin van: wanneer kun je wel of niet dat beginsel toepassen? Daar gaat het om, en dat heb ik getracht duidelijk te maken en op de vragen van u, mevrouw Zuiker, en ook van de heer Pruisscher: ja, dat kunnen wij toezenden, ja, we kunnen ook kijken wat het Europese recht betekent, natuurlijk wil ik die duiding geven. Ik heb net al gezegd: ik sta hier naar eer en geweten. Maar ik neem wel afstand van, dus nogmaals, winnaars en

verliezers. We staan met elkaar, want laten we daar ook even bij gaan, we staan met elkaar voor de toekomst van een nieuwe Omgevingsvisie en een nieuwe Verordening, maar trouwens ook in de oude Visie is, en daar wil ik richting mevrouw Kleine Deters wel zeggen, want die houdt een gloedvol emotioneel betoog, alsof dit college niet zorgt voor de kernkwaliteiten van Drenthe, en daar neem ik dus ook afstand van. De Omgevingsvisie van ons als het gaat om stilte, als het gaat om water, als het gaat om bodem, als het gaat om archeologie, als het gaat om beekdalen, als het gaat om essen: overall is zorgvuldig beschreven en is door de vorige Staten zorgvuldig vastgesteld wat wij wel of niet willen beschermen en hoe we daarmee omgaan. Ik daag u uit om dan met voorbeelden te komen waar dit college dat niet goed doet en waar wij ons niet houden aan de Omgevingsvisie en aan de POV zoals die door deze Staten is vastgesteld. Ik heb mij de afgelopen drieënhalve jaar, we moeten nog een half jaar tot de verkiezingen, voelde ik mij verantwoordelijk voor de ruimtelijke kwaliteit van onze... ..en voor de bewaking van hetgeen daarin is vastgesteld, en ik heb dat nogmaals naar eer en geweten gedaan en ik herken mij niet in wat u zegt. Dat is iets anders dan dat we hier iets hebben waar we met elkaar misschien... ..de uitgangspunten verschillen.

De voorzitter. Een vraag van mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters. Ja, voorzitter, de heer Brink geeft aan: ik daag mevrouw Kleine Deters uit. Dat is niet zo heel moeilijk. U en ik zijn volgens mij beiden op de hoogte van de mogelijkheid om zaken in de gebiedsplannen op te nemen. Dat is ook wat zowel uw als mijn partijgenoten in Den Haag aangeven. Dus ja, dan is ook vanuit de huidige mogelijkheden en ik verwijs daarin ook naar een rapport, ik dacht ooit, 20 april, 1 of 2 jaar geleden door uw adviseurs geschreven, via een Wob-verzoek tot ons gekomen. Dan zijn er mogelijkheden. Dus het gaat niet alleen om wat er straks onder de nieuwe Omgevingswet... En als u het dan daarover hebt, de gebiedsplannen... Om voorbeelden te noemen, voorzitter, ik noem er maar twee, omdat het anders te lang zal duren: bijvoorbeeld de Drentsche Aa, die straks ook nog bij de ingekomen stukken met vragen van mij staat, daar is het gewoon niet goed verlopen.

De voorzitter. U noemde er twee zei u, is dit er één?

Mevrouw Kleine Deters. De Noordbargeres kan ik aanvullen, Beilen kan ik aan..., maar...

De voorzitter. Dank u wel.

Mevrouw Kleine Deters. Ik probeerde korter te zijn.

De voorzitter. Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink. Ja, voorzitter, ik zou bijna zeggen, dan kom ik in herhaling: waar het om gaat is of je via de ruimte..., want dat was de vraag even die door de Onderzoekscommissie aan Bout is gesteld en waar ik vanuit mijn ruimtelijke-orderingspet, ik ga niet op de voet van landbouw dan wel natuur zitten, waar je mee gaat. Als het gaat om het ruimtelijke-orderingsinstrument wil ik nog een keer een poging doen: bestaand gebruik is er op dit moment onvoldoende onderbouwing en ik kijk ook nog even, als u het wilt zien op pagina 4 volgens mij, hoofdstuk 3.2, staat ook nog eens een keer richting de Partij van de Arbeid, wanneer het agrarisch gebruik is, en dat bloembollen daar ook onder vallen. Dat is een gegeven en dan maakt het niet uit, want ik snap heel goed, één van de sprekers zei, natuurlijk raakt mij dat, natuurlijk raakt het mij en mijn collega's dat u zegt alsof we niet willen, en dat we wél kunnen. Ik wil u alleen maar

uitleggen dat de onderbouwing die ik krijg, die ik zie vanuit het ruimtelijke-orderingsinstrument, dat het niet een kwestie van willen is, maar dat we niet kunnen, omdat er onvoldoende onderbouwing is. Ik heb trouwens niet gezegd dat het broddelwerk is, zeg ik maar richting CDA. Ik heb gezegd dat er in onze ogen misschien wel onvoldoende onderbouwing is vanuit Bout en dan zou je prima, met de Onderzoekscommissie, met Bout nog eens in gesprek kunnen gaan. Dat is, denk ik, hoe we er met elkaar in zitten. Maar laten we elkaar, ik heb het gevoel, dan maken we het te scherp, maar het college is wel degelijk... Zorgvuldig gaan we om met onze kwaliteiten die we in Drenthe hebben. Ik denk dat het, en daar heeft de heer Jumelet volmondig ja op gezegd, ik dacht dat ik in mijn laatste beantwoording dat ook gezegd heb: er is natuurlijk... Straks komt er een nieuwe Omgevingsvisie en ik heb gezegd: de wereld verandert. Er gaat echt heel veel gebeuren. Dan is het een keuze van een nieuw college om te kijken hoe je die nieuwe Omgevingsvisie invult en te kijken naar welke instrumenten je daarvoor hebt, dat je dat ook hard kan maken. Daar gaat het om.

De voorzitter. Een vraag van mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters. Voorzitter, ik veronderstelde dat u mij nog beantwoordde en ik dacht: dan krijg ik de kans om... Maar de heer Brink gaat verder met zijn betoog. Mijnheer Brink, toch helemaal terug, waarvan u zei van dat u mij zou uitdagen om voorbeelden. Ik heb dat geprobeerd met een aantal te doen. Ik denk dat ik moet concluderen dat wij een fundamenteel verschil hebben over wat wel kan en wat niet kan, en dat daar ook de verschillende mensen dan blijkbaar verschillende adviezen aangeven. Dus daar verschillen we echt en ik wil daar graag met u over doorspreken, want er zijn wel voorbeelden en ik kan ze u aangeven, mijnheer Brink.

De voorzitter. Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink. Ja, voorzitter, ik heb net al gezegd: we gaan onze onderbouwing toetsen. En ik heb ook al een paar keer gezegd dat ik hier sta naar eer en geweten, maar ik ga graag met mevrouw Kleine Deters in gesprek, om te kijken van: wat hebben wij dan eventueel over het hoofd gezien. En laten we met elkaar de koppen eens bij elkaar steken als de onderbouwing er is en als u daar iets van vindt. Maar nogmaals, het is geen kwestie van onwil, het gaat om de onderbouwing en ik wil hier geen verwachtingen wekken die we niet kunnen waarmaken want ik heb al gezegd: het gaat over het eigendomsrecht en dat is niet zomaar wat. Als je vanuit bestaand gebruik en dat is het in Drenthe, bestaand gebruik, als je daarvan wilt afwijken moet je wel hele goede argumenten hebben en daar, nogmaals, daar heb ik van gezegd: in onze ogen heeft Bout dat onvoldoende onderbouwd. Dan nog even de vraag die ik u gesteld heb. Ik heb net gezegd: ik sta hier drieënhalf jaar, dat ik ruimtelijke ordening in portefeuille heb. Ik ken onze Omgevingsvisie en onze Omgevingsverordening redelijk goed inmiddels. Ik heb getracht, ook hier weer, de kwaliteiten die Drenthe heeft, en ik heb al aangegeven waar ze toe leiden, te borgen en te bewaren en ook in de ogen van de Staten. En dat is wat ik doe. Dat is wat het college doet en nogmaals, een nieuwe Omgevingsvisie, en de hele wereld verandert, geeft mogelijkheden voor een nieuw college om daar een nieuwe blik op te werpen en nieuwe zaken te regelen. Voorzitter, ik heb al gezegd, dat broddelwerk ben ik op ingegaan, volgens mij heb ik dat niet aangegeven, maar dat is een vertaling die ik graag laat voor diegene die het gezegd heeft. Ik wil nog één ding aangeven richting de mensen die het dan over die 50 meter hadden, volgens mij de heer Van de Weg. Dan gaat het over een nieuwe situatie, er wordt dan over 50 meter gesproken. Maar, nogmaals, we hebben het niet over een nieuwe situatie en dat maakt het zo lastig. Want nieuw zijn we het wel over eens: dan kun je voorwaarden stellen en dat zou ook dit college kunnen doen, maar je hebt het over bestaand gebruik van agrarische grond. Visie: ja, ik

wil nog één ding ook, richting de Partij van de Arbeid. U noemt de heer Rabbinge. Die heb ik hoog, zeer hoog zelfs. Maar dan denk ik, en die vraag is ook aan de heer Jumelet gesteld, ik denk dat we naar een heel divers palet gaan als het gaat om landbouw, en of het nou kringlooplandbouw is of het is natuurinclusief, maar, er werd ook even over Remkes gesproken, waar Rabbinge trouwens ook in de Commissie zat destijds, dat heeft hij ook afgelopen week nog weer gezegd: er zal ook altijd landbouw blijven voor export, er zal ook gewone productieve landbouw blijven. Het is aan ons om het straks ruimtelijke-orderingstechnisch zo in te regelen dat ieder er z'n plek heeft. En ik denk dat er in Drenthe voldoende plek is voor natuur, voor landbouw en ik denk ook voor de bollenteelt. En dat is wat we met elkaar Alleen, op een juiste wijze moet die afweging plaatsvinden. En dat kan in de toekomst, in de komende jaren, weer prima gebeuren. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Brink. Ik geloof niet dat mijnheer Jumelet nog vragen te beantwoorden had. Nee, dat is inderdaad het geval. Maar dan de grote vraag: hoe nu verder? En dan kijk ik even rond naar de indieners van dit agendapunt. Zeg het eens: wat wilt u? Wat is de bedoeling? Of laten we het hierbij, is het voldoende behandeld?

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik heb al aangegeven dat we ons willen beraden om met een motie vreemd bij PS te komen. Ik denk dat we zullen moeten kijken of er inderdaad met Bout advocaten nog gesproken moet worden. Ik kan uiteraard even niet voor ook SP, Groen-Links, Partij voor de Dieren, Partij van de Arbeid spreken, maar ik denk dat wij daar ook met zijn vijven nog wel even een beschouwing, een terugblik... En dat we daarin ook zullen bespreken hoe wij hier als vijf, nou, vragende partijen voor dit debat mee om zullen gaan en zo nodig daarop terugkomen. Ik kijk rond en ik zie knikken. Dus wij zullen ook even uiteraard een zelfreflectie en een vooruitblik met elkaar beschouwen.

De voorzitter: Dat lijkt me een prima gang van zaken, waarvoor dank, en dan zien wij eventueel iets tegemoet. We wachten dat af. Nou, een hele zit geweest, maar we gaan toch maar gewoon verder met het volgende agendapunt, schat ik in.

9. Brieven over de Gedeeltelijke verdubbeling N34 en aanpak verkeersplein Gieten, incl. onderbouwing Statenfractie Partij voor de Dieren

De voorzitter: We gaan verder met agendapunt 9, want die hebben we gewisseld. En agendapunt 9 betreft de brieven over de gedeeltelijke verdubbeling van de N34 en de aanpak van het verkeersplein Gieten. De spreektijden. In de eerste termijn hebben de fracties 3 min en GS 9 min dus mevrouw Vedelaar en in de tweede termijn weer 1 min en mevrouw Vedelaar 3 min. Dit agendapunt is geagendeerd op verzoek van de Statenfractie van de Partij voor de Dieren en er heeft zich een inspreker gemeld. Twee insprekers hebben zich gemeld. We beginnen met de heer Van Zomeren en hij spreekt in namens de N34 Groep Gasselte en omstreken hij mag naar voren komen en dan mag hij achter het spreekgestoelte gaan staan voor zijn 5 min. We hebben hem volgens mij eerder gezien, dus hij weet hoe het werkt. Het knopje weer aan en dan wens ik u heel veel succes. Gaat uw gang.

De heer Van Zomeren (inspreker): Voorzitter en leden van de commissie Omgevingsbeleid. In het coalitieakkoord 2019-2023 staat dat een gedeeltelijke verdubbeling van de N34 wordt onderzocht. Op grond daarvan is de notitie Reikwijdte en Detailniveau vastgesteld met ongegrond verklaring van bijna alle 87 zienswijzen. Deze notitie vormt de basis voor het te houden MER-

onderzoek. Medio juli bleek dat het provinciebestuur de resultaten van de MER niet wenste af te wachten. Men kwam met een zogenaamde kennisgeving Voornemen en participatie gedeeltelijke verdubbeling N34 en aanpak verkeersplein Gieten. Deze kennisgeving werd in het provinciaal blad en in verschillende couranten gepubliceerd. Overigens met verschillende data en verschillende reactietermijnen. De mogelijkheid werd geopend om zogenaamde oplossingsrichtingen in te dienen. Onze groep heeft bij brief van 9 augustus 2022 gereageerd. Naast een zestal kanttekeningen over de weer eens klungelige en rammelende procedure, geven wij een aantal oplossingsrichtingen aan. Die komen op het volgende neer: 1. Het is onjuist om het MER-onderzoek niet af te wachten en nu al aan de gang te gaan met het vervolg, zoeken naar oplossingsrichtingen. 2. Het is onjuist om te werken aan een onomkeerbaar projectbesluit. Immers een projectbesluit heeft vergaande en niet te overziene consequenties, omdat met zo'n besluit allerlei procedures overbodig worden gemaakt. Goed voor de snelheid van werken, slecht voor de rechtszekerheid. Overigens ontbreekt de motivatie om tot een projectbesluit te komen volledig. 3. Het is onjuist om als randvoorwaarde een volledige verdubbeling te hanteren. Deze randvoorwaarde is in strijd met het coalitieakkoord en staat haaks op de door Provinciale Staten vastgestelde varianten die in het MER-onderzoek worden meegenomen. Zij staat ook haaks op de door de provincie gehanteerde beleidslijn van 'mogelijke gedeeltelijke verdubbeling'. Punt 4. De reconstructie van het verkeersplein Gieten moet snel gebeuren. Het belang daarvan is van een andere orde dan dat van de mogelijke verdubbeling. Dus is het logisch dat beide projecten worden losgekoppeld van elkaar. Dit klemmt temeer omdat een gedeeltelijke verdubbeling niet nodig is. Volgens een rapport van de provincie is de capaciteit van de N34 voldoende tot 2040. Verder is de weg als zodanig veilig. Zij wordt onveilig gemaakt door het gedrag van de weggebruikers. Zoals bekend heeft handhaving zacht gezegd geen hoge prioriteit. De oplossing is eenvoudig: Inhalen fysiek onmogelijk maken. Wij zijn in overleg met de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid over de invulling daarvan. 5. Zoals eerder aangegeven, de recente kennisgevingsprocedure is bepaald niet geruisloos verlopen. Weer fouten en advertenties in de vakantieperiode. Die fouten noopte de provincie om halsoverkop op 24 augustus 2022 een rectificatieadvertentie te plaatsen. Ook deze rectificatie bevatte een aantal fouten. Zo is zij niet gepubliceerd in een provinciaal blad en daardoor al in strijd met de Bekendmakingswet. Punt 6. De recente kennisgevingsprocedure is, zoals in onze brief gesteld, een herhaling van de procedure die bij de vaststelling van de notitie Reikwijdte is gevoerd. Het is onduidelijk waarom voor deze herhaling is gekozen. Verwarrend is het zeker. 7. We hebben geconstateerd dat de 87 indieners van de zienswijzen niet automatisch zijn betrokken bij de thans lopende procedure. Wij vinden die ten principale onjuist. Deze 87 personen zouden door de provincie voortaan bij de huidige en elke procedurele stap betrokken moeten worden. Daarbij komt, dat niet iedereen provinciale procedures op de voet volgt of kan volgen en zeker niet in de vakantieperiode. Punt 8. Wij zijn van mening dat de thans lopende kennisgevingsprocedure moet worden gestopt en dat eerst op een ordentelijke wijze de MER-procedure, en daarmee ook de niet genoemde stikstofproblematiek, dient te worden afgewacht. Natuurlijk juichen wij het toe als ook die MER-procedure wordt gestopt. De eerste resultaten van de tijdelijke maatregelen, die overigens na anderhalf jaar nog steeds niet zijn afgerond, bekend en geëvalueerd zijn. Extra voordeel: Het haalt meteen de stoom van de ketel. En eigenlijk is het natuurlijk het beste om zo spoedig mogelijk alle procedures stop te zetten. Zoals eerder gesteld: Er is geen capaciteitsprobleem en het fysiek onmogelijk maken van het inhalen volstaat. Gedeputeerde Staten stellen voor de thans voorliggende brieven, waaronder de onze, in handen te stellen van Gedeputeerde Staten. De fracties in de Staten zouden ook vanwege hun controlerende taak het daarbij niet moeten laten door zich uit te spreken over de gang van zaken en door ten minste de huidige kennisgevingsprocedure stop te zetten en de MER-procedure af te wachten. Dank u wel.

De voorzitter: En u hartelijk dank mijnheer Van Zomeren. Even kijken, vragen, korte vragen bij voorkeur. De heer Duut JA21.

De heer Duut: Hartelijk dank voor uw bijdrage, want er zat voor mij althans een heel nieuw element in. En dat is, dat u zomaar stelt dat wij hier de MER niet willen afwachten. Waarschijnlijk gaat mevrouw Vedelaar ons zo wel uitleggen hoe het zit, maar weet u dat wel heel zeker? Want ik weet niet anders dan dat wij met z'n allen hier zitten te wachten op die MER, inclusief alle opties en varianten en dingen. Ik ben zeer verbaasd over uw opmerking.

De voorzitter: Mijnheer Van Zomeren.

De heer Van Zomeren (inspreker): Dank u wel. Uit het feit dat in juli die kennisgevingsprocedure is gaan lopen, die eigenlijk al gevoerd is voorafgaande aan de vaststelling van de notitie Reikwijdte, kan de conclusie niet anders zijn, dan dat het is zoals ik het gesteld heb.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Pragt D66.

De heer Pragt: Dank u heer Van Zomeren voor uw bijdrage. Ik heb even een vraag aan u. Als ik het goed begrijp, pleit u ervoor om het knooppunt Gieten aan te pakken en te wachten met de N34, omdat dat waarschijnlijk alle, of de meeste, problemen oplost. Klopt dat?

De heer Van Zomeren (inspreker): Het antwoord is 'ja'. Loskoppelen en zo snel mogelijk met Gieten beginnen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Vegter, CDA.

De heer Vegter: Mijnheer Van Zomeren, u stelt dat de N34 veilig is?

De heer Van Zomeren (inspreker): Ja.

De heer Vegter: En u heeft het ook over het gedrag van de bestuurders op de N34.

De heer Van Zomeren (inspreker): Ja.

De heer Vegter: Maar door dat gedrag wordt hij dan toch onveilig?

De heer Van Zomeren (inspreker): Natuurlijk. Natuurlijk. De weg als zodanig is veilig. Ik herinner mij van 2 jaar geleden, ook tijdens een commissievergadering, dat er voortdurend... [Mijnheer Van Zomeren hoest]. Sorry. ...dat er bij voortdurend werd gesteld, met name met alle respect, vanuit de VVD-hoek, dat de weg onveilig is. Er werd zelfs gesproken vanuit de onderbuik: Een dodenweg. Dat er doden vallen, dat is duidelijk. U heeft afgelopen maandag ook kunnen lezen in het Dagblad van het Noorden dat er weer een strafzaak loopt, omdat iemand verkeerd inhaalde, op de verkeerde weghelft was, en dat heeft een dode opgeleverd. Natuurlijk, dan is dat een dodenweg, maar de weg is niet als zodanig. Dat komt door het gedrag van de mensen. Het is wat erg gemakkelijk om te veronderstellen dat een van de tijdelijke maatregelen waartoe is besloten, (informatie geven aan de mensen met het vingertje omhoog: Nooit meer doen hoor), dat werkt niet.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er nog anderen? Ja, mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Mensen: Even een korte verduidelijkingsvraag. Bent u als werkgroep ook nog actief benaderd door de provincie in verband met de kennisgeving en de hele procedure daarom heen? Heeft u het echt alleen als werkgroep van de advertenties moeten hebben?

De heer Van Zomeren (inspreker): Wij moesten het van de advertenties hebben. En dat leverde meteen die verwarring op door de vele fouten die daarin stonden. Dank u wel.

De voorzitter: Dat waren de vragen aan uw adres. Ik dank u hartelijk. Dan nodig ik graag de heer Kessen uit. Die wil ook graag inspreken bij dit punt op persoonlijke titel. Als u hem alvast aan wil drukken voor hem, dan is dat mooi. Hij staat nu uit, maar dan drukt hij hem zelf aan.

De heer Kessen (inspreker): Voor de mogelijkheid om onze brief toe te lichten, dank ik. Ons inhoudelijk standpunt dat verdubbeling van de N34 niet past, kent u. In aanvulling daarop nog dit: De N34 heeft voldoende capaciteit. In het tv-programma 'Nederland is vol' van Jeroen Pauw en Sander Heijne van 9 oktober jongstleden stelde de verkeersdeskundigen dat verdubbelen ook bij capaciteitsproblemen niet de oplossing is. Het afvlakken van de verkeersstroom gedurende piektijden werkt en bewerkstelligt dat verdubbelen of verbreden van wegen niet nodig is. De manier waarop deze procedure voortgaat, ervaar ik vooral vanuit democratisch oogpunt als verontrustend. Ik signaleer: 1. Het accent verschuift van gedeeltelijke naar gehele verdubbeling. Vraag: Is dit een afwijking van uw besluitvorming over de notitie Reikwijdte en Detailniveau? 2. De nu aangebrachte kaderstelling houdt in, dat alleen wat binnen die kaders past als relevant wordt meegenomen. Ik merk dit aan als een verminking van wat een participatieproces zou moeten inhouden. 3. Een verantwoord afwegen van alle in aanmerking te nemen belangen kan toch niet plaatsvinden indien sommige bronnen bij voorbaat buiten beeld worden gehouden? 4. Ge-deputeerde Staten roepen zich op basis van de Omgevingswet uit tot bevoegd bestuursorgaan. Het Drents Parlement komt zo buitenspel te staan en krijgt het nakijken bij een besluitvormingsproces dat van het grootst mogelijke belang is. Staat dit niet op gespannen voet met hoe aan de te onderscheiden bestuurlijke taken invulling moet worden gegeven? Als u dit zint, versterk dan uw rol en positie, Provinciale Staten van Drenthe. Bij deze oproep wil ik het laten.

De voorzitter: Hartelijk dank mijnheer Kessel. Als u nog even...

De heer Kessen (inspreker): Het is Kessen.

De voorzitter: Ik verander het. Excuus. Iemand die een vraag wil stellen aan de heer Kessen? Nou, volgens mij had u een heel helder betoog, waarvoor dan hartelijk dank. En na de eerste termijn wordt u nog een keer gevraagd of u wilt reflecteren op dat wat er gezegd is. Dan heb ik zonet gezegd dat elke fractie 3 min, maar dat klopt natuurlijk helemaal, want alleen de indier, dat is de Partij voor de Dieren krijgt 3 min en de overige fracties krijgen allemaal 2 min. En dan geef ik graag de fractie van de Partij voor de Dieren in de vorm van mevrouw Zuiker het woord, 3 min. Gaat u gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u voorzitter. Wij hebben de brieven over de gang van zaken rondom N34 geagendeerd om opheldering te krijgen over een aantal zaken én omdat de informatievoorziening richting de inwoners wederom niet de schoonheidsprijs verdiende. En ik zeg 'wederom', want een paar jaar geleden was dat ook al de conclusie van de Provinciale Staten en ook

van het college zelf. Provinciale Staten zijn eind januari 2022 bijgepraat. De gemeenteraden en inwoners zouden ook kort daarna een presentatie krijgen, maar dat ging niet door. En kennelijk was er toen dus al een kink in de kabel gekomen, omdat het bevoegd gezag de MER niet in orde had bevonden. Waarom heeft het college dat toen niet direct aan PS en de inwoners meegeedeeld? Het lijkt ons relevant genoeg. Kan het college de beoordeling van de MER door dat bevoegd gezag ook met PS delen? En omdat het nu allemaal veel langer ging duren, moest er een 'Kennisgeving voornemen en participatie' worden gepubliceerd, en dat leidde tot verwarring. Dat staat ook in de brieven van de inwoners en dat hebben we net ook gehoord. Het komt namelijk nogal dubbel over, want er is eerst al een zienswijzeprocedure geweest. En kan GS aan de Staten en aan de inwoners duidelijk maken, misschien wel schriftelijk, hoe nu de inspraak en participatie is geregeld in dit proces? Daarbij komt, dat toen er werd besloten voor een onderzoek, het de wens was van de Provinciale Staten dat alle opties opengehouden moesten worden. Er zijn nu 16 opties die worden onderzocht en een aantal daarvan gaat niet uit van verdubbeling. En waarom heeft het college dan gesteld dat de inwoners die iets konden zeggen, wel uit moesten gaan van een verdubbeling? Graag een toelichting. En voor die maximale variant van een verdubbeling moet 50 ha landbouwgrond worden opgekocht en dat zou ook best kunnen gebeuren met onteigening. En hoewel het opkopen en onteigening van grond al jaar en dag gangbare praktijk is als je een weg aanlegt of een woonwijk of een industrieterrein, is het heden ten dage een gevoelig onderwerp. We zijn benieuwd hoe de partijen die tegen opkopen en onteigening zijn als het gaat om stikstof, aankijken tegen opkoop en onteigening als het gaat over verdubbeling van de N34. En daarnaast komt er door de verdubbeling extra stikstof terecht in het Drentse Aa-gebied en het Drouwenerzand. En hoe gaat dat gecompenseerd worden? En door wie? Want dat betekent dus nog extra opkopen van veehouders en mogelijk ook onteigening. Wij staan nu al voor een grote opgave om de stikstofdepositie te verminderen. Dan komt er een extra opgave bij. Het lijkt ons, gezien de discussie, dat we dus ook de voorkeursvariant pas kunnen vaststellen als alle maatschappelijke aspecten over stikstof bij ons bekend zijn. We vragen ons af hoe het college en ook hoe andere fracties hierover denken.

De voorzitter. Wilt u afronden?

Mevrouw Zuiker. Ja. Tot slot willen we graag weten, lijkt het ons verstandig, dat ook de stikstofeffecten van snelheidsverlaging worden uitgerekend en meegenomen. Want 3 jaar geleden konden we ook niet vermoeden dat we op de snelwegen van 130 km/u naar 100 km/u zouden gaan en niemand heeft het nu over een verminderde doorstroming. Dus tijden veranderden. Misschien is een doorstroom van 80 km/u ook een goede doorstroming. Tot zover.

De voorzitter. Hartelijk dank. We gaan verder met de SP de heer Moinat en daarna Sterk Lokaal Drenthe de heer Wiersema. Maar nu eerst de heer Moinat.

De heer Moinat. Dank u voorzitter. De tijd loopt. Voorzitter, dank aan de Partij van de Arbeid... ook bedankt, maar goed, de Partij voor de Dieren voor het agenderen van de brieven met betrekking tot de gedeeltelijke verdubbeling N34 en de gestelde vragen. Die zal ik uiteraard zo goed mogelijk beantwoorden. Maar eerst even terug naar de brieven. Betrokken en tevens bezorgde inwoners van verschillende gemeenten langs de N34, waarbij ik me wel afvraag nu ineens of JA21 ook die inwoners gaat wegzetten als actiegroepen, maar dat hoor ik straks wel, hebben de moeite genomen om een zienswijze te geven op de kennisgeving op 7 juli. Gelukkig nog net op tijd voor het verstrijken van de reactietermijn van 7 september. Inderdaad middenin de vakantieperiode en dat is op zijn zachtst gezegd ongelukkig gekozen. Als we de participatie van inwoners echt serieus willen nemen, dan zouden we dat soort plannings anders moeten

doen. Voorzitter, de SP is altijd heel duidelijk geweest wat betreft de N34. De eerste aanpak van het knooppunt Gieten, dat zit nu gewoon niet goed in elkaar. Iedereen gaat de flessenhals in en staat op elkaar te wachten. En volgens ons is een fly-over een hele verbetering. Wij zien echter niets in een gehele verdubbeling van de N34. Naast dat het onnodig en duur is, heeft het ook een negatief effect op het milieu. De stikstofuitstoot zal fors stijgen, daar waar we juist alles op alles moeten zetten om het te laten dalen. Dus geen verdubbeling, maar wel de maximumsnelheid terugbrengen naar 80 km/u. Naast het verminderen van geluidshinder en een betere doorstroming levert het ook nog eens een positief effect van minimaal 20% met betrekking tot de stikstofneerslag. Een speciaal punt van aandacht is de veiligheid? De weg is op zich natuurlijk niet onveilig, maar de automobilisten die om allerlei redenen of misschien wel zonder na te denken de verkeersregels aan hun laars lappen en daarmee niet alleen zichzelf, maar vooral ook anderen in gevaar brengen, dat is de echte oorzaak. De laatste vraag gaat over het gereserveerde bedrag van € 90 miljoen. Gezien de enorme prijsstijging in het algemeen, maar zeker in de bouwwereld, lijkt het ons vreselijk lastig om hier een bedrag op te plakken en te beoordelen of dat voldoende zal zijn. Dat kunnen we niet en gelukkig hoeven we dat ook niet, omdat er in dit huis diverse specialisten zijn, die dat wel kunnen. Voorzitter, binnen de tijd. Nou 15 sec, bijna.

De voorzitter: Hartelijk dank, dank u wel. We gaan verder met de heer Wiersema Sterk Lokaal Drenthe, gevolgd door mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid. De heer Wiersema.

De heer Wiersema: Vandaag collega's spreken we opnieuw over de N34. Niet voor het eerst en ik voorspel u ook zeker niet voor het laatst. Dit keer onder andere op verzoek van de Partij van de Dieren, die onze mening wil weten over uitstoot, verdubbeling en kosten. Voorzitter, ons standpunt was en is helder. We zijn voorstander van goede verbindingen, een vlotte doorstroming, maar vooral voor verbetering van veiligheid van de N34. De afgelopen jaren hebben aangetoond, hoe je het ook noemt, dat dit streven niet voor niets is. Te veel en te vaak ongelukken met vaak dodelijke afloop. De oplossing is de verdubbeling van het gehele traject, en niet hier en daar of andere halfslachtige oplossingen. Nee, dat moet ik even goed zeggen: verdubbeling en niet hier en daar. Gedeeltelijke verdubbeling en geen halfslachtige oplossingen leidt tot irritatie en kamikaze acties. Het voorbeeld van hoe het kan, zien we in Friesland. De centrale as is het voorbeeld. Een 100 km/u weg, ongelijkvloerse kruisingen met gescheiden rijbanen, leidt tot een constante snelheid en een zeer rustig beeld. Buiten de dorpen om aangelegd, soms enigszins verdiept, geluidswallen en aan... ik wil tijd inhalen, maar dat wordt hem niet, daarom rustig blijven. ... geluidswallen, aangelegde of herstelde natuur, kortom ons wensbeeld van de N34. Maar voor die keuze is wel bestuurlijke moed en lef nodig. Wees duidelijk als bestuur, leg uit en verdedig je keuzes. Geef kaders aan, zodat inwoners kennis hebben waarbinnen afspraken en inspraak mogelijk is en waar de grenzen liggen. Dit in plaats van steeds maar weer onderzoeken, vaak vertragend, keuzes op te hangen om uitstoot, terwijl we toch in een wereld van elektrificeren terecht komen, besluiteloosheid en het weer vooruitschuiven naar een volgende bestuursperiode, zoals we ook hebben kunnen lezen. Kan dit wensbeeld dan gerealiseerd worden, dat is de laatste vraag, binnen het beschikbare budget? Dat is zeer de vraag. Waarschijnlijk zelfs niet, durf ik wel te zeggen, gezien alle prijsstijgingen. Maar dat is zeker geen reden voor wéér eindeloos uitstellen. Iedereen, maar zeker ook de bewoners en belanghebbenden, verdienen nu over een zeer redelijke termijn, duidelijkheid en een oplossing.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid, gevolgd door de heer Bos van GroenLinks. Mevrouw Mensen.

Mevrouw Mensen: Dank u wel voorzitter. Onze fractie wil de Partij voor de Dieren bedanken voor deze agendering. Op dit moment wordt er gewerkt aan een MER-onderzoek en daar hebben wij als PS de kaders voor meegegeven. En de Partij van de Arbeid-fractie wil eerst dit onderzoek afwachten, alvorens nu alvast weer andere onderzoeken toe te voegen. Of de € 90 miljoen genoeg is, is voor de Partij van de Arbeid op dit moment geen relevante vraag. Eerst moeten de plannen maar eens op tafel liggen, en dan gaan we verder kijken wat dan te doen. De Partij van de Arbeid-fractie heeft begrepen dat men vanuit dit huis op diverse manieren geprobeerd heeft om te communiceren over de kennisgeving. Het is ingewikkelde materie en het moet allemaal juridisch goed op papier komen. Dat staat altijd op gespannen voet met elkaar. En hoewel er geprobeerd is om het goed en begrijpelijk te communiceren, is dat gezien de reacties niet voor iedereen gelukt. Het tijdstip van communiceren is wat de Partij van de Arbeid betreft ook niet juist gekozen. Waarom vinden dit soort trajecten altijd in de zomerperiode plaats? Bij het project 'Rondom de zonneroute A37' heb ik hier ook al vragen over gesteld, want ook daar is het in de zomerperiode gebeurd. Wij proberen als Provinciale Staten door middel van allerlei projecten om meer en beter met de inwoner in contact te komen. We zetten hier fors op in. Het project 'Drenthe aan zet' is hier maar een klein voorbeeld van. Maar als we op deze manier met de inwoners blijven communiceren, wordt het er niet veel beter op. Misschien is het idee om dit communicatietraject eens met alle betrokkenen te bestuderen en daar samen lessen uit te leren voor de toekomst. Mijn fractie hoort graag de reactie van de gedeputeerde op dit idee. Tot zover de beantwoording.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met GroenLinks de heer Bos, gevolgd door de heer Vegter van het CDA. De heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, volksvertegenwoordiger zijn, is een leerproces. En ik herinner mij nog goed hoe nat ik ben gegaan door een tunnel op de agenda te zetten, omdat ik hoopte dat dat misschien nieuwe inzichten bracht, waardoor onze Staten een besluit zouden heroverwegen. Maar heel eerlijk, die nieuwe inzichten waren er eigenlijk niet, dus nam ik kostbare tijd van onze Staten, want die hadden in een eerder stadium al besloten. Mijn les van toen: Respecteer de democratische legitimiteit, tenzij echt nieuwe inzichten. Met deze agendering moest ik terugdenken aan mijn les van toen. Ik heb tijdens de behandeling van de notitie Reikwijdte en Detailniveau op 16 december 2020 namens GroenLinks samen met de Partij voor de Dieren en de SP gepleit voor het toevoegen van een 80 km/u variant in de MER. Maar helaas vonden wij niet veel andere fracties aan onze zijde. Ik herinner u eraan dat we toen ook al op de hoogte waren van het feit dat we stikstof moesten gaan reduceren. En wat GroenLinks betreft kan autoverkeer hier ook aan bijdragen. GroenLinks had destijds ook al vragen gesteld over het uitgangspunt van volledige verdubbeling, maar dit bleek nodig te zijn om een goede rapportage te kunnen maken en was niet zozeer een politieke keuze. Geen verdubbeling, of in spreektaal de nul variant, is wel opgenomen in de MER. En het zal GroenLinks niet verbazen als deze variant uiteindelijk ook de voorkeursvariant gaat zijn. En dan de € 90 miljoen. Als ik even terugpak naar nieuwe inzichten, zou men kunnen stellen dat dit misschien niet toereikend zal zijn voor een hoop van de varianten. Maar daar zitten wij dan ook niet heel erg mee. Nee, het standpunt van GroenLinks is ongewijzigd: De N34 verdubbelen hoeft van ons niet, maar doe er maar onderzoek naar. Daarna weet iedereen waarschijnlijk wel waarom we het beter niet kunnen doen. Maar nu eerst een jaartje wachten en de rest van deze déja vu aanzien.

De voorzitter: Hartelijk dank. De heer Vegter van het CDA. Die begeeft zich al naar het spreekgestoelte en daarna is de beurt aan mijnheer Pruisscher van de ChristenUnie. Ik geen het woord aan de heer Vegter.

De heer Vegter. Dank u wel voorzitter. Als de MER is geweest, zullen we wel over de voorkeursvarianten komen te spreken, dus daar hoeven we het nu niet over te hebben. Voor nieuwe Statenleden is het altijd heel erg wennen aan de procedures in dit huis en daarbuiten. En als dat voor ons lastig is, dan kun je er vergif op innemen dat het voor onze inwoners ook lastig is. Kennelijk is er wat verwarring ontstaan en dat is gewoon jammer, hartstikke jammer. De CDA-fractie vraagt zich af of we die bedrijfsblindheid kunnen voorkomen en doen een dringende oproep aan de gedeputeerde om de verwarring serieus te nemen en na te denken over hoe we dat beter kunnen doen. Dan de vragen mevrouw de voorzitter. Ten eerste de vraagtekens bij de aanname van de Partij voor de Dieren, dat het scheiden van de rijbanen, want laten we niet vergeten dat het daarom te doen is, leidt tot een toename van verkeer en dus van stikstofuitstoot. En als dat wel zo is, dan vinden we dat verkeersveiligheid hier de prioriteit verdient.

De voorzitter. U heeft een vraag van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

De heer Vegter. Het hoeft niet per se hoor, maar...

Mevrouw Zuiker. Waar u op doelt is geen aanname van de Partij voor de Dieren, dat is ons meegedeeld in de presentatie over de eerste resultaten van de MER.

De heer Vegter. Oké, dank u wel. We hebben uitvoerig in dit huis meerdere malen gedebatteerd over het snelheidsregime en er was geen meerderheid om van deze weg een, hoe heet dat, een 80 km/u weg van te maken. Het aantal scenario's in de MER zijn flink uitgebreid. Wij hebben ervoor gepleit om een minimale variant zonder verdubbeling daar ook in mee te nemen. Maar het is overduidelijk dat die variant in dit huis niet op steun kon rekenen. De CDA-fractie beschouwt dat scenario ook niet als noodzakelijk om een goede afweging te kunnen maken. Dan even over de verdubbelingsdrang. De crux zit hem in het woord 'eindbeeld', oftewel oplossingsrichtingen voor vandaag mogen niet strijdig zijn met een eventuele verdubbeling in de toekomst, want dan pleeg je kapitaalvernietiging met publiek geld. Zo heeft de vorige gedeputeerde Bijl dat ook altijd verwoord in dit huis en dat uitgangspunt vindt de CDA-fractie heel verstandig. Wij beschouwen de brief dus niet als een aankondiging dat er sowieso een verdubbeling komt. Dan gaan we als Provinciale Staten namelijk zelf over. De CDA-fractie hecht aan een breed palet van scenario's om een afgewogen oordeel te kunnen maken en daarom hebben we er op aangedrongen om een niet-verdubbelingsvariant mee te nemen in de MER. Die gaan we straks gewoon meenemen in de afweging.

De voorzitter. Rond u af?

De heer Vegter. Jazeker. En dan wat betreft het laatste punt. Dan wat betreft...

De voorzitter. Een interruptie.

De heer Vegter. Zo kan ik toch niet afronden voorzitter.

De voorzitter. Nee. Een interruptie van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker. Dank u wel. Ja, ik heb ook gevraagd aan de partijen: Gezien de discussie van stikstof, waar ook mobiliteit aan bijdraagt en industrie zoals u weet, en dat is ook het standpunt van het CDA, weet ik. Dus u zegt die extra stikstofuitstoot is niet erg als het veiligheid vergroot.

Maar wat de consequenties daarvan zijn voor bijvoorbeeld veehouders, is dat geen probleem voor het CDA?

De voorzitter. De heer Vegter.

De heer Vegter. Je maakt het altijd weer zo ingewikkeld. We zouden ook kunnen bedenken om bijvoorbeeld buitenlanders te verbieden op vakantie te gaan in Nederland, ik zeg maar wat, want dat beperkt misschien weer de stikstofuitstoot. Ik bedoel geen asielzoekers, ik zie het dan wel weer, nee, ik bedoel gewoon Fransen, Denen, Zweden enzovoort. Dat kan ook. We zouden ook kunnen zeggen: Mijn collega wil altijd heel graag dat we mensen van 65 jaar en ouder moeten verbieden om harder te rijden dan 80km/u. Dat zou ook een goede maatregel zijn. Zo kunnen we ook weer wat besparen. Ik heb alleen maar gezegd: Veiligheid voorop. En dat beetje stikstofuitstoot, dat moeten we er ergens anders weer bezuinigen. Maar goed, 500 à 600 piekbelasters, daar verdienen we heel wat ruimte.

De voorzitter. Mevrouw Zuiker heeft nog een vraag.

Mevrouw Zuiker. Ja, ik ben erg verbaasd, het gemak waarmee u over wat extra stikstofuitstoot praat. Want de consequenties zijn er wel. En die verbreding gaat ook over landbouwgrond die daardoor moet worden opgekocht. 50 ha is ons gepresenteerd. Wat vindt het CDA daarvan dan?

De voorzitter. De heer Vegter.

De heer Vegter. Ja, wat vinden wij er eigenlijk van? Onteigenen is geen optie vinden wij altijd. Dus op basis van vrijwilligheid is er heel veel mogelijk in dit land en met goede communicatie lukt dat vast. Je moet het een beetje positief bekijken. Het laatste punt ging over die € 90 miljoen. Collega Wiersema heeft daar ook al het een en ander van gezegd, en anderen. Dat bedrag is vast en zeker gedateerd op dit moment en we horen straks wel wat de gedeputeerde daar inmiddels van vindt. Einde bericht.

De voorzitter. Hartelijk dank. We gaan verder met de heer Pruisscher, die al een tijdje aan mijn zijde staat te trappelen van ongeduld. Waarvoor dank. En daarna is het woord aan de heer Koopmans van de PVV. Maar nu eerst de heer Pruisscher.

De heer Pruisscher. Ik schat mijn collega's toch slimmer in op de een of andere manier. U ook? Gelukkig voorzitter. Ik ga meteen maar door naar de vragen. Wat betreft stikstof meen ik mij te herinneren mevrouw Zuiker, dat we ook bij het debat over de Drentse aanpak stikstof, wel hebben geconstateerd met elkaar dat eventueel in dat gebiedsproces ook snelheidsverlaging een optie is, en een van de maatregelen mag zijn. Dat was althans bij ons in de fractie wel de conclusie. De gedeputeerde stikstof is nou weer op pad natuurlijk, maar dat is wat ons betreft dus heel goed mogelijk op lokaal niveau. Als we kijken naar de kennisgeving die het college heeft gedaan, dan kan ik me voorstellen dat het vreemd overkomt, dat er staat van een eindbeeld waar de N34 volledig verdubbeld wordt. Maar dat is wel wat ons steeds is meegedeeld als de te onderzoeken variant, omdat daar de meest extreme maatregelen in zitten, zodat we de meest verstrekkende consequenties in beeld hebben. Wat ons betreft staat ook boven water, ligt heel duidelijk op tafel, dat een volledig verdubbelde N34 op dit moment niet bespreekbaar is. En daar houden wij het college ook aan zolang wij in de coalitie zitten. Dan die € 90 miljoen. Dat bedrag staat gewoon gereserveerd, dat is het. Ik heb ook de indruk dat er steeds minder van kan inderdaad. Dat is het dan voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank. De volgende spreker, de heer Koopmans PVV, daarna de heer Oosting van de VVD. De heer Koopmans.

De heer Koopmans: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Gedeeltelijke verdubbeling, aanpak verkeersplein. Ik hoor niemand over de aanpak van het verkeersplein. Ik heb ook geen actiegroepen uit Gieten gezien die voor of tegen zijn. Het schijnt niemand wat uit te maken. De weg loopt van Emmen naar Groningen. Waar zijn de inwoners van het gedeelte van Gieten tot aan Zuidlaren? Waar zijn de inwoners van Borger-Odoorn tot aan Emmen? Het gaat over veel meer dan alleen maar het stukje Borger-Gieten met een verdubbeling van de rijbanen, al of niet een verdubbeling. Het gaat over een heel stuk weg. Een weg die loopt van Emmen naar Groningen en die economisch van groot belang is voor de regio Zuidoost-Drenthe. Het speelt helemaal geen rol schijnt het. Het voordeel van een goede, snelle, veilige verbinding, vier vierbaans, voor de regio Emmen, is er ook voor de aanpalende regio's die er tegenaan zitten. Dat is, dat je heel veel vrachtverkeer, zwaarder verkeer, uit de kernen van de dorpen weghaalt. Dat gaat naar die grote weg, hupsakee naar boven of naar beneden en vermijdt daarmee veel stikstofuitstoot in de regio. Dus het probleem van meer stikstof op de weg lossen we op met minder uitstoot in de regio. En vertel maar dat ik ongelijk heb. Waar het over gaat, is dus dat die verdubbeling belangrijker is en grotere meerwaarde heeft dan al die argumenten tegen de verdubbeling. Wij kunnen ons daar prima in vinden. En dan nog even over die € 90 miljoen. Als ik kijk naar de cijfers van het CBS met bijna 20% inflatie, dan vrees ik dat € 90 miljoen over een jaar niet meer genoeg is. Dus ja, ik wens de rekenmeester van de provincie veel succes. Dit was het.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met de heer Oosting VVD en daarna de heer Pragt van D66. De heer Oosting.

De heer Oosting: Dank u voorzitter. Wij waren en wij zijn voorstander van een volledige verdubbeling van de N34 en reconstructie van knooppunt Gieten. Zoals ik net beluisterd heb: De weg is niet gevaarlijk, maar het zijn de gebruikers die de weg gevaarlijk maken. We weten inmiddels ook, dat menselijk gedrag niet dan wel zeer moeilijk te veranderen is. En om verdere slachtoffers te voorkomen, staan wij achter onze keuze. Vaak wordt er verwezen naar de N33, dat er na de verdubbeling evenveel ongevallen zijn. Echter, de ernst van de ongevallen is veel minder en het aantal dodelijke slachtoffers minimaliseert. Wel zijn we het eens met het punt over de inspraakprocedures. Die hadden wel iets beter en zorgvuldiger gekund, zoals ook eerder aangegeven door anderen. Op dit moment zitten we in de procedure waarin alle varianten onderzocht worden en graag willen we de resultaten van dit onderzoek afwachten, alvorens er verder overheen te gaan. In deze turbulente tijden van sterke inflatie en prijsstijging is het natuurlijk moeilijk dan wel zeker onmogelijk om aan te geven of het beschikbare budget van € 90 miljoen voldoende is. En de stikstofemissie waar ook naar gevraagd is: Het zal ons inziens weinig verschil maken welke variant groter zal worden in stikstofemissie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan het woord aan de heer Pragt van D66, gevolgd door de heer Camies van JA21. De heer Pragt.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. De gedeeltelijke verdubbeling van de N34 en de aanpak rotonde Gieten is een onderwerp dat erg leeft hier in de Staten en bij de inwoners in het Geopark de Hondsrug en de natuurorganisaties. Zoals ook blijkt uit de brieven van de Natuur en Milieufederatie Drenthe, de heer en mevrouw Kessen, Groep Borger-Odoorn, groep N34 Gasselte en de insprekers de heer van Zomeren en de heer van Kessen. In elke brief lezen wij, van elke inspreker

horen wij, dat de aanpak van de rotonde Gieten een goede zaak is en dat dit met voorrang dient te gebeuren. Volgens D66 is er in de Staten van Drenthe ook geen twijfel dat de aanpak van het knooppunt Gieten noodzakelijk is. Wij hebben met ons amendement notitie Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34 het MER-onderzoek laten aanpassen met de toevoeging: De aanpak knooppunt Gieten als losstaand alternatief toe te voegen. Dit amendement is door gedeputeerde Bijl overgenomen en is opgenomen in het besluit. In deze Staten en bij de Natuur en Milieufederatie Drenthe, het Drents Landschap, Natuurmonumenten en de inwoners van Drenthe is iedereen het erover eens dat het aanpakken van het knooppunt Gieten noodzakelijk is en dat dit op korte termijn dient te gebeuren. En als je naar de problemen van de verkeersdoorstroming en het aantal ongevallen op de N34 kijkt, blijkt dat het knooppunt Gieten verreweg, en ook verreweg, het grootste knelpunt is en wat D66 betreft prioriteit dient te krijgen in de aanpak. D66 stelt dan ook voor om de besluitvorming over de aanpak van het knooppunt Gieten los te gaan koppelen van de gedeeltelijke verdubbeling N34, zodat dit versneld kan worden uitgevoerd. Wij horen graag van de andere partijen en de gedeputeerde of ze dit voorstel steunen. Dank u voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel mijnheer Pragt. En dan als laatste het woord aan de heer Camies van JA21.

De heer Camies. Dank u wel voorzitter. Hoe rolt JA21 met 100 km/u over het asfalt? Er zijn een aantal vragen gesteld door de fractie van de Partij voor de Dieren, waarvoor dank, wij willen daar graag op antwoorden. De eerste: Het verminderen van de stikstofuitstoot door de snelheidsverlaging. Dat vinden wij niet. Afgezien dat wij van mening zijn, dat in algemene zin die stikstofverlaging wel erg draconisch wordt doorgevoerd, is het ook al geruime tijd bekend, dat mede door het RIVM aangedragen, dat een generieke verlaging van de maximumsnelheid op de snelweg stikstofdeposities slechts enkele procenten, of 'tientallen' procenten geloof ik zelfs, verlaagd, dus eigenlijk compleet verwaarloosbaar. Dus dat argument zie ik niet als valide. Daarnaast is het zo dat de algemene effecten van een snelheidsverlaging voor personen- en vrachtovervoer aanzienlijk zijn, vooral op het vlak van reistijd en dergelijke. En als gevolg daarvan krijgen we dus inderdaad ook weer het menselijk handelen. Dat krijg je er toch niet zo makkelijk uit, dat horen we natuurlijk al van andere sprekers. Dus denken dat je daarmee in een keer plotseling geen ongelukken meer veroorzaakt op de N34, is mijns inziens niet realistisch. Wij zijn dus evenals het college vooralsnog voor een verdubbeling. Dat is namelijk beter voor de doorstroming en wellicht nog belangrijker voor de veiligheid op het traject. En dan nog even de vraag over die € 90 miljoen. Wij zijn geen rekenmeesters. Ik hoor graag de visie van het college daarop, want dat heeft de mensen in dienst die daar veel beter zicht op hebben. Dus dat laat ik liever aan hen over, dan dat ik ga uitrekenen of € 90 miljoen voldoende is om die hele weg aan te pakken. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel mijnheer Camies. Dan hebben we alle commissieleden aan het woord gehad en dan is het tijd aan gedeputeerde Vedelaar om in haar bijdrage antwoord te geven op de gestelde vragen. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Vedelaar. Voorzitter hartelijk dank. Eigenlijk wil ik een observatie met u delen. En dat is eigenlijk de observatie voor deze dag. Als we in juridische taal met elkaar praten, dan wordt het gat groter tussen het college en de inwoners van Drenthe, tussen het college en de Staten en andersom misschien wel. En dat is de les in dit traject. Want hoe goed de bedoelingen ook zijn, op het moment dat we in juridische taal met elkaar in gesprek zijn, ontstaat een verwijdering. Er zijn een aantal van u die hebben opgeroepen om met elkaar daar eens naar te kijken.

Hoe je dat én juridisch juist doet, ik ga er straks inhoudelijk ook op in hoor, maar óók juist doet in de manier waarop je met elkaar omgaat en of je elkaar nog steeds goed verstaat. Worden de intenties gehoord, wordt de ruimte die er is gehoord op het moment dat we juridische taal en dilemma's met elkaar bespreken? Mijn conclusie van vandaag, en specifiek gericht op het N34-project, is dat dat eigenlijk alleen maar verwijdering veroorzaakt. Want voorzitter, wat is er gebeurd met de kennisgeving? Daarmee heeft het college vooruit willen lopen op de inwerkingstelling van de Omgevingswet. Daarmee feitelijk een proces ook opnieuw gedaan, waar we bij de notitie Reikwijdte en Detail al hebben gevraagd om allerlei input uit het gebied op te halen en daar ook inspraak op te verzamelen, hebben we dat opnieuw gedaan. Omdat dat de Omgevingswet ons daar toe verplicht en omdat we daar ook graag op een goede manier invulling aan willen geven. Dus hebben we dat opnieuw gedaan. Dat is niet het uitstellen van de MER of het niet willen afwachten van de MER, want die loopt gewoon door. En ook daarna is er een proces, en ik denk dat het goed is mevrouw Zuiker, als we het participatietraject met u op papier delen. Want daar moeten wij met zijn allen, dat is een verantwoordelijkheid die het college heeft, die verantwoordelijkheid neem ik ook echt vandaag... Ik zie het aan de brieven, die we overigens op een later moment ook netjes gaan beantwoorden. Dat wilde ik niet vanmiddag doen, maar dat gaan we gewoon in die procedure beantwoorden. Maar ik denk dat wij met elkaar, elkaar ook moeten helpen in hoe ziet het proces eruit, hoe gaat dat precies en hoe kunnen we dan ook met elkaar afspraken maken? Want los van het juridische traject weet ik dat er ook heel veel... Er werd net de vraag gesteld: Is er ook persoonlijk contact geweest? Daar vraag ik natuurlijk zelf ook continu naar, in hoeverre zijn we persoonlijk in contact. U heeft contact met omwonenden en dat contact is veelvuldig aan de orde geweest. Ook dat heb ik voor u in beeld en dat kan ik met u delen. Hoe is het proces gegaan met alle klankbordgroepen, de focusgroepen? Hoe worden omwonenden betrokken in de hele fase van de notitie Reikwijdte en Detail? Hoe is dat nu geregeld en hoe is dat ook straks geregeld? Voorzitter, datgene wat we met de Staten delen, is natuurlijk ook inzichtelijk voor alle omwonenden. Dus ik denk dat dat goed is om met elkaar te delen. Ik ben op die manier keurig voorbereid vandaag om ook terug te blikken in het proces zoals dat hier vooraf is gegaan. En ik denk dat het goed is om met u te delen, zodat we daar allemaal op terug kunnen vallen op het moment dat we nog een keer de neiging krijgen over de N34 te spreken met elkaar. Dan voorzitter, toch een ander hardnekkig misverstand. U heeft het eigenlijk al een aantal keren met verschillende woordvoerders hier uitgelegd, maar de gehele verdubbeling van de N34 wordt getoetst op het maximale aanbeeld om dingen niet onmogelijk te maken, maar ook om de impact van alle varianten zo goed mogelijk in beeld te krijgen. Daar wordt een milieueffectrapportage op uitgevoerd, die overigens nu inderdaad verbreed is, omdat er nader archeologisch en aardkundig onderzoek wordt gedaan. En daarin is de provincie zelf bevoegd gezag. Andere gedeputeerde, andere afdeling, maar we controleren elkaar wel in dit soort processen. Maar ik snap dat dat complex is en ingewikkeld. Wij moeten daar beter over communiceren, dat toegankelijker maken in de communicatie met mensen die willen opkomen voor hun eigen gebied en de zorg die zij delen. Maar die complete verdubbeling is niet aan de orde. Er zijn 16 varianten en die 16 varianten worden onderzocht. En helemaal nietsdoen is uiteraard ook een optie. Maar dat is straks aan de Staten die hier in deze zaal vertegenwoordigd zijn, om op basis van het onderzoek van de MER tot een keuze kunnen komen. En misschien, daarover ook, ik heb het net even terecht bij de insprekers gezegd buiten deze ruimte, deze gedeputeerde is hier niet aangenomen voor de complete verdubbeling van de N34 of de aanleg van de klaverbladoplossing bij Gieten. Overigens, 30 ha van de 50 ha zou nodig zijn bij een klaverbladoplossing, die ik zelf niet heel erg reëel acht. Maar we onderzoeken alle varianten. Maar ik ben hier niet aangenomen om de meest vergaande oplossing te willen doen. Ik ben hier aan-

genomen om alle varianten zorgvuldig te onderzoeken op basis van het besluit dat door uw Staten is genomen. Dat is mijn opdracht en dat is waar ik zo zorgvuldig mogelijk uitvoering aan geef.

De voorzitter: Ik denk dat we even gaan naar de vraag van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Fijn dat u zegt: Alle opties liggen nog open. Dat is heel fijn om te horen. Maar in de kennisgeving heeft u gezegd: De oplossingsrichtingen moeten uitgaan van die verdubbeling. Maar u zegt nu: Dat is het max, dat moeten we dus doen. Maar we moeten ook uitgaan van € 90 miljoen en dat is niet bepaald het max. Dus hoe zit dat dan?

De voorzitter: Gedeputeerde Vedelaar.

Gedeputeerde Vedelaar: Voorzitter, ik kom zo op die financiële vraag. Maar nog heel even, ik heb de opdracht van uw Staten gekregen. Daar geef ik invulling aan. En ik zeg 'ik', maar dat doen we natuurlijk met onze organisatie en het hele college en in betrokkenheid van alle mensen. Maar daar komen we straks op terug. En ik begrijp dat u allen, en de heer Bos heeft het eigenlijk zo mooi verwoord vanmiddag, ook in eerdere fases andere keuzes had willen maken. Dat begrijp ik heel goed, alleen het is het resultaat van deze democratie geweest dat er een besluit is genomen over de notitie Reikwijdte en Detail. Daar geeft het college invulling aan. Maar soms ontstaan er beelden alsof ook het college per se iets wil. Dat is niet zo. We gaan dat in alle openheid onderzoeken en aan u voorleggen. Ik hecht eraan om dat te zeggen. Ik heb dat denk ik eerder laten zien bij wegen die misschien in ogen van sommige per se 80 km/u moesten blijven, in het project 'Emmen bereikbaar', waar we binnenkort met elkaar over komen te spreken. Dat geldt ook voor alle opties van de N34. Ik denk dat dat goed is om te zeggen. Voorzitter, dan stikstof en alle vragen ook over snelheid die gesteld zijn. Ook de stikstofuitstoot wordt natuurlijk gemeten in de milieueffectrapportage en ook dat zal straks terugkomen. Ook op basis daarvan zal een keuze gemaakt worden. Overigens kan het zijn, en ik weet dat dat zo is, dat ook de optie, het alternatief, 80 km/u aangedragen wordt. Daar gaan we dan ook straks formeel op reageren. U heeft met elkaar een besluit genomen over de opties die onderzocht moesten worden en of dat 100 km/u of 80 km/u moet zijn en dat is getoetst aan 80 km/u. En voorzitter, tenslotte is € 90 miljoen nog reëel. € 90 miljoen is het kader, het financiële kader. En u weet allemaal, met een inflatie zoals waar we nu mee te maken hebben, dat dat niet een reëel bedrag is voor een groot deel misschien wel van de varianten. Dus ik zeg wel eens: Als je én én wil, én de hele verdubbeling én een maximale variant voor Gieten, dan gaat dat helemaal niet. Dat is zo. Dus ook dit moeten we in beeld brengen. Wat betekent dat straks? Op basis van die verschillende varianten zal het college een voorkeursbesluit voorleggen aan uw Staten. Dat heb ik u ook toegezegd. Dat moet aan de Staten zijn om daar een besluit over te nemen. Dan kunt u op basis van al die afwegingen een keuze maken. Maar het uitgangspunt is € 90 miljoen en er is geen voornemen om daar, vooruitlopend op welke uitkomst dan ook, extra gelden voor te gaan opnemen, te sparen of anderszins. Binnen die € 90 miljoen moeten we kijken naar de mogelijkheden. Het is al heel veel geld. Voorzitter, tenslotte veiligheid. Er is veel gezegd over de veiligheid van de weg. Aanleiding voor het onderzoeken naar stukjes verdubbeling van de N34 heeft natuurlijk wel de gelijk met veiligheid te maken. En bij het verkeersplein Gieten heeft het met name te maken met de doorstroming en de snellere oplossing voor de bussen. Ik denk dat het goed is om met elkaar die hoofddoelstellingen ook goed in de gaten te houden. Tot zover.

De voorzitter. Hartelijk dank, maar niet voordat de heer Pragt van D66 nog een vraag heeft gesteld.

De heer Pragt. De vraag over de besluitvorming N34 verdubbeling en knooppunt Gieten los te koppelen, hoe staat u daartegenover, of hoe staan GS daartegenover?

Gedeputeerde Vedelaar. Voorzitter, de heer Pragt heeft... Dit is denk ik de vierde keer dat u mij die vraag stelt. En ik zou daarmee willen stoppen, met elke keer opnieuw die vraag te stellen. Want ik heb u net ook gezegd: Uw Staten hebben Gedeputeerde Staten de opdracht gegeven om al die varianten te onderzoeken en dat is precies wat we doen. En als u een meerderheid hier weet te verzamelen voor het loskoppelen, dan hoor ik het graag en dan hebben we een debat daarvoor en dan hebben we een nieuwe opdracht.

De voorzitter. Duidelijk verhaal, dank u wel.

De heer Pragt. Goed, dat betekent dus dat wij een motie moeten indienen om dat te bereiken.

Gedeputeerde Vedelaar. Maar dat wist u zelf ook.

De voorzitter. Dat kan altijd als u iets wilt, dat weet u. Ik stel voor dat we even een beetje zuurstof gaan scheppen en dat we gaan schorsen tot 15.40 uur. Dan gaan we dan verder met de tweede termijn. Zes minuutjes. Tot zo.

De voorzitter. Dames en heren, we gaan verder met de commissie OGB. Als u allemaal wilt gaan zitten. Helemaal niemand van het college is aanwezig. Dat schiet ook lekker op. Terwijl we weer gaan luisteren naar eventueel de inbreng van onze sprekers. U mag alvast naar voren komen hoor, daar winnen we wat tijd mee. Deze kant weer. Als iedereen wil gaan zitten en dan gaat Jeffrey kijken of hij het college kan vinden. Dat is ook wel handig. Ja, kijk eens aan. Komt u maar mijnheer Van Zomeren. U krijgt 1 min om nog een keer te reflecteren op dat wat er gezegd is. Gaat uw gang.

De heer Van Zomeren (inspreker). Voorzitter dank u wel. Ik wil in de eerste plaats de gedeputeerde bedanken voor haar heldere en uitvoerige verhaal. Wij zien daar denk ik als groep opening in. En wij hopen dat die opening langzaam maar zeker, al dan niet door de politieke ontwikkelingen volgend jaar, groter zal worden. Ik heb nog een paar kanttekeningen naar aanleiding van opmerkingen die gemaakt zijn. Ik heb daar niet bijgezet van welke partij of wie dat aangaf. Wij zijn ook geen politieke groepering, dat wil ik even nadrukkelijk zeggen. Wij zijn geen actiegroep, integendeel. Wij willen wel de belangen van de inwoners van Gasselte en omgeving in relatie tot de weg zo goed mogelijk behartigen.

De voorzitter. Wilt u afronden?

De heer Van Zomeren (inspreker). Maar dat is het dan. Nog een opmerking over de kennisgeving als dat mag voorzitter. Die laatste kennisgeving, die rectificatie. Ik heb al aangegeven: Ook daar staan fouten in. Om verwarring te voorkómen, daar is een nieuwe termijn gesteld van 9 weken. Die eindigt niet op 5 september zoals door de mensen hier wordt aangenomen, maar eindigt als ik het goed heb op 25 oktober. Dus er kunnen nog zienswijzen zal ik maar even zeggen, worden ingediend. En ik heb begrepen dat het ook gaat gebeuren en wij hopen dat die dan niet 'niet ontvankelijk' worden verklaard. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van Zomeren. En achter u staat al klaar de heer Kessen. En als hij gaat staan, gaat ook zijn 1 min in. Gaat uw gang.

De heer Kessen (inspreker): Dank u voorzitter. Ik wil de Partij voor de Dieren hartelijk bedanken voor het agenderen van dit punt, want het heeft in ieder geval bij mij misverstanden die er waren weggenomen. Die misverstanden zaten gewoon in de tekst. Ik kan vrij goed lezen, denk ik, maar ik heb het niet anders begrepen dan: Alleen verdubbeling, daar mag je nog ja op zeggen en als je nee zegt dan gooi je dat gewoon meteen in de prullenbak. Het ligt gelukkig open en zoals ik dacht, helemaal breed door alle fracties in de Staten gesteund. Dat vind ik een goede zaak en zo hoort het. Want ik was echt ook wat ongerust over mogelijke democratische processen. Ik vraag me nog wel af, hoe dat wat door de gedeputeerde is gezegd, kan worden afgehecht naar het brede publiek toe. Want u moet niet onderschatten hoe dat is aangekomen, hoe dat bericht geland is. Dus ik hoop dat daar met goed inzicht aan gewerkt wordt. Dat is het.

De voorzitter: Dank u wel. En ik denk dat u doelt op de toezegging van de gedeputeerde dat zij het participatieproces van de N34 gaat delen met PS. Ja. Hartstikke goed. Dan ga ik inventariseren of er behoefte is aan een tweede termijn. En nou, volgens mij is dat het geval. Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren, vanaf uw plek 1 min. Gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Fijn dat het participatieproces helder op papier gaat worden gezet. Dat kunnen wij en de inwoners goed gebruiken, want de kennisgeving heeft toch echt voor verwarring gezorgd. Er is nu zelfs nog verwarring over de termijn wanneer je iets kan indienen. Dan is het voor ons nog steeds niet helemaal duidelijk waarom er ook in stond dat je moest uitgaan van én een verdubbeling én van de maximum van € 90 miljoen. Want het ene is de max, het andere is het minimum. Dus ja, dat vinden we nog steeds om onduidelijk. Maar misschien kan die onduidelijkheid ook worden weggenomen met het schrijven van het college. Tot zover. Ik vind het fijn dat andere partijen ook snelheidsverlaging als een belangrijke optie zien. En ja, het standpunt van het CDA over alle gevallen tegen onteigening, straks een verdubbeling met een klein bochtje als iemand niet wil verkopen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, we gaan naar de SP, de heer Moinat.

De heer Moinat: Dank u voorzitter. Ik had twee opmerkingen. Maar dan kan de gedeputeerde, want die heeft al heel duidelijk gesteld dat wij als PS zelf aan de knoppen zitten en een besluit gaan nemen... Dat wou ik nog eventjes genoemd, maar dat heeft u zelf al gedaan, heel goed. [Opmerking in de zaal]. Dat zou er ook nog bij moeten komen. Mijnheer Koopmans miste de insprekers op dit onderwerp. Ik zie hem nou niet zitten, dus hij zal verdwenen zijn inmiddels. Jammer dan, maar hij heeft blijkbaar ook gemist dat de geagendeerde brieven die ingezonden waren, door de inwoners van de gebieden allemaal met naam en toenaam zijn ondertekend. Dus die inwoners waren er wel, zij het op schrift. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Wiersema Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Wiersema: Dank u voorzitter. Ik weet niet of ik iets gemist heb, maar ik heb in ieder geval geen herinnering aan dat de gedeputeerde een datum genoemd heeft waarop we alle onderzoeken op tafel kunnen krijgen. En ik vraag het ook daarom, omdat D66 onze vragen heeft gesteld: Kunnen we voorrang geven aan het knooppunt? Wanneer er een integrale afweging gemaakt moet worden, en volgens mij is dat het geval, dan zullen de rapporten er moet liggen.

En ik zou me wel voor kunnen stellen als die er liggen, dat je dan zegt: Het grootste knelpunt pakken we het eerste aan. Maar wel vanuit die integrale benadering.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Mensen, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Mensen: Ja, kort. Ik zie het participatieproces graag tegemoet. En daar waar wij kunnen helpen om het scherper te krijgen of beter te krijgen, dan bij dezen mijn hulp aangeboden.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bos GroenLinks.

De heer Bos: Geen verdere opmerkingen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Vegter CDA? Ook niet. De heer Pruijscher ChristenUnie? Ook niet. De heer Koopmans is er niet.

De heer Vorenkamp: Mag ik wat zeggen voorzitter.

De voorzitter: Excuus. De heer Vorenkamp, gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: De heer Koopmans moest plotseling vertrekken. Je ziet dus, dat overmatige zorgvuldigheid ook wel kan leiden tot allerlei verwarring. Dat is dan wel jammer. De PVV hecht zeer aan een goed informeren en participeren met de omgeving. Wat dat betreft zijn we blij met de toezeggingen van de gedeputeerde. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Oosting VVD? Niet. De heer Pragt D66.

De heer Pragt: Kort. Wij zullen komen met een motie om de besluitvorming los te koppelen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Camies JA21.

De heer Camies: Dank u wel voorzitter. Wij zijn zeer blij met het antwoord van de gedeputeerde. En hoewel ik haar graag hoor spreken, zal ik dat niet uitlokken door nog een vraag te stellen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik weer het woord aan het college, aan gedeputeerde Vedelaar, voor haar laatste 3 min.

Gedeputeerde Vedelaar: Voorzitter dank. Ik zal het ook kort houden. De toezegging heb ik gedaan op het participatieproces en we zullen dat ook delen met omwonenden. Ik ga even nadenken, we hebben nieuwsbrieven, binnenkort komen er weer klankbordgroepen aan. Maar dan zorg ik in ieder geval dat dat toegankelijk gemaakt wordt, zodat iedereen daar kennis van kan nemen. Dat u dat niet hoeft te zoeken op het systeem van PS, maar toegankelijk gemaakt wordt voor alle omwonenden. En daar zal ik ook de planning aan toevoegen, zodat ook iedereen daar weet waar hij of zij aan toe is. [De heer Pruijscher zegt wat]. De heer Pruijscher probeert mij te helpen. Ja precies, dat voeg ik nu toe aan het participatieproces. U zou een goede gedeputeerde zijn. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Vedelaar. Dan concludeer ik dat dit agendapunt zo voldoende is behandeld en dat de heer Pragt heeft aangegeven met een motie vreemd te zullen komen. Dank u wel.

8. Investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland, Statenstuk 2022-77

De voorzitter. Dan gaan wij verder met agendapunt 8. En de heer Vegter neemt afscheid van ons, geloof ik. Dank u wel. Tot ziens. Het Investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland, Statenstuk 2022-77. Even kijken. Gevraagd worden een heleboel zaken, die ga ik niet allemaal voorlezen. Eh het is, even kijken, er zijn... volgens mij gaat het niet goed. Bij 8, oh hier. Zuurstoftekort, daar hadden we het net al over. Even kijken. Er worden een heleboel dingen gevraagd, die ga ik niet allemaal voorlezen. Ik geef gewoon de woordvoerders het woord. En hier is het weer wel 3 min fractie. We beginnen met de heer Van de Weg van de SP. Gaat u... Nee, gewoon hier bij het spreekgestoelte. En daarna mevrouw Zouine van D66.

De heer Van de Weg. Dank u wel voorzitter. Nou even kort. Ons werd gevraagd in korte bewoordingen in te stemmen met dat Investeringskrediet grondbezit PNP, te wijzigingen in Investeringskrediet grondbezit landelijk gebied, en de rapportage te benutten om de hoogte van de Investeringskredieten grondbezit landelijk gebied deel uit te laten maken van de reguliere P&C-cyclus. Dat lijkt ons goed. Dat lijkt ons eigenlijk prima om dat op die manier op de begroting mee te nemen en ook bij de P&C-cyclus. We hebben ons de afgelopen jaren inderdaad inhoudelijk over het derde punt steeds positief uitgelaten over Prolander als organisatie en het werk wat Prolander doet. Gezien de recente ontwikkelingen is de urgentie om te handelen binnen dat werkerrein groot. Het is letterlijk van levensbelang de processen over herinrichting, een functie-wijziging van landbouw- en natuurgronden door te zetten en daar waar mogelijk te versnellen. Je moet het ijzer immers smeden als het heet is en dat lijkt nu zo. Wij kunnen ons als provincie geen belemmerende rol permitteren. Dat zou het schrale vertrouwen van de bevolking, van de mensen, helemaal doen verdwijnen. Voorzitter, wij zijn in deze huidige klimaat- en natuurproblematiek de vooruitgeschoven post van het Rijk en wij kunnen niet op onze handen gaan zitten. Maar voor wij definitief akkoord gaan met de ophoging van het investeringskrediet van € 62 miljoen naar € 100 miljoen, nog twee vragen. Op pagina 2 wordt gesproken over de dekking door het Rijk. Die staat tussen aanhalingstekens. Wij werd getriggerd door die aanhalingstekens. Waarom aanhalingstekens? Op pagina 3 wordt als een soort reisscenario gesproken over stikstofrechten die op de markt komen. Zoals u weet, zijn wij mordicus tegen marktwerking, daar waar het de brede maatschappelijke taken betreft, zoals energie, openbaar vervoer, gezondheidszorg. Hoe wezenlijk is een koehandel in stikstofrechten als verdienmodel voor graaiers? Tot zover in eerste instantie. Dank u wel.

De voorzitter. Hartelijk dank. We gaan naar mevrouw Zouine van D66 en daarna de heer Neutel van het CDA. Mevrouw Zouine.

Mevrouw Zouine. Dank u wel voorzitter. Vanuit de D66-fractie hebben wij Gedeputeerde Staten vanaf de aanvang van deze Statenperiode steeds aangespoord om meer verantwoordelijkheid en ambitie te tonen voor de grote opgaven voor natuur en landbouw. Een toekomstgerichte landbouw vindt haar succes binnen de ecologische kaders van haar omgeving en versterkt deze, in balans met de draagkracht van bodem, water en lucht. Het college verzoekt... Excuses. Het college verzoekt om goedkeuring voor verhoging van het investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland met € 38 miljoen naar € 100 miljoen, om de doelstellingen voor

Drenthe binnen het NPLG programma te realiseren. Voorzitter, wat ons betreft had dit ook in april gekund. We vinden dat de grote opgave binnen Drenthe voor de landbouwsector en herstel van natuur immer inhoudgestuurd moet zijn. Het geld volgt wel. Het college vindt ons aan haar zijde hierin. Toch zullen we hen ook blijven aansporen tot meer urgentie. Voorzitter, ter afronding een vraag aan het college: Klopt onze veronderstelling dat het de inzet van de gedeputeerde is om de doelen in het NPLG ook in 2030 te halen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan het woord aan de heer Neutel van het CDA, gevolgd door mevrouw Slagt van GroenLinks. De heer Neutel.

De heer Neutel: Dank u voorzitter. De vraag is of GS op tijd is met dit voorstel. Als er een krediet op is, kan er niet meer geïnvesteerd worden voordat PS een nieuw krediet heeft verstrekt. Nu komen GS bij PS, omdat het krediet is overschreden en GS aan PS vragen met terugwerkende kracht een investering goed te keuren. Is dat niet de omgekeerde weg? De CDA-fractie is het eens met het aankopen van agrarische bedrijven om de verschillende opgaven rond natuur en stikstof te kunnen realiseren. Dat hoeven niet alleen gronden te zijn die in de buurt van natuurgebieden liggen, of in de buurt van geplande infrastructurele werken. De provincie kan ook gronden en bedrijven opkopen die later gebruikt kunnen worden als ruilobject. Heeft de provincie ook de mogelijkheid tot het instellen van voorkeursrecht, zodat ze te koop aangeboden grond als eerste aan de provincie aangeboden ziet worden? In ieder geval moet de provincie kunnen acteren op momenten die er geschikt voor zijn. En nog een andere vraag. Ik realiseer me dat ik die ook had kunnen stellen bij het toekennen van het eerste krediet. Of de andere ophoging waar we het al eerder over hebben gehad. In die vraag staat weliswaar iets in het stuk over hoe de bedragen die betaald worden tot stand komen, maar hoe gaat dat verder in zijn werk? Is de provincie er op uit om binnen de genoemde bandbreedte voor de goedkoopste oplossing te gaan? Of houdt men ook rekening met bevoegdheden en gevoeligheden rondom bedrijfsbeëindigingen? In het voorstel staat, dat het Europees recht van toepassing is. Dat is een open deur. Maar er zijn ook andere berichten, namelijk dat de Europese wetgeving niet altijd toelaat om bedrijfsverplaatsingen en uitkopen te realiseren, omdat er sprake kan zijn van ongeoorloofde bedrijfssteun. Hoe zit dat hier? De naamsverandering vinden wij oké, omdat het niet alleen over natuurlijk platteland gaat, maar om meerdere aspecten van de ontwikkeling in het landelijk gebied. De CDA-fractie steunt het voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende spreker, mevrouw Slagt van GroenLinks en daarna de heer Berends van de Partij van de Arbeid. Mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, ik probeerde net zoals de ChristenUnie klaar te staan, maar de heer Neutel was zo snel, dat ik nog niet klaar stond. Er wordt de Staten op drie punten om instemming gevraagd en wij zoemen als fractie even in op twee punten. En daarnaast hebben we nog een out of the box vraag, die misschien niet eens zo out of the box is. Allereerst de naamsverandering van Investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland naar Investeringskrediet grondbezit landelijk gebied. Juist hier heeft de GroenLinks-fractie vragen over. Waarom is deze naamswijziging nodig? Het Programma Natuurlijk Platteland heeft namelijk hele concrete eigen doelstellingen, waar momenteel een versnelling op wordt gemaakt. Waarom worden de geldstromen van PNP en NPLG niet gescheiden? Onze fractie wil niet dat het samenvoegen van de definities van beide programma's ten koste gaat van een investeringskrediet voor PNP. Tegelijkertijd zien we ook koppelkansen. Maar we willen graag antwoord van GS wat de consequenties kunnen zijn van het samenvoegen van deze definities. Ten tweede zijn wij vandaag in debat over de ophoging van het investeringskrediet voor PNP. Daar staat letterlijk in de

zin: PNP van € 62 miljoen naar € 160 miljoen. Hier kunnen we als GroenLinks helemaal mee instemmen als de formulering er staat zoals die er nu staat. Met name omdat hier nadrukkelijk PNP wordt benoemd. Dit jaar bleek al bij de tussenevaluatie dat Drenthe achter bleef in het realiseren van de natuuropgave. De natuur staat er nog lang niet goed voor vanuit het perspectief van de landelijke en regionale doelen van biodiversiteit. Een robuust netwerk voor de natuur is een basis voor de gewenste kwantiteit, kwaliteit en biodiversiteit voor de Drentse natuur. Daar gaat het ons om. Bij de actualisatie van PNP is besloten die versnellingsslag te maken. En nu onze out of the box vraag, die niet zo out of the box is, want het CDA vroeg hem ook al: Utrecht heeft zich al verdiept in het voorkeursrecht om op Provinciaal niveau recht van de eerste onderhandeling, los van de landelijke gesprekken hierover, te hebben. Dus Utrecht is ons al een stapje voor. Ik zou graag eerst het voorkeursrecht bij de natuurrealisatie verder willen onderzoeken op het voorkeursrecht van de provincie. Kijken wat er mogelijk is in Drentse in opvolging van de provincie Utrecht. Samenvattend: Er is enige mate van inconsistentie in de begrippen bij besluitvorming als Staten. De ene keer wordt er over het ene PNP gesproken en de andere keer over de nieuwe definitie. Daar willen we graag opheldering over.

De voorzitter. Dank u wel. Het woord is aan de heer Berends van de Partij van de Arbeid en daarna de heer Moes van de VVD. De heer Berends.

De heer Berends. Dank u voorzitter. Aan de orde is het Investeringskrediet en werd de nieuwe naam... Programma Natuurlijk Platteland kunnen wij als PvdA goed mee leven, want het dekt de lading beter. Het bedrag is al genoemd, het wordt verhoogd met maar liefst € 38 miljoen en u stelt zelfs dat het op termijn kan oplopen naar € 210 miljoen. Uw redenering om op gebiedsplaning in te gaan, kunnen we ook volgen. En verder wilt u de grondvoorraad langer aanhouden, want het aantal kavelruilen en verkopen stagneert nu door de onduidelijkheid rondom de opgave stikstof. U rept ook over circa 100 bedrijven. Dan is het natuurlijk verleidelijk om te vragen: Kunnen wij die lijst ook inzien, vertrouwelijk? Maar goed, u bent de uitvoerende macht en daar laten we het maar bij, dan kunnen we ook niet lekken. Voorzitter, het tweede punt dat mijn fractie wil aanvoeren, is de voorgestelde warme Drentse aanpak. Dat juichen we uiteraard toe. Dat betekent ook een steviger regierol voor de provincie en dat is alleen maar goed. Dat brengt ons nog eens op het punt van: Je hebt altijd, zeker bij de provincie, een formeel juridisch technische benadering, waar het stuk sterk van getuigt, maar ook de communicatieve benadering. Het bleek ook al bij het vorige punt. De communicatieve benadering is toch een andere stiel ten opzichte van een kil technisch juridische benadering, ook al moet die er zijn, want er komen natuurlijk procedures in potentie. Het derde punt is al genoemd door de SP. Het is zo'n beetje formeel puntje. Dat gaat dus over: De bijdrage van het Rijk is nog niet volledig duidelijk en de condities ook niet. Wanneer komt die duidelijkheid dan wel? Want daar zit natuurlijk een risicofactor die we graag willen weten. Want in ander verband en elders in het land is wel eens gerept over een woest aantrekkelijke regeling die het ook niet gered heeft, want het doorstaat de toets der staatssteun blijkbaar niet. We willen geen losse flodders kortom. Dus kunt u ons daarmee helpen? Ik heb geprobeerd gisteren nog even contact te zoeken met de ambtelijke staf. Dat lukte niet. Ik heb het wel eens eerder gemeld, dat is toch vrij lastig hoor, want je hebt het algemene nummer. En dan krijg je een centraal iemand enzovoort en dat soort zaken. Ik denk, ik zal het uiteraard via de fractie spelen en de fractievoorzitter, dat het toch eens aan de orde moet komen in het presidium, want daar ligt echt een barrière en is wars van een warme communicatieve benadering, ook al wilt u dat wel. Dat weten wij zeker. Laatste punt voorzitter. Al eerder is gezegd dat ook het rapport Remkes bestaat. Hij besluit in een van zijn passages met dat hij uit Groningen komt. Dat is allemaal goed voor de dialoog, herstel van vertrouwen, enzo-

voort. u schetst onze aangename verrassing dat de heer Jumelet wordt genoemd. Met 80 brieven maar liefst uit Drenthe. Ook die zullen we niet opvragen, maar we zijn blij dat u uit Drenthe komt. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel. We gaan verder met de heer Moes VVD en daarna de heer Pruijscher van de ChristenUnie. De heer Moes.

De heer Moes. Dank u wel voorzitter. Het Investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland ophogen met € 38 miljoen. Nou niet zo'n probleem als je dan kijkt. Die hebben we even opgevraagd via de griffie. We hebben informatie gekregen van de gedeputeerde wat de grondvoorraad is. Die bedraagt 1000 ha, dat is € 70 miljoen. Nou, dan is wat ons betreft € 38 miljoen investeren niet zo'n probleem. Ik zou zeggen: strik erom, aftekenen, voordat ze erachter komen dat er iets mis is. Maar er is iets mis of niet mis, maar er zit meer achter. Want met een naamsverandering van de Investeringskredieten grondbezit landelijk gebied gaat dit programma breder, veel breder. En punt 2 van onze beslissing maakt er ook een melding over. Bij punt 2 staat: Zonder volledige duidelijkheid van de bijdrage van het Rijk. We weten allemaal, er zijn miljarden in ons vooruitzicht gesteld, maar er is nog niets duidelijk. Maar ik kan er nog twee punten bij halen voorzitter. We hebben stikstofpersoneel aangenomen en onze begroting, die u binnenkort behandelt, staat op pagina 28. € 3 miljoen daarvan, voor het personeel, moet uit de vrije bestedingsruimte komen, omdat er nog geen garantie is van duidelijkheid van de overheid of die dat zal betalen. Allemaal twee vaagheden over heel veel geld. En, we zijn als provincie ook nog afgescheept, als ik het zo mag zeggen. Met het Innovatieprogramma laaghangend fruit hebben de drie gezamenlijke noordelijke provincies € 180 miljoen gevraagd. We hebben € 8 miljoen gekregen. Voorzitter, onze vraag aan het college is: Moeten wij alles voorschieten, erop vertrouwen, dat het Rijk die de opdrachten over de schutting kiepert, zoals we wel vaker gezegd hebben dat wij nu alles gaan voorschieten, ons teleurstelt met de bedragen voor renovatie en wij maar af moeten wachten of wij geld krijgen? Dat is voor de VVD-fractie een heel heikel punt in deze kwestie. Graag antwoord van het college. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel. Ik wou zeggen: De volgende spreker is de heer Pruijscher, maar normaal staat hij achter me, maar nu even niet. Wat is er aan de hand?

De heer Pruijscher. Ik heb geen aanvullende vraag voorzitter. Alles is al gezegd. Dan hoef ik ook niet te lopen.

De voorzitter. Ik vind het fantastisch. Ik zet een mooie krul bij uw naam en we gaan verder met de heer Duut JA21 en daarna gevolgd door de heer Vorenkamp PVV. De heer Duut.

De heer Duut. Voorzitter dank u wel. Ik heb ook niet zoveel meer te vragen. We zijn akkoord met het voorstel, behalve één aspectje. Maar ik weet eerlijk gezegd niet of ik dat nu moet doen of bij Agendapunt 10, wanneer we expliciet over stikstof gaan praten. Maar het gaat wel over geld. Dus als u mij toestaat... Ja, sorry voorzitter. Als u mij toestaat. Kijk in die plannen om stikstof uit te kopen, verplaatsen al die zaken, lezen we dat er dus waarde ontstaat. De agrarische grond wordt natuurgrond. En daarvan lees ik dat daar een verschil in zit. Agrarische grond is meer waard dan natuurgrond, dus als je dat tegen elkaar afzet ontstaat er een gat. Dan lees ik dat GS vinden dat dat in principe ook gecompenseerd moet worden, zou moeten worden. Maar ik lees niet dat dat al toegezegd is. Dus kunnen we daar een waarborg op krijgen? Dat is eigenlijk de enige vraag. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel. Het woord is aan de heer Vorenkamp PVV, en dan als laatste mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. De heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp. Dank u voorzitter. Het huidige investeringskrediet van € 62 miljoen willen GS opgehoogd hebben naar € 100 miljoen ten behoeve van verdere grondaankopen in Drenthe, als ruilgrond ten behoeve van toekomstige natuuruitbreidingen in het kader van de afspraken met het Rijk om het Natuurnetwerk Nederland in Drenthe uit te breiden met totaalkosten voor Drenthe van € 754 miljoen voorzitter. Voor de realisatie van 12.445 ha nieuwe natuur, waarvan 38.155 ha natuuruitbreiding door Prolander te realiseren. Die grondbank stoot blijkbaar steeds meer middelen af. Voor reeds aangegane verplichtingen en nieuwe verwervingsmogelijkheden tot het eerste kwartaal van 2023 is er blijkbaar € 38 miljoen extra te voorzien. Toekomstig is zelfs de verwachting dat het totaal benodigde krediet zal gaan uitdijen tot zelfs € 210 miljoen. En in 2027 dient het project afgerond te zijn en dan zal het krediet niet meer nodig zijn. Maar we zijn al meer dan halverwege voorzitter, want het is al meer dan 6 jaar geleden gestart. Dus dat vind ik op zich merkwaardig. We zijn al halverwege en dan moet er nog een heleboel, er moet nog een grote top op. Ik heb nog Een paar vragen. Er hebben zich 100 boeren aangemeld bij de provincie voor gehele of gedeeltelijke opkoop. Vraag: Wordt alle aanbod in principe aangekocht door de provincie? Zit daar een bepaalde prioriteitsvolgorde in? Heeft deze uitbreiding financieel ook te maken met oplopende grondprijzen? En als dat zo is, is de provincie dan niet de medeveroorzaker daarvan? Waarom bieden boeren hun grond aan de provincie aan en niet aan hun collega's? Voorzitter, wat ons betreft over die naamsverandering, dat laten we maar even zitten.

De voorzitter. Mijnheer Vorenkamp, u heeft een interruptie van de heer Berends van de Partij van de Arbeid.

De heer Berends. Ja, een vraag aan de heer Vorenkamp. Inderdaad voorzitter, u hebt het recht over die 100 bedrijven, maar er staat toch duidelijk in het stuk dat er verwacht wordt dat er een derde deel tot effect zal komen, een derde deel van de 100. Dus dan heeft u het antwoord.

De voorzitter. De heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp. Dank u voorzitter. Nee, dan heb ik het antwoord niet, want ik weet niet waarom die een derde dan tot effect komt en die andere twee derde niet. Zit daar een bepaalde prioriteitsvolgorde in? Zo van: Nee u kiezen we niet, vanwege een of andere reden. Ik hoor graag van GS hoe dat zit. Dan ga ik verder met de laatste regel. Opname in de P&C, Planning & Control cyclus, vinden we ook prima, maar we zijn niet voor het uitbreiden van het investeringskrediet, omdat onze fractie van mening is dat het natuurnetwerk Nederland in Drenthe niet verder uitgebreid dient te worden. Vraag aan GS, een belangrijke vraag overigens, de laatste van mij: Kunnen GS ons duidelijk maken dat de nieuwe natuuruitbreiding in dit programma toekomstig geen belemmeringen gaat opleveren voor andere economische activiteiten, waaronder agrarische activiteiten? We zijn heel benieuwd voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel. Dan gaan we naar de laatste spreker en dat is mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker. Dank u voorzitter. De Partij voor de Dieren zit ook nog wel met een aantal vragen over de ophoging van het investeringskrediet voor het Programma Natuurlijk Platteland,

want het programma is natuurlijk meer bedoeld voor het maken van natuur en niet zozeer voor het terugdringen van de stikstofuitstoot. Maar nu lijkt het toch wel dat het daar eigenlijk vooral om gaat. Eerst willen we weten: Wat gaat er gebeuren als het Rijk geen geld over gaat maken aan de provincie? Wat gaan we dan doen? En we zouden ook graag zien dat als we grond opkopen en omvormen, dat we dat dan breder trekken. Niet alleen stikstof of natuur, maar de hele landbouwtransitie hierin betrekken. En graag willen we weten of alleen grond wordt gekocht van dit geld, of dat er ook andere zaken van kunnen worden betaald. En kunt u ook de aan- en verkoopanalyse aan PS delen? Want dat is de basis waarom wij meer geld nodig hebben. En wat gaat er gebeuren met die aangekochte gronden? Een deel wordt natuurlijk natuur en deel is een tijdje verpacht, of een deel wordt agrarisch. En als het agrarisch wordt, dan willen we er wel voor pleiten dat het overgaat in plantaardig biologische landbouw, want daar is de stikstofuitstoot nul en ook de vervuiling van het water nul. We zijn ook tegen verplaatsing van veehouders, want uiteindelijk zullen we toch toe moeten naar minder dieren in de veehouderij in Drenthe. En alle innovaties ten spijt zal ook dierenleed met innovaties niet worden opgelost. Dan nog de laatste vraag: Als de stikstofruimte wordt opgekocht door de provincie, gaat hij dan volledig uit het systeem? En oh, ja, dan nog een vraag, sorry: Het is afgestemd met LTO Noord en DAJK, maar is het ook afgestemd met natuurorganisaties? Tot zover.

De voorzitter. Dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan het college in de persoon van gedeputeerde Jumelet voor de beantwoording in maximaal 9 min.

Gedeputeerde Jumelet. Dank u wel voorzitter. De heer Van de Weg spreekt inderdaad over de dekking. Dit stuk is in ieder geval aan de orde vanwege het feit dat we nu een heel aantal ontwikkelingen zien. We hebben natuurlijk altijd gesproken over ons investeringsbudget om ruilgronden aan te kopen. Heel simpel gezegd: Als je het NNN wilt realiseren, dan zul je ook ruimte moeten hebben voor bedrijven die daar uit weggaan. Dan proberen we ook landingsplekken, om het maar zo te zeggen, te realiseren. Dat is een systematiek die werkt. U kent dat wel, dat spelletje van eerder, met allemaal vakjes en dan moet je een vakje open hebben om te kunnen schuiven. Dat zijn we continu aan het doen. Eigenlijk is dat onze opgave. Dat is eigenlijk een puzzel die we met elkaar proberen te leggen. Dat gebeurt dus. Als het gaat om de dekking, een deel van het verhaal is gewoon heel simpel: We zijn geen geld kwijt, we zetten het anders in, zou je kunnen zeggen. We kopen daar gronden voor, bedrijven voor, en uiteindelijk blijft die waarde gewoon op de balans. En de bedoeling is inderdaad om weer te verkopen. Als dat hele leggen van die puzzel aan de orde is geweest, dan zullen we met elkaar moeten zien dat ook weer kwijt te raken. Het is geen doel op zich om grond aan te kopen of bedrijven aan te kopen. Het is een manier van met elkaar realiseren van de opgave en daar heb je ruimte voor nodig en die ruimte vinden we door bedrijven te kopen.

De voorzitter. Een vraag van de heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg. Dank u wel voorzitter. Heer Jumelet, even ter verduidelijking: Ik heb dat filmpje nog weer even gekeken en dan gaat het inderdaad over die natuurgronden, 15% waarde. Dan komt het ook in beheer waarschijnlijk bij natuurorganisaties en misschien wordt het vervolgens ook weer uitbesteed aan boeren die biologisch boeren. Dus dan wordt het een soort cirkel. Maar dan ben je wel 85%, even heel zwart wit, ik chargeer het misschien, van je waarde kwijt. En daar zullen we iets van dekking van het Rijk tegenover moeten hebben, neem ik aan. Dat heb ik een beetje uit het verhaal opgemaakt.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, maar misschien moet ik daar direct maar helderheid in geven. Die afwaardering komt uit het programma Natuur, want daar is die € 754 miljoen ook voor bedoeld. Die zetten we dus in om die afwaardering mogelijk te maken. Dat is dat geld. En in dat filmpje, als het goed is, kwam dat ook voorbij, herinner ik mij. Dat is dezelfde systematiek. Maar ik kom er zo nog even op terug wat we ook nog doen. En die verbreding, dat klopt inderdaad. Voorzitter, D66, als het gaat om het NPLG. Ik heb gehoord wat u gezegd hebt. Het tempo daarin. Dit helpt in ieder geval om met elkaar deze stappen te zetten. We weten heel veel nog niet. Ik wijs ook maar weer even op het rapport van de heer Remkes. Wij zijn uitermate benieuwd met z'n allen naar de appreciatie van het kabinet op 14 oktober. Ik ga ervan uit dat het er dan ligt. Dan zullen we met elkaar zien wat ook overgenomen is en hoe we verdergaan met elkaar. Maar vooral is van belang het geld echt ook een keer beschikbaar te krijgen. Want uiteindelijk maakt dát dat wij aan de slag kunnen. U zegt ook iets over de het jaartal. Ik heb wel eens gezegd: Mij gaat het niet om jaartallen, het zou niet moeten gaan om discussies over jaartallen. Ga alsjeblieft aan de slag en de eerste helft komt eerst. Maar in ieder geval, mijnheer Remkes heeft aangegeven: 2025, 2028 moeten inzicht geven waar we met elkaar als provincie staan in de opgave die er is als het gaat om stikstof, maar ook in die verbreding van NPLG. Ik heb een aantal vragen van de heer Neutel CDA gehoord, waar het betreft... Allereerst die opmerking over de omgekeerde weg. Volgens mij is in het stuk duidelijk gemaakt, dat binnen de BBV, als het gaat om onze spelregels, daar de mogelijkheid toe bestaat. Als je maar aan het einde van het jaar weer uitkomt op datgene wat begroot is. Volgens mij is dat ook wat hier beschreven is. We zien de kansen voorbijkomen en die gebruik je dan ook om uiteindelijk ook die aankopen te doen. Wat wel zo is, is dat we ook voor ogen hebben binnen twee, drie jaar gronden die we niet kunnen gebruiken weer in te zetten. Maar dat stukt op dit moment vanwege het feit dat er ooit een kaartje is verschenen, waarvan iedereen nu zegt: Dat was geen goed kaartje. Er is zelfs excuses aangeboden door de minister. Dat kaartje is van tafel, dat hadden wij al eerder bedacht met elkaar. Voorzitter, dus die opmerking grondde denk ik in het stuk, wat terug te vinden als antwoord. Voorkeursrecht, interessant. Mevrouw Slagt duidde daar net al op. En inderdaad, we zijn dat al aan het onderzoeken, want in Utrecht is dat al aan de orde. En wij willen dat ook graag onderzoeken, om te kijken of we dat ook kunnen toepassen. Dus dat doen we. Dus dat onderzoek gaan we ook doen. Dan heb ik nog een aantal dingen meer waar het gaat om: Ga je voor de goedkoopste oplossing? Misschien wel goed om het hier ook te melden. We proberen juist... Marktconform is uitgangspunt. Maar ook als het op basis van vrijwilligheid is, wat kan je nou bieden als overheid om te zeggen: Ja, nu stap ik in als boer. Het moet aantrekkelijk zijn. En dat kan betekenen dat je bijvoorbeeld wat langer gebruik mag maken van de gronden. Dan maak je een pachtovereenkomst. Op die manier proberen we, en dat zullen we ook moeten. Want als we marktconform werken, dan zou je het verkopen aan de overheid. In ieder geval merken we dat dat op die manier wel mogelijkheden biedt. Sterker nog, er zijn ook wel situaties dat de overheid als enige nog maar in aanmerking komt. Bijvoorbeeld dicht aan een Natura 2000-gebied gelegen, want daar is er maar één koper en dat is dan vaak de overheid. En dan willen we uiteraard maatwerk leveren en een zorgvuldig proces volgen. Als laatste, waar het betreft de ongeoorloofde staatssteun. De heer Neutel duidde daar net ook op. Dat is wel een ingewikkelde. Wij werken voor de natuuropgave met de aankopen. Je ziet dat het breder is en dat is ook wat het Rijk nu tegenkomt, dat er dan bij Brussel wel een vraag ligt: Hoe ga je om met die staatssteun? Ik zeg altijd zo: Wij hebben niet anders dan wat we doen, staatsteun te verlenen. Maar het gaat natuurlijk over ongeoorloofde staatsteun, want dat is uiteindelijk wat niet aan de orde kan zijn. Dan naar GroenLinks. Ik probeer het tempo er in te houden. Voorzitter, als u mij dat toestaat, dan ga ik nog even door, de naamswijziging. Inderdaad, u hebt het goed gelezen. Het gaat over meer doelen, die we nu proberen samen te pakken met die naamswijziging. Het gaat dus inderdaad over meer dan PNP realiseren. En dat is niet bedoeld om dingen door elkaar te husselen of

zo, maar vooral te kijken of we in het gesprek op het erf, aan de keukentafel, ook zaken kunnen doen die wellicht ook gelijk twee doelen kunnen dienen. Want stel je voor, je gaat het ene moment vanuit de PNP bij iemand aan tafel en dan zou het een andere keer kunnen zijn vanwege stikstof. En soms, heel vaak inmiddels, komt dat ook samen. Dus die aanpak is gewoon nodig om vanuit één hand, bij wijze van spreken, vanuit één beweging, vanuit één fonds, dit geld te kunnen inzetten om die doelen, die meerdere doelen, te bereiken. Er is heel bewust dit bedrag genoemd, opgehoogd, en dat hebt u kunnen lezen, de ophoging vanwege PNP, maar daarnaast ook de stikstofopgave, ik kom zo bij u mijnheer Moes, want het gaat over voorfinanciering. Ik hoorde u nog wel even zeggen mevrouw Slagt, dat wij achterblijven met ons NNN. Misschien wel een of twee provincies zijn samen daarmee dé provincie die al de actualisatie hebben gerealiseerd. Heel veel politici kijken naar de provincie Drenthe als het gaat om de actualisatie van onze PNP en die versnelling die wij willen aanbrengen, die we al met alle partijen hebben afgesproken. Want alle provincies hebben dezelfde problematiek. Ik noem maar even, dat woest aantrekkelijke aanbod van de minister heeft niet echt geholpen aan die keukentafel. Want als jij hoort dat er een woest aantrekkelijk aanbod is en je bent in onderhandeling met de provincie, dan zou ik ook even wachten. Dus er zijn heel veel provincies die hetzelfde meemaken. Er is even toch een soort vacuüm, een pauze, ingelast op heel veel van die trajecten. Maar ik hoop van harte dat we weer snel verder kunnen. Dan, dat voorkeursrecht heb ik net genoemd. Warme aanpak hoorde ik van mijnheer Berends. Ik zou zeggen: U kunt altijd de ambtenaren bellen, maar als u dat niet lukt, bel mij. Misschien is dat een aanbod, dat is bij dezen dan ook gedaan. Dan weet u dat ook. Dan de VVD, de heer Moes, breder programma. Ja dat klopt. Die brede aanpak, het NPLG. We lopen wel wat vooruit op de zaken, dat is ook zo en dat durven we ook te doen. En het is ook nodig, omdat we zien dat heel veel boeren op dit moment zeggen: Ja, ik wil verkopen. Ze bellen naar Prolander. Ze melden zich ook gewoon bij mij persoonlijk. En dan kom je heel snel tot de conclusie: Er moet echt ook een antwoord komen, en je moet nu gaan zitten met elkaar. Die 100 genoemd, dat zijn niet allemaal mensen in dezelfde stand, zal ik maar zeggen. En daar bedoel ik ook mee, dat zijn boeren die zeggen: Ik wil over 2-3 jaar wel stoppen, of ik wil mijn bedrijf omzetten, ik wil een andere tak gaan starten. Kunnen we daar het gesprek over openen? En als je alleen maar kunt zeggen: We hebben het gehoord en dat is het dan, vriendelijke groeten.... We zien heel veel radeloosheid, heel veel machteloosheid ook in de sector. En juist de agrarische sector zegt met dit voorstel: Dit helpt ons om ook perspectief te bieden. Als het uit Den Haag nog even moet wachten, een perspectief, dan heeft de provincie in ieder geval een perspectief. Want de gronden die vrijkomen, kunnen voor extensivering en voor andere bedrijfsvoering worden gebruikt. Ik denk dat het goed is om dat ook te melden. Dus die brede aanpak is niet voor niets. Het heeft ook instemming op dit punt bij de agrarische vertegenwoordigers.

De voorzitter. Een vraag van de heer Moes VVD.

De heer Moes. Dank u wel voorzitter. Wij schieten het voor. De programma's lopen samen op. Dat bevestigt u, wat ik ook al zei. Wij schieten het voor. Den Haag heeft een plan gemaakt, maar levert niet. Heeft u nog nooit gebeld met Den Haag of op bezoek geweest, om te zeggen: Wanneer gaat u nou eens leveren financieel? Heeft u dat dan niet gedaan?

De voorzitter. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet. Mijnheer Moes, dat is ongeveer wekelijks aan de orde. Ik zal u de data niet allemaal oplepelen, want dat zijn er teveel denk ik, om hier in een kwartier te noemen. Maar ik kan u melden dat dat het gesprek is van alle provincies. Ik hoef het niet alleen te doen.

Maar alle provincies die eigenlijk hetzelfde zeggen tegen de minister: Zorg nou dat u ons in staat stelt om te doen wat we willen en kunnen doen. U hebt misschien nog in herinnering het Dagblad van het Noorden, de voorkant: Geef ons geld en vertrouwen en laten we aan de slag gaan. Dus het kan niet aan Den Haag zijn ontkomen. En dat weten ze ook, dat we dit graag willen maar ook moeten, om perspectief te bieden voor de agrarische sector, maar ook voor die opgave die wij met elkaar voor natuur moeten realiseren. Dus geen enkel misverstand, dit is bij elke gelegenheid aan de orde.

De voorzitter. De heer Moes.

De heer Moes. Gewoon een opmerking, geen vraag meer. Maar dan moeten wij toch als provincie ook een keer zeggen: Als u niet levert, kunnen wij niet leveren. Hier stopt het. Wij schieten niet langer voor. Punt.

De voorzitter. De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet. Voorzitter, het lukt uit dat ik helemaal ga uitleggen, maar daar heb ik de tijd niet voor, om te vertellen dat er ook vergunningen moeten worden verleend. Dat als wij niet met een gebiedsaanpak aan de slag zijn, als we niet zorgen dat die natuur hersteld, als we niet zorgen dat er perspectief van de landbouw is, dan hebben we met elkaar met vergunningverlening een probleem. Dat ligt al bijna stil. Dus er moet nu echt actie komen om die ruimte te krijgen, anders schieten we onszelf in de voet en dat moet u echt niet willen. En met die € 100 miljoen is niet het verschil gemaakt dat we dat met elkaar even gaan oplossen. Maar het is wel een tendens. Het is wel laten zien dat we het serieus nemen. en dat voorschieten als het gaat om het personeel, want dat noemde u ook bij de begroting. We weten ook, er is nu € 1,2 miljoen per jaar toegezegd door de minister. Er loopt nu ook een artikel 2 onderzoek wat betreft de financiële verhoudingen. En daar hebben we met elkaar afgesproken, dat de uitkomst leidend is voor de financiering van provincies, gemeenten en waterschappen. Er is geen enkel misverstand en dat staat volgens mij ook in de tekst van de Begroting. Voorzitter, dan JA21. Dat is dezelfde vraag eigenlijk, over de waarborg van het geld. Ik denk dat het heel terecht is. Daar zit... We praten toch echt als een overheid, dat is nog steeds de bedoeling. En ik ga er vanuit dat als de minister dit toezegt, dat het ook gaat komen. Want anders gaan we op een heel raar en scheef pad en dat zou niet de bedoeling moeten zijn. Dan nog de PVV. Is alle aanbod voor al die bedrijven? U krijgt net van uw achterbuurman al het antwoord: Is er een soort criteria, of is er een soort staffel waar je mee werkt? Nou, ik zou u zeggen: We willen eerst aan tafel komen met al die bedrijven die ons hebben benaderd op basis van vrijwilligheid. En ga er maar van uit dat dat niet allemaal morgen kan en dat het niet allemaal de bedoeling is dat over 1 jaar of 2 jaar te realiseren. Maar het is van belang denk ik, het laaghangend fruit, dat in een ander verband werd genoemd, ook dit laaghangend fruit te pakken. Is het alleen al voor de achtergronddepositie, of is het ook direct van invloed op de depositie op de Natura 2000-gebieden? Ik denk dat we het ons niet kunnen permitteren om als een aanbod er ligt, dat ook te pakken en ook dat gesprek goed aan te gaan. Zeker als dat op basis van vrijwilligheid gebeurt. Ik denk dat dat helder is. Voorzitter, nog even de vraag die de heer Vorenkamp stelde. Geen belemmeringen voor de agrarische sector. U hebt vandaag de discussie over bollenteelt meegemaakt. Ik denk dat het juist goed is om die balans voor ogen te houden. Maar je kunt nooit zeggen, als het gaat om realiseren van natuur, dat het nooit schaduwwerking heeft. Zo eerlijk moet je zijn. Maar voor alle duidelijkheid, die balans moeten we voor ogen hebben. Dan nog de Partij voor de Dieren. Ik denk dat u terecht de opmerking maakt mevrouw Zuiker, dat het gaat over die landbouwtransitie. Want wat we nu zien, is een afname van agrarische bedrijven, elk jaar 2-3%, een natuurlijk

verloop. Daar moeten we ook gebruik van maken en vrijwilligheid staat voorop. We zullen ook die transitie moeten gaan realiseren, ook door deze beweging in ons landbouwareaal. U vraagt om een aan- en verkoopanalyse. Dat weet ik niet, daar moet ik op terugkomen. Ik weet niet precies wat u daarmee bedoelt. Maar ga er vanuit dat onze uitvoeringsorganisatie Prolander daar zeer zorgvuldig mee aan de slag is. Het gaat om bedrijven, dus daar zit ook een stukje vertrouwelijkheid op. Dus ik kan me niet voorstellen dat we dat zomaar even openbaar maken. Nog even iets over de gronden, daar had u iets over. U weet misschien, dat is ook vandaag door mevrouw Kolthof, een van de sprekers, genoemd, dat de pachtvoorwaarden aangescherpt zijn toen dat onderwerp aan de orde was. Dus als voorbeeld maar even hoe we dat met elkaar oppakken. Opkopen stikstof. Als een bedrijf wordt gekocht in het kader van stikstof, dan gaat er een streep doorheen, zeker als het Rijk financiert, want dat is een voorwaarde. Voorzitter, dat waren de vragen.

De voorzitter. Nog een laatste vraag van de heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg. Dank u wel voorzitter. Ik zat al een tijdje te broeden op die vraag over die te verpachten gronden. Want de provincie heeft natuurlijk langzamerhand een behoorlijke grondpositie dan in de provincie. Verpachte gronden. U zei net, dat geeft toch een verschuiving. In hoeverre is de provincie dan bijvoorbeeld bezig om te kijken of op de grond beter hennep verbouwd kan worden? Ik noem maar een zijweg. Hoe ver gaat dat? Of is dat te ver volgens u?

De voorzitter. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet. Voorzitter, wat er op gronden verbouwd wordt, dat is niet direct waar wij ons mee bezig houden, maar er zitten wel een aantal voorwaarden in, de pachtvoorwaarden. We hebben ook het programma Boer Burger Natuur Drenthe. Daar wordt nagedacht over de pachtvoorwaarden. En mevrouw Kolthof die zojuist heeft ingesproken, heeft daar denk ik heel direct aangegeven, dat voor gronden in het NNN strenge voorwaarden gelden, om die te mogen blijven gebruiken. Als het gaat om reguliere gronden, gaat het om liberale pacht. Daar gaat het echt over wat gewoon normaal... Dat wordt ook door de provincie gehanteerd. Dus we zoeken echt wel even naar: Hoe doe je dat? Maar ook binnen ons programma Boer Burger Natuur Drenthe is daar gesprek over, zeker als het gaat om de gronden buiten het NNN. Maar neem van mij aan dat de gronden die ter beschikking komen natuurlijk geïnteresseerd... Of daar is interesse voor, zo moet ik het zeggen, om te extensiveren. Dat lijkt mij ook logisch, zeker als het gaat om aangelegen Natura 2000.

De voorzitter. Dank u wel. Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Dan inventariseer ik graag of er behoefte is aan een tweede termijn. Ik zie een vinger, twee vingers. Dan gaan we het rijtje weer eventjes bij langs. De heer Van de Weg, 1 min maximaal. Gaat uw gang.

De heer Van de Weg. Dank u wel voorzitter. Even een heel korte vraag nog aan de heer Jumelet. Ik noemde iets over de koehandel in stikstofrechten. Ik neem aan dat dat in het verlengde ligt van de voorkeursrechten, waar ook GroenLinks en anderen over gesproken hebben?

De voorzitter. Dank u wel. Mevrouw Zouine D66.

Mevrouw Zouine. Dank u wel voorzitter. Wij waarderen natuurlijk dat gedeputeerde de toezegging doet nu te willen gaan versnellen en hiermee op korte termijn ook perspectief wil gaan bie-

den aan de agrarische ondernemers. Tegelijkertijd horen wij hem ook zeggen dat 2030 niet leidend is per se voor GS. En hoewel er nog veel onduidelijkheden zijn over de adviezen van Remkes, is naar ons weten juist de datum van 2030 een onbetwist onderdeel van dit advies. Voorzitter, de vraag: Klopt mijn conclusie dan, dat we uit de reactie van de gedeputeerde kunnen opmaken, dat hij het advies van de heer Remkes om ijkpunten 2025 en 2028 te willen integreren in de gebiedsplannen, over zal nemen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Neutel CDA? Hoeft niet. Mevrouw Slagt GroenLinks? Ook niet. De heer Berends Partij van de Arbeid.

De heer Berends: Dank u wel voorzitter. U heeft gezegd mijnheer Jumelet, dat het goede gesprek op het erf plaats vindt, aan de keukentafel. Dat spreekt ons zeer aan, dat mag duidelijk zijn. En 2. We willen het stuk, ik zeg dat maar alvast, als PvdA-fractie wel bespreken binnen PS. Want zoals u weet, ik loop al een tijdje mee in de politiek. Het gaat hier om een bedrag van € 38 miljoen. Dat doe je niet alleen in de commissie af, dat hoort ook naar PS te gaan. Laatste punt voorzitter, is toch wat al eerder genoemd is, de waardeverschillen worden gedekt naar verwachting uit het Rijksbudget. We zien de bijdrage uit het Rijksbudget als noodzakelijke voorwaarde, zoals het in de methodologie heet. Dus alleen dat punt moet ik wel even bespreken binnen de fractie. Dat mag duidelijk zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Moes VVD.

De heer Moes: Voorzitter dank u wel. Over de bijdrage van het Rijk zijn we duidelijk. We hebben grote moeite mee dat dat nog niet gebeurt. Maar we zijn nogal geschrokken van het voorkeursrecht waar de gedeputeerde ook op inging. We zijn blij dat het wel een bespreekstuk wordt. We willen we ons daar nog wel even in verdiepen, want het lijkt ons een heel slecht plan. Maar daar komen we dan in de PS-vergadering op terug. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Pruijscher nog steeds niet. De heer Duut JA21 niet. De heer Vorenkamp PVV. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Nog een korte vraag voorzitter. Als die ruilgrond ingezet wordt effectief, worden er dan ook, en ik wil het even hebben over die extensivering, eisen gesteld aan de ruilgrond die men verkregen heeft? Dat daar ook verplicht geëxtensiveerd moet worden? Hoe zit dat?

De voorzitter: Dank u wel. En dan tenslotte mevrouw Zuiker Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u voorzitter. We hadden nog een vraag over staan. Dat ging over participatie. Het is afgestemd met LTO Noord en DAJK. Maar het gaat ook over natuur. Zouden de natuurorganisaties ook niet betrokken moeten worden bij dit voorstel?

De voorzitter: Dank u wel. Geef ik nu graag het woord aan de gedeputeerde Jumelet voor 3 minuten. En aangezien het toch een B-stuk wordt, wil ik hem verzoek om het ook echt bij die 3 min te houden. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Koehandel stikstofrechten. U weet dat als wij kopen, als de provincie koopt, ook vanuit de middelen die we krijgen vanuit MGO of MGA heet het tegenwoordig, dat we daar in ieder geval een streep door de stikstof moeten zetten, dus door

de vergunningen. Als u denkt aan bijvoorbeeld tussen bedrijven, dan is er sprake van... dan moet er extern gesaldeerd worden en dat is op dit moment heel erg lastig, omdat dat weer te maken heeft met gebiedsplannen en de overbelasting door stikstof van de Natura 2000-gebieden. We zien dat wel nog steeds mondjesmaat aangevraagd worden, maar het is op dit moment sowieso heel erg lastig. De vergunningverlening ligt op dit moment helemaal stil, omdat AERIUS update aan de orde is vanaf 1 oktober. En 22 november kunnen we dan weer zien of dat ook weer van start kan gaan. Maar de vergunningverlening ligt eigenlijk helemaal op dit moment mondjesmaat, bijna stil voorzitter. Dus die koehandel, ik schat in dat er niet veel koehandel is. D66, ik verbaas me een beetje over uw opmerking hoor. Want u zegt over integreren enzovoort: Per 2030 en 2035, dat is een discussie, die hebben ze in Den Haag gevoerd, maar is ooit een keer gevraagd, toen heb ik gezegd: Laten we niet soebatten over die jaartallen, laten we vooral aan de slag gaan. En dat is gewoon nog steeds wat wij met elkaar als college willen en daar hebben we die financiën voor nodig. En 2025, 2028 betekent gewoon dat je op orde moet zijn. Je moet aan de slag zijn. Je moet gewoon die natuur herstellen. Je moet zorgen dat die stikstof naar beneden gaat en dat je met elkaar zorgt dat je die gebiedsplannen zo in orde hebben, dat er ook aan gewerkt kan worden aan wat wij als opgave hebben. Breder dan alleen stikstof, namelijk NPLG. Mevrouw Zouine gaat wat zeggen.

De voorzitter. Dat klopt, mevrouw Zouine van D66 heeft een vraag.

Mevrouw Zouine: Even heel helder voorzitter. Het is ons uiteraard duidelijk wat de gedeputeerde aangeeft, maar het lijkt me toch ook logisch dat als u ergens naartoe wilt versnellen en resultaten wilt boeken, dat er dan ergens ijkmomenten worden ingezet en dat u ook ergens naar een horizon toewerkt. Want anders heeft die hele versnelling... Waar versnelt u dan naartoe? 2050?

De voorzitter. De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, mevrouw Zouine haalt dingen door elkaar. De versnelling ziet vooral op het Programma Natuurlijk Platteland. Dat is waar die versnelling over is afgesproken. En u weet, het NNN moet gerealiseerd zijn in 2027. Waar het gaat over de andere opgave, dat is de wateropgave, dat is ook 2027. Vervolgens hebben we stikstof en daarvan weten we dat er data zijn genoemd, of jaartallen zijn genoemd, van 2030, 2035. In herinnering. In de wet staat 2035. Dus we moeten aan de slag. We kunnen ons niet permitteren, dat heb ik net al gezegd, want we moeten ook vergunningen verlenen. Dus in dat hele complex zul je je gewoon met elkaar moeten realiseren dat 2027 alleen al vanwege het NNN, de Natuurnetwerk Nederland opgave, Natuurpact, wateropgave, Kaderrichtlijn Water, die data en die jaartallen staan. 2030 is door het kabinet in de coalitie afgesproken. We hebben met elkaar aan de slag te gaan en daar helpt in ieder geval een budget een klein beetje bij om dat voor elkaar te krijgen. Dit is nodig om draagvlak te houden om agrariërs te kunnen bedienen die nu willen stoppen en een bijdrage willen leveren. Dat is eigenlijk kort samengevat wat we hier aan de orde hebben. Voorzitter, nog het voorkeursrecht. Ik heb gezegd: Onderzoek. Ik heb geleerd: Onderzoek alle dingen en behoud het goede. Dus misschien moet u het in die context zien. En wat betreft de PVV, ik ben even kwijt wat u vroeg.

De voorzitter. Wilt u de vraag nog een keer herhalen, mijnheer Vorenkamp?

De heer Vorenkamp: Dat gaat over het extensiveren. Als de ruilgrond effectief ingezet wordt, of er dan ook verplichtingen opgelegd worden aan de grond die men verkregen heeft, om dat bijvoorbeeld te extensiveren.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, als het binnen het NNN is, dan gelden daar voorwaarden, want dan is de natuurdoelstelling daar opgelegd, want dat weten we, daarom is het NNN begrensd. Wanneer het buiten het NNN is, dus gewoon reguliere landbouwgrond, dan gelden de voorwaarden zoals ze voor iedereen gelden. Agrarische grond heeft die bestemming voorzitter. En als laatste de Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker. We hebben dit ook wel afgestemd uiteraard met de agrarische sector, omdat het daar vooral gaat over de aankoop van bedrijven. Maar in het totaal van het NPLG als het gaat om Boer Burger Natuur Drenthe, pacht, daar zijn natuurorganisaties maar daar is ook Drentse particulier grondbezit. Heel die breedte is er nadrukkelijk bij betrokken en het CLG heeft daar nadrukkelijke een rol in, de commissie landelijk gebied, om ons daarin te adviseren. Dus die zijn daar heel druk bij betrokken voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Jumelet. Dan concluderen wij dat dit doorgaat als een B-stuk naar de PS-vergadering van 9 november. Ik wil nog wel graag even inventariseren wie allemaal wil dat het als B-stuk doorgaat. Ik zag de Partij van de Arbeid, ik zag de PVV, de Partij voor de Dieren. [de voorzitter hoest]. Excuus. De VVD. Nee, ik heb een kriebel in mijn keel.

10. Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

De voorzitter: Wij gaan verder met agendapunt 10, het Nationaal Programma Landelijk Gebied, het NPLG. Daar is een vraag over binnengekomen van de PVV. De heer Vorenkamp, wilt u de vraag stellen?

De heer Vorenkamp: Zeker voorzitter, altijd bereid om dat te doen. Even de bril op. In de brief over de uitvoeringscondities stikstofreducties staat in: Deze brief is opgesteld naar aanleiding van de kamerbrief over dit onderwerp van de data 15 juli en 17 juli jongstleden. Inmiddels is het rapport van de heer Remkes 'Wat wel kan' vorige week uitgekomen. Deze brief was voor de minister Van der Wal reden haar nota van 15 juli deels te laten vervallen, waaronder in ieder geval de betrokken stikstofreductiekaart. Is de voorliggende brief van het IPO die erbij zit dus nu als achterhaald te beschouwen? Verder willen we graag deze brief agenderen voor een volgende OGB en wij verzoeken tevens om het genoemde rapport van de heer Remkes 'Wat wel kan' en eventueel in de tussentijd binnenkomende brieven en stukken over dit onderwerp stikstof te betrekken bij de discussie in de commissie.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Vorenkamp, we zien uw onderbouwing graag tegemoet, maar u begrijpt dat u brieven die nog niet bestaan ook niet kunt agenderen. Dus dat even terzijde. Ik vraag een reactie aan gedeputeerde Jumelet.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Dit punt voor de eerste keer op deze manier op de agenda, NPLG, Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dat ziet natuurlijk inderdaad op stikstofreductie, wateropgave, klimaat en dat heeft weer alles te maken met natuur en landbouw.

Dus die breedte is in die brief van 10 juni ook beschreven als Startnotitie van het kabinet. En de reactie van mevrouw Van der Wal naar aanleiding van het rapport Remkes, dat vorige week woensdag gepresenteerd is, ging vooral ook over: We moeten aan de slag en we zien een aantal dingen die nu gepresenteerd zijn. Het kaartje is van tafel. Er werd ook nadrukkelijk over gesproken daar, staande de persconferentie, dus ik denk dat het goed is dat hier nog een keer te onderstrepen. Is de voorliggende brief van het IPO nu als achterhaald te beschouwen? Nee, want ik denk dat we juist in die brief helder hebben willen maken, met ook die punten, met aandachtstreepjes, wat er voor de provincies zo van belang is. Het gaat over de groundbank, het gaat over de aankoopregeling en het gaat over boter bij de vis, het gaat ook over samenwerking. Ik heb de lijst gezien, u hebt ook de bijlage gezien waar het dan allemaal over gaat. Er is even een discussie geweest en u hebt misschien via de NRC ook wel tot gekregen of via allerlei andere media, over een stukje dat in een van de bijlagen staat over onteigening. Dat ging niet zozeer over onteigening zelf, maar dat ging vooral over de onteigeningsgrondslag. Dat is echt iets anders. Het NRC had slecht gelezen, onder het kopieerapparaat ergens vandaan gehaald en toen gedacht: Nu heb ik het, nu heb ik het en dat is het dan. Daar is ook direct op gecorrigeerd door het IPO, want dat was zeker niet de boodschap vanuit het IPO. Maar neemt u van mij aan, het is vooral de wens om met het kabinet in gesprek te gaan. Nou nogmaals, vrijdag komt dan de brief. Maar er komen nog meer stukken aan. Want u weet nog wel, de perspectiefbrief landbouw, van de nieuwe minister inmiddels, de heer Adema, moet ook nog worden verstuurd. De verwachting is dat begin november, ons is gezegd rond 5 november ergens, er een heel aantal brieven komen die allemaal weer relatie hebben met het NPLG. En dan zal het net opgehaald kunnen worden en dan zullen we weten waar we staan. Dus ik ben het van harte eens en bereid om juist bij de volgende keer uitgebreid op het NPLG in te gaan en te kijken waar wij staan, met de brieven die dan allemaal wellicht tot ons zijn gekomen en zeker ook het rapport Remkes en de reactie van het kabinet op die brief. Dus voor nu zou ik zeggen: De informatie en de IPO-brief zijn verstuurd, het rapport Remkes is beschikbaar, de appreciatie komt er aan, nog meer brieven. En na 5 november is onze informatie... Ik hoop dat ik de goede data inmiddels heb gehoord, tenminste de datum wel, maar of dat ook zo is, dat gaan we meemaken. Maar daarna kunnen wij met elkaar uitgebreid spreken voorzitter.

De voorzitter. Hartelijk dank. Ik denk voldoende voor dit moment. Is er dan nog iemand anders vanuit het...? Oh, de heer Moes aan mijn rechterzijde heeft een vraag.

De heer Moes. Ja voorzitter. De gedeputeerde zegt al: Er komt nog veel op ons af voor de volgende OGB-vergadering. Dus misschien een tip naar het presidium toe om het tijdsbestek van een kwartier wat te verruimen naar een ruimer tijdstip voor een volgende vergadering.

De voorzitter. Dank u wel. Ik denk dat dat meegenomen gaat worden. Dank u wel. Is er nog iemand anders vanuit het college die een mededeling wil doen bij dit agendapunt? Nee, niet het geval.

11. IPO-, SNN-, EU-aangelegenheden, NRK en Verbonden partijen

De voorzitter. Dan gaan wij verder met agendapunt 11, IPO-, SNN- en EU aangelegenheden. Iemand daar een mededeling over? Nee, niet het geval.

12. Sluiting

De voorzitter. Dan gaan we verder naar, er staat 5, maar dat is natuurlijk agendapunt 12. Dan dank ik u allemaal. Het was een lange zit, daar hadden we niet op gerekend, maar om 16.56 uur dank ik u allen en wens ik u wel thuis.